

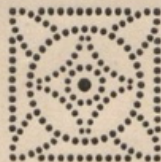
LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABILEM CLERUM ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

DIMISSAE ANNO DOMINI 1918.

QUINQUE-ECCLESIIIS.

Typ. „Dunántúl“ R. T.

Adó (egyházi) alól a kegyuri viszony nem mentesít	83
Ambach Michael	55
Anya- és csecsemővédelem	58
„A transitu S. Joseph“ sodalitium	110
Auguszt Stephanus	138
Autonomiai képviselőválasztás	13
Ákos Franciscus	101
Állatvédelem s madarak és fák napja	63
Állításkötelesek házasságkötési tilalma	14

Badacsonyi Adamus	101, 138
Baranyai Joannes	56
Battyányi Adalbertus	56, 138
Bálint Franciscus	45, 76, 101
Beck Adalbertus	45
Beck Ludovicus	100
Bencze Ernestus	38, 138
Benedictus P P. XV.: Litterae ad eppos Hungariae	35
Bende Josephus	87
Berlákovich Joannes	56
Berta Antonius	138
Békepápa jelvények	24
Békeájtatosság	67
Békemise jun. 29-én	73
Bérmálás	56
Bírósági kikötések szerződéseknél	40
Biztosítási kötelezettség alá nem esnek a felekezeti iskolák és iskolai internátusok alkalmazottai	88
Bock Josephus	56
Bőjti szózat	27
Bräutigam Franciscus	138
Budanovich Vincentius	87, 101

Censura dioec. publicationum sacerdotum	136
Codex Juris Canonici	52, 87, 121, 130
Collecta pro pluvia	73
Concursus in Seminarium	67, 75
Concursus pro parochia Szabadszentkirály	2
„ „ „ Dunakömlőd	36
„ „ „ Sumony	36
„ „ „ Harcz	36

Concursus pro parochia Szentdienes	45
„ „ „ Nagynyárád	55
„ „ „ Sióagárd	137
„ „ „ Laskafalu	137
Congregatio Consist.: Decretum circa clericorum frequentiam in laicis universitatibus	85
„ Officii: Consilia a Vigilantia et iuramentum antimodernisticum .	65
„ „ Dubia circa pium viae crucis exercitium et indulgen- tias eidem adnexas rite lucrandas	74
„ pro Ecclesia Orientali	43
„ Rituum: De elevatione ritus festorum S. Joseph Sponsi B. M. V. et S. Michaelis Arch.	51
„ „ De collecta „Pro re gravi“ imperata	52
„ „ De missa votiva vel commemoratione pro sponsis .	100
„ Semin. et Studiorum: Circa quasdam propositiones de scientia animae Christi	93
Családi pótlék lelkészek részére	2
Családi felajánlás Jézus szentséges Szívéhez	119
Csecsemő és anyavédelem	58
Cselédnaptár	18
Cserta Ioannes	111
Csokonay Adalbertus	38, 45, 87
Csurda Adalbertus	37
D ecs, nova curatia	44
Diczenty Julius	112
Dióssy Josephus	45
Domosvay Ludovicus	87
Dréher Arnoldus	138
Dunakömlőd	36, 55
E berhard Josephus	38, 112
Egyházi műemlékek megőrzése	69
Egyházi adó alól a kegyuri viszony nem mentesít	83
Egyházi törvénykönyv megszerzése	130
Emericanumba felvétel	64
Emericanum javára adományok	19, 141
Erdős Eugenius	2
Esőért, collecta	73
Esperesek fuvardija	46
Értény	45

Faludi Adamus	101
Fehérváry Josephus	87, 101
Feikus Josephus	138
Fejes Joannes	87
Felajánlás (családi) Jézus szentséges Szívéhez	119
Felmentések — házassági — kellékei	116
Fetter Julius	45
Fényes Antonius	76, 101
Fischer — Colbrie Augustinus	24
Fitt Joannes	112, 138
Folnegović Georgius	2, 87, 138
Fuszek Carolus	139

Gabonaneműek átvételére kirendelt tanítók ügyében intézkedés	17
Gebauer Nicolaus	76
Gedeon Alexander	55
Geosits Ludovicus	66, 87
Gere Gabriel	101
Gianone Julius	93
Glatt Ignatius	54
Graumann Emericus	138
Gyárimunkások (fiatalok) pásztorációja	81
Gyermekvédelem,	57, 68, 70
Gyermeknyaraltatás	68, 70, 82, 92
Gyermektelepek (állami) létesítése	126
Gyömörey Sigismundus	100

Hadigondozás körüli fáradozásért legfelsőbb elismerés	38
Hadikölcsön VIII.	76
Hadifogságban (orosz) kötött házasságok	88
Hadiözvegy- és árva bizottság (orsz. kath.)	92
Hadifogoly katonák pásztorálása	104
Hantos Adalbertus	138
Harangok helyett vassinek	8
Harangok (hadi) nemes ércanyaga nem szolgáltatható ki	84
Haragó Josephus	136
Haszonbéri szerződéseknél bíróság kikötése	40
Hauser Emericus	138
Háborus segély tanítók, tanítónők s óvónők részére	41
Háborus ájtatosságok beszüntetése	136
Házasságkötési tilalom az állításkötelesekre nézve	14

Házassági felmentések kellékei	116
Házasság (vegyes vallásu)	135
Házasságkötés orosz hadifogságban	88
Hegedüs Josephus	87
Herger Ferdinandus	66, 87
Hermann Joannes	2, 101
Hetényi Aloysius	138
Hoffmann Colomannus	101, 138
Horváth Ludovicus dr.	87, 101
Horváth Ludovicus iun.	112
Hradek Carolus	2

Íbáfa	111
Ify Ludovicus	38, 138
Igaz Adalbertus	75
Illeték egyenértékadó	39
Indulgentiae conceduntur recitantibus preculam: Sacratissimum cor Jesu, protege familias nostras	99
Indulgentiae conceduntur sodalibus Domini infantis Jesu sub titulo Pragensis	109
„Irgalom Háza“	49
Irodalmi művek ajánlása:	
Buzsáky Imre: Egy tanító iskolák hitoktatási vezérkönyve	72
Fiedler L.: „Hat vasárnapi ájtatosság sz. Alajos tiszteletére“	83
„Az iparos ifjúság a modern világban“	83
Fischer — Colbrie Á.: „Pro fidei propagatione“	24
Huszár K.: „A mi királyi családunk“	45
Jézus szive naptára	131
Dr. Kiss János kiadványai	12, 49
Martinovich S.: Konferencia-beszédek	71
Márton M.: „Hitelemzések“	107
Nogáll I.: Kempis — fordítása	131
Rada I.: „Egyházi Perrendtartás“	116
Religio	12
Rózsafüzér Királynéja c. lap	131
Dr. Sipos István: Az új egyházi törvénykönyv	48
Sziv c. lap	141
Tiszti Cim- és Névtár	10
Vargha Damján; „Imádkozzunk a diadalmas békéért“	10
Vucskics Gy.: Nogáll János életrajza	131
Iskolai gyűjtés tüdőbeteg tanárok és tanítók részére	18
Iskolahelyiségek átengedése termények elhelyezésére	41

Iskolák és iskolai internátusok alkalmazottai biztosítási kötelezettség alá nem esnek	88
Iskolai naplókban a tanulók személyi adatai	98
Iskolák (elemi) tanítási nyelve	129
Iványi Joannes	138
Jézus legszentebb nevééről szóló litánia kibővítése	75
Józics Josephus	138
„József Kir. Herceg Szanatórium Egyesület“	113
Junius 29-iki békemise	73
Juventute catholica — Pro —	80
Kajdacs	138
Katonai automobilonak zaklatásának eltiltása	9
Katonai állításkötelesek házasságkötési tilalma	14
Katonák (orosz fogságból visszatérő) támogatása	59
Katonai felmentése a segédszolgálatos tanítóknak	97
Kaufmann Joannes	138
Kápolnai Sigismundus	101
Káptalan	100
Károly Király Gyermeknyaraltatás	68, 70, 82, 92
Kecskés Carolus	66, 87, 138
Kegyuri illetmények szállítása	7
Kegyuri viszony nem mentesít az egyházi adó alól	83
Kelemen Andreas	2
Keller Guilelmus	87
Kemény Franciscus	138
Keresztalapítványok	95
Késmárky Stephanus	75, 111, 125
Királynénk Őfelségének elismerő irata	38
Kiss Ludovicus	55
Kletzl Adalbertus	138
Koch Aloysius	2. 138
Kocsis Ladislaus	84, 112
Koronai tételek	40, 50
Korpótlék (lelkészi)	17, 95, 105
Kozáry Georgius	138
Könyvtárak (plébániai) összeírása	60
Krecht Franciscus	45
Lackenbacher-féle pályázat	84
Laskafalu	137

Leicht Aemilius	45, 138
Lelkészek családi pótléka	2
Lelkigyakorlatok tanítónők részére	81
Lelkigyakorlatok papok részére	105
Lelkészeknek a terményátvételi eljárásnál való közreműködése	89
Lelkészek ruhasegélye	94
Lerch Stephanus	111
Léh Josephus	138
Lickert Josephus	87
Lippai Franciscus	56, 101
Litaniis SS. Nominis Jesu obsecratio addenda	75
Litvánok javára eszközölt gyűjtés eredménye	11
Loncsár Josephus	36
Loschert Casimirus	101, 112

M adarak és fák napja	63
Magyar fajegészségtani és Népesedéspolitikai Társaság	69, 89
Magyar Adalbertus	87
Major Carolus	137
Matrimonia mixta	135
Mayerhof Petrus	138
Márovics Franciscus	87
Mayer Ludovicus	87, 101
Mérő Josephus	76
Milfajt Antonius	138
Mise békéért jun. 29-én	73
Miseszövetség	104
Missiók	103
Mors Josephi Loncsár	36
„ Francisci Krecht	45
„ Ignatii Glatt	54
„ Joannis Rézbányay	15
„ Julii Gianone	93
„ Francisci Szabó	124
„ Josephi Haragó	136
„ Caroli Müller	137
„ Caroli Major	137
Mosonyi Dionysius	75
Mosonyi Dénes segélye nyugdíjas papok részére	37, 111, 136
Műemlékek megőrzése	69
Müller Carolus	137

Nagy Stephanus	2, 101, 138
Nagynyárád	55
Navracsics Franciscus	138
Németh Franciscus	56, 87
Németh Franciscus iun.	56
Népesség szaporodása ügyében kormányhatósági felhívás	89
Nők választójoga	140
Növendékpapok felvétele	67
Nyári Josephus	87, 138
Nyugdíj (papi)	138
Nyugdíjas papok részére segély	2, 54, 136

Ordinatio	1, 53, 66
Orsz. Kath. Szövetség	24
Orsz. Kath. Hadiözvegy- és árva bizottság	92
Órosz fogságból hazatérő katonák támogatása	59
Órosz hadifogságban kötött házasságok	88
Orgonaépítési szabályzat	106
Ostyaliszt mentesítése a rekvirálás alól	88
Óvónők háborus segélye	41
Óvónők szabadsága	4 ¹
Óvónők szolgálati (várakozási) idejének szabályozása	112
Ő Felségeik korábbi védnökségeinek megszűnése	50

Papszentelés	1, 53, 66
Papp Stephanus	112
Papság szervezkedése	133
Papi Tanács	133
Papi nyugdíj	138
Papság anyagi helyzetének javítása	139
Pelz Arpadus	101
Pensio	138
Personalia	2, 37, 45, 55, 75, 87, 101, 111, 138
Perr Victor	101
Perhács Joannes	139
Pécsegyházmegyei Takarékpénztár	46
Pécsi Sz. Vince Egylet kérelme	70
Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanítóegyesület	113, 116
Pius-internátusra adományok és alapítványok	11, 141
Plebánosok utalványozási joga a templompénztárakból	46

Plebániai könyvtárak összeírása	60
Poenitentiaria S.: Indulgentiae recitantibus orationem pro conversione Japoniae	66
Poenitentiaria S.: Quaesita circa indulgentias adnexas piaie praxi consecrandae familiae Sacratissimo Cordi Jesu (Vulgo Inthronizatio)	119
Polgári rend	117
Praesulis vota in exordio novi anni	1
Prágai Jézuska Társulat	109
Prosynodale examen	86

Reiner Franciscus	55
Reverendaszövet	71, 86, 140
Rézanyagok rekvirálása	21
Rézbányay Joannes	55
Rézbányay Josephus	55, 76, 100, 101
Romaisz Franciscus	37, 75
Ruhabeszerezési segély tanítók és óvónők részére	91
Ruhasegély lelkészek részére	94

Sacerdotum publicationes	136
„Sacratissimum Cor Jesu, protege familias nostras“ precula indulgentiis ditatur	99
Sajtómozgalom (Központi Kath.)	II. sz. 56
Sajtóvasárnap	102
Saerum pro pace die 29 Junii	73
Scharfenberger Joannes	138
Schlachter Franciscus	111
Schultz Gabriel	56, 138
Sebő Paulus	2, 37, 56, 101, 138
Segédszolgálatos tanítók katonai felmentése	97
Sina Simon féle tanítói alapítványra pályázat	106
Sióagárd	137
Sipos Stephanus	76
Sodalitas „A transitu S. Joseph“	110
Sperai Joannes	56, 101
Steécz Petrus	38
Stóladijtblázat értelmezése	40
Subsidia pro sacerdotibus rudedonatis	2, 54
Sumony	36, 55
Szabadszentkirály	2
Szabó Franciscus	124
Szabó Desiderius	138

Szakadát	101
Szeitz Josephus	2
Szentdienes	45
Szentkirályi Stephanus	76
Szent István napi gyűjtés	92, 132
Szeredy- féle segély	37
Szerződéseknél bíróság kikötése	40
Szilvek Ludovicus	75, 76
Szigetvári kórházi lelkészség felállítása	87
Szociális tanfolyam	96
Szociális Missió Társulat szervezése	104
Szoboralapítványok	95
Szolga Stephanus	56
Szőnyi Otto	76

Takarékpénztár Pécsegyházmegyei	46
Tanítók igénybevétele a gabonaneműek átvételénél	17
Tanítók, tanítónők háborus segélye	41
Tanítói segélyalap (Orsz. Kath.) pályázatai	82
Tanítói segélyalap (Orsz. Kath.) központi bizottságának gyűlése	130
Tanítói segélyalap (Orsz. Kath.) stb. számadása	107
Tanítók (segédszolgálatos) katonai felmentése	97
Tanítók szolgálati (várakozási idejének szabályozása)	112
Tanítóegyesület- Pécsegyházmegyei Róm. Kath.	113, 116
Tanítási nyelv az elemi iskolákban	129
Tantermek átengedése osztrák gyermekek nyaraltatása céljából	92
Tanulók személyi adatai az iskolai naplókból	98
Taxae dispensationum matrim.	66
Taxák házassági felmentéseknél	116
Tábori lelkészek leszerelése	125
Tábori lelkészek jelentkezése	139
Táviratok korlátozása	9
Templompénztárakból utalványozási jog	46
Tillinger Franciscus	138
Tiszti Cim- és Névtár	10
Tóbi Josephus	138
Tolnai Bartholomaeus	2
Troll- féle segély papok részére	37
„ „ tanítók részére	42
Tschorn Paulus	138
Tüdőbeteg tanárok és tanítók részére eszközölt iskolai gyűjtés	18
Tüzifa szükséglet korlátozása	91

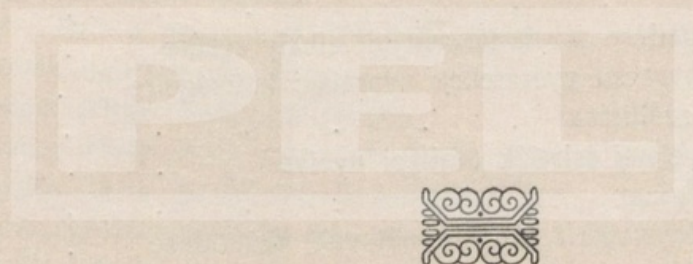
Újévi jókivárat	1
Ujváry Geysa	2
Új polgári rend	117
Utalványozási jog a templompénztárakból	46

Vajszló	45
Vallás és közokt. minisztérium:	
A gazdasági ismereteknek az elemi népiskolákban való beható oktatása	47
Az anya- csecsemő és gyermekvédelmi kérdésnek a tantervekbe való beillesztése	47
Bükk- és tölgymakk gyűjtése iskolásgyermekek által	112
Egyházi műemlékek megőrzése	69
Egyházi adó alól a kegyuri viszony nem mentesít	83
Hadicélra igénybevett harangok nemes ércanyaga	84
Hazánk öhállóságának és függetlenségének megismertetésére iskolai előadás	127
Iskolahelyiségek átengedése átvett termények elhelyezésére	41
Iskolai gyűjtés szegénysorsu gyermekek nyaralási költségeire	70
Kegyuri illetmények szállítása	7
Községi és felekezeti elemi iskolák tanítási nyelve	129
Lackenbacher-féle pályázat	84
Lelkészeknek a terményátvételi bizottságnál való működése	89
Lelkészek családi pótléka tárgyában utasítás	2
Őfelsége Zita királyné születésnapján ünnepély tartása s gyűjtés rendezése	62
Rézanyagok rekvirálása	21
Segédszolgálatos tanítók katonai felmentése	97
Sina Simon-féle tanítói alapítványra pályázat	106
Tanítók igénybevétele a gabonaszemek átvételénél	17, 81
Tanítók és óvónők ruhabeszerzési segélye	91
Tanítók és óvónők szolgálati (várakozási) idejének szabályozása	112
Tanítók, tanítónők, óvónők háborús segélye	41
Tanulók személyi adatai az iskolai naplóban	98
Táviratok korlátozása	9
Utasítás az el. népisk. tanítás ügyében az 1918/19. tanévre	105
Vizsgálatok a VI. fiu elemi osztályban	50
Vaszary Colomannus	87
Vegyesvallásu házasság	137
Vértesi Fridericus	66
Vizsgálatok a VI. fiu elemi osztályokban	50
Vizsy Páulus	2, 37, 101

Vota Praesulis in exordio novi anni	1
Vörös Kereszt Egylet	10, 59, 64, 108
Vörös Ferdinandus dr.	60, 140

W agner Aloysius	138
Wajdits Julius	37, 75
Wodarka Petrus	125
Wucskits Emericus	138
Wurster Josephus	75

Z anyi Franciscus	38
Závod	101, 138
Zita királyné Ő Felsége születésnapján ünnepély tartása és gyűjtés rendezése	62
Zsinati vizsgálat	86, 111

1918.

I.

31

1918

Labente cursu temporis, primoque redeunte cuiusvis anni die e plenitudine cordium nostrorum auguria invicem renovamus, ut felices dies, felicioraque peractis tempora invicem exoptemus. Haeremus enim animo sumusque pleni formidinis, praesertim nos presbyteri illius conscii rationis, quam pro animabus nobis commissis reddituri sumus. Sacerdos enim est villicus Dei, a quo rationem, qua hora non putamus, exiget Dominus. „Quantus tremor est futurus, quando iudex est venturus, cuncta stricte discussurus.“ Horrende et cito apparebit nobis: quoniam „iudicium durissimum his, qui praesunt fiet“ (Sap. VI. 6.). Ideoque cum ad limen novi anni fausta quaeque vos — venerabiles fratres et filii dilectissimi — nobis, nos autem vobis cunctis nuncupamus, his in votis praesertim gratiam illam intendimus, ut Deo iuvante sacrosanctum munus nostrum digne semper implere possimus.

Vota Prae-
sulis in ex-
ordio novi
anni.

Simus veri „sacerdotes Dei, a quibus omnis populorum pendet beatitudo; qui si pingues sint, erunt itidem populi pingues; et secus, si illi inanes erunt et vacui, magnum populis universis imminebit paupertatis huius periculum! Faxit Deus Optimus Maximus, ut ita calore repleamur, ut ceteris etiam calefaciendis et succendendis apti reddamur; ita abundet in nobis eius sanctissima gratia, ut et nos ea repleamur, et ceteris etiam de ea copiose communicemus.“¹

32

1918

Eugenius Erdős absolutus theologus Noster die 27. Decembris a. 1917. prima tonsura et quattuor minoribus ordinibus initiatus, diebus vero 28. 29. et 31. eiusdem mensis et anni per impositionem manuum Nostrarum episcopalium ad ss. ordines subdiaconatus, diaconatus et presbyteratus promotus est.

Ordinatio.

¹ S. Carolus Borromaeus, or. I.

33

1918

Subsidia pro
sacerdotibus
rudedonatis.

Dionysius Mosonyi dr. canonicus a latere, director cancellariae Nostrae episcopalis 1000 coronas ea cum prece in manus Nostras deposuit, ut e hac summa duo subsidia 500—500 coronarum sacerdotibus rudedonatis, magis egentibus hac vice ad Nostrum arbitrium distribuamus. Provocamus igitur competentes, qui dicto auxilio extraordinario frui cupiverint, ut recursus suos Mihi inscriptos usque 31-um huius mensis Ordinariatui submittant. Ii autem, qui subsidia dicta obtinuerint, unum sacrum ad intentionem dantis offerre tenentur.

34

1918

Concursus
pro parochia
Szabadszent-
király.

Beneficium parochiale Szabadszentkirály, per translationem vacans, liberae collationis episcopalis, praesentibus usque 31-um Januarii a. c. concursui exponitur. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali rite approbati, qui beneficio isto potiri cupiunt, velint suos recursus infra terminum praefixum Ordinariatui substernere.

35

1918

Personalia.

Parochi nominati et investiti sunt :

Carolus Hradek cubic. int. ad hon. Suae Sanct., parochus in Kurd pro Bátaszék, *Josephus Szeitz* curatus in Püspökpusztá pro Kurd, *Geysa Ujváry* parochus Szabadszentkirály-ensis pro Egerág.

Stephanus Nagy administrator interimalis in Bátaszék, item *Georgius Folnegović* admin. interim. in Egerág relevati ab hoc munere facti sunt cooperatores iisdem in locis. *Bartholomaeus Tolnai* cooperator Quinque-Ecclesiensis ad B. M. Purificatam nominatus est administrator curatiae Püspökpusztá, *Paulus Vizsy* coop. in Szabadszentkirály admin. interimalis factus est parochiae eiusdem. *Paulus Sebő* subsidiarius, nominatus est vicarius in spiritualibus et temporalibus parochi Dunakömlőd-ensis.

Cooperatores translati sunt: *Joannes Herman* e Bátaszék ad Paks, *Andreas Kelemen dr.* e Paks Quinque-Ecclesias ad B. M. V. Purificatam, *Aloysius Koch* e Pinczehely ad Bátaszék.

Eugenius Erdős neomysta qua cooperator missus est in Koppányszántó.

36

1918

Lelkészek és
segédlelké-

A családi pótlékra vonatkozó 1912. évi XXXV. tc. az 1917. évi IX. t.-cikkkel a lelkészek és segédlelkészek egyes kategóriáira is kiterjesztetvén,

az ezen törvény végrehajtásáról szerkesztett végrehajtási utasítást tudomás-
vétel s megfelelő eljárás céljából azzal közlöm, hogy a családtagok után
engedélyezhető családi pótlék iránti, szabályszerűen felszerelt kérvények
legkésőbb 1918. jan. 31-ig Elém terjesztendők.

szerkesztett
családi
pótlék.

A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter 173369/917. számú rendelete.
A szabályszerűen szervezett lelkészségekben működő lelkészek és szabály-
szerűen alkalmazott segédlelkészek családi pótléka tárgyában kiadott végre-
hajtási utasítás.

Az 1917/18. költségvetési év első négy hónapjában viselendő köz-
terhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1917. évi IX. t. c. 14.
§-ának az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak családi pótlékáról
rendelkező 1912. évi XXXV. t. c-t, annak egyes rendelkezéseit módosítva
az 1898. évi XIV. t. c. és 1909. évi XIII. t. c. valamint az 1913. évi
XXXVIII. t. c. alapján congruában és korpótlékban részesülő lelkészekre,
továbbá 3000 kor. jövedelmen aluli magasabb és 2200 kor. aluli jövedelmű
kisebb képesítésű lelkészekre, végre az 1000 korona jövedelmen aluli sza-
bályszerűen alkalmazott segédlelkészekre is kiterjesztette.

A törvénynek ezen határozmányai alapján járó, illetőleg engedélyez-
hető családi pótlék megállapítása és utalványozása céljából előterjesztett
kérelmek tárgyában a következőképen rendelkezem:

1. §.

A szabályszerűen szervezett lelkészségekben működő magasabb ké-
pesítésű nem szerzetes lelkészek, ha évi tiszta jövedelmük az állami jöve-
delemkiegészítés nélkül a 3000 koronát meg nem haladja, továbbá szabály-
szerűen szervezett lelkészségekben működő kisebb képesítésű nem szerzetes
lelkészek, ha évi tiszta jövedelmük az állami jövedelemkiegészítés nélkül a
2200 K-t meg nem haladja és végül a szabályszerűen alkalmazott segéd-
lelkészek, ha a tiszta jövedelmük az állami jövedelemkiegészítés nélkül az
1000 koronát meg nem haladja, az 1917. évi IX. t. c. 14. §-a értelmében
egy vagy több gyermekük után járó családi pótlékra való igényüket a szük-
séges igazoló iratok bemutatása mellett az illetékes egyházi főhatóságnak,
illetve izr. rabbik a közigazgatási bizottságnak jelentik be.

Az igénybejelentés vagy írásban vagy szóval történhetik és az 1912.
évi XXXV. t. c. 17. §-a értelmében bélyegmentes.

A bejelentésnek magában kell foglalnia:

1. Az igénylő lelkész vagy segédlelkész nevét, állomáshelyét annak
feltüntetése mellett, hogy a lelkész élvez-e congruát, vagy korpótlékot?

2. betöltött huszonnégy (24) évnél fiatalabb törvényes vagy törvényesített édes vagy mostoha gyermekeinek nevét és születésük időpontját (év, hónap és nap megjelölésével.)

3. azt, hogy ezek közül a gyermekek közül élvez-e valamelyik és ha igen, milyen ellátást? Köz, vagy magánszolgálatban való alkalmazást, ellátási nevelő vagy tanintézetben nem fizetési helyre való elhelyezést, alapítványnak, vagy alapítványi helynek elnyerése, kereskedőnél, iparosnál vagy művésznél növendék, tanonc, vagy inas minőségben való alkalmazás; önálló foglalkozás folytatása; hadseregbe a haditengerészethez vagy a honvédséghez való belépés, megnősülés vagy férjhezmenés (1912. évi 4569. M. E. számú rendelet.)

4. Ha nem congruás vagy korpótlékos, a lelkésznek vagy segédlelkésznek egyházi forrásból eredő tiszta jövedelme mennyire rug?

(1917. évi IX. t. c. 14. §-a szerint a lelkész vagy segédlelkész olyan gyermeke után, aki tanulmányait huszonnegyedik életévének betöltéséig kizárólag az okból nem fejezhette be, mert a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatot teljesített, a miniszter a tanulmányoknak sikeres folytatása esetén a huszonnegyedik életév betöltése után is engedélyezhet családi pótlékot, de legfeljebb annyi időre, *mint amennyi időn át az illető gyermek huszonnégy éves korának betöltéséig a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatot teljesített és ezen az időn belül is csak addig, amíg az illető gyermek tanulmányait befejezi.*)

2. §.

Az egyházi főhatóság, illetve közigazgatási bizottság legalkalmasabb módon meggyőződést szerez arról, hogy a bejelentett adatok és körülmények megfelelnek-e a valóságnak és ezt a lelkész vagy segédlelkész írásbeli beadványán, vagy igényének bejelentéséről felvett jegyzőkönyvben aláírásával és egyházi, illetve közigazgatási bizottsági pecséttel igazolja.

Az egyházi főhatóságot, illetve közigazgatási bizottságot erre nézve az 1912. évi XXXV. t. c. 15. §-a értelmében vagyoni felelősség terheli.

Az igény bejelentése alkalmával a lelkészt vagy segédlelkészt az 1912. évi XXXV. t. c. 12. §-ának ismertetése mellett figyelmeztetni kell arra, hogy az 1912. évi XXXV. t. c. 15. §-a értelmében családi viszonyokban vagy egyházi forrásból eredő jövedelemben beállott minden oly változást, amely az eddig élvezett családi pótlék összegének teljes megszüntetését vonja maga után, a lelkész vagy segédlelkész köteles az egyházi főhatóságnak, illetőleg közigazgatási bizottságnak azonnal bejelenteni és fegyelmi vétséget követ el az a lelkész vagy segédlelkész, aki ezen bejelentést elmulasztja.

3. §.

Az egyházi főhatóság, illetve a közigazgatási bizottság, ha a családi pótlékra igényt adó körülményeket kellően bebizonyítottaknak nem találja, a bizonyítékok pótlólag való betérjesztése iránt intézkedik. Az így kiegészített kérvényeket a vall. és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz felterjeszti.

4. §.

A családi pótlék megállapítása és utalványozása tárgyában a vallás és közoktatásügyi miniszter határoz.

A miniszter határozata ellen, kivéve az 1912. évi XXXV. t. c. 9. §-a alapján a miniszter által engedélyezhető családi pótlék engedélyezésére irányuló kérvényeket, a m. kir. közigazgatási bírósághoz intézett panasznak van helye.

5. §.

Az 1917. évi IX. t. c. 5, 6. és 7. pontjai alapján a családtagok után engedélyezhető családi pótlékban való *részesítésre irányuló kérelmek a szükséges igazoló iratok bemutatása mellett az egyházi főhatóságnak, illetve a közigazgatási bizottságnak jelentendő be.*

Az írásban vagy szóbelileg bejelenthető kérésnek, amely az 1912. évi XXXV. t. c. 17. §-a értelmében bélyegmentes, a következő adatokat kell magában foglalnia.

1. a kérelmező nevét, állomáshelyét, továbbá azon körülményt, élvez-e congruát vagy korpótlékot,
2. a kérelmező családi állapotát,
3. a kérelmező jövedelméből eltartott, vele közös háztartásban élő és saját jövedelemmel nem bíró családtagoknak nevét, korát, és a kérelmezőhöz való rokonságát,
4. megjelölését annak az oknak, amely miatt a családtagokat a kérelmező tartja el, valamint az egyéb méltánylást érdemlő körülményeknek,
5. a kérelmező vagyoni viszonyainak a feltüntetését,
6. megjelölését annak, hogy a kérelmező egy vagy több gyermeke után járó családi pótlék iránt bejelentette-e igényét?
7. ha nem congruás vagy korpótlékos a lelkesz vagy segédlelkész, egyházi forrásból eredő tiszta jövedelme mennyire rug?

6. §.

A családtagok után engedélyezhető családi pótlék iránt benyújtott írásbeli kérést illetőleg, a szóbelileg előterjesztett kérést az egyházi főható-

ság, illetőleg közigazgatási bizottság vizsgálat alá veszi és ha a családi pótlék megállapításánál fontossággal bíró körülményeket kellően bebizonyítottak nem találja, a bizonyítékok pótlólag való beterjesztése iránt intézkedik. A szükséges bizonyítékok bemutatása után a kérvényeket a javaslat tartalmára való tekintet nélkül a vallás és közoktatásügyi miniszteriumhoz terjeszti fel.

A kérelem teljesítésére csak akkor lehet javaslatot tenni, ha a családi pótlékot kérő lelkész vagy segédlelkész legalább két ezen §-ban felállított követelményeknek megfelelő családtagot tart el és ha az általa eltartott családtag:

1. a kérelmezővel közös háztartásban él, vagy kizárólag a kérelmező költségén valamely gyógyintézetben ápoltatik és saját jövedelemmel egyáltalán nem bír;

2. a kérelmezőnek a huszonnegyedik életkort már elért törvényes vagy törvényesített édes vagy mostoha gyermeke;

3. a kérelmezőnek házastársa, testvére, szülője, vagy nagyszülője;

4. kérelmező házastársának vagy testvére, vagy a kérelmező testvérének házastársa;

5. a kérelmező házastársának szülője;

6. a kérelmező teljes árvaságra jutott vagyis szülőtlen unokája;

7. a kérelmező testvérének vagy a kérelmező házastársa testvérének teljes árvaságra jutott vagyis szülőtlen gyermeke;

8. ha a lelkész vagy segédlelkész egyházi forrásból eredő jövedelme a 3000 K-t nem mulja felül.

A készpénz jövedelem azonban az esetben csak 70 %-al veendő számításba.

Az előterjesztett kérések felett a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter végérvényesen határoz.

A családtagok után engedélyezett családi pótlék az 1912. évi XXXV. t. c. 10. §-a utolsó bekezdése értelmében az engedélyező miniszteri határozat keltét követő naptári évnegyedtől kezdve jár.

Azok a lelkészek, akik a családtagok után engedélyezhető családi pótlékban való részesítésükre irányuló kérelmüket jelen rendeletem megjelenésétől számított 3 hónap alatt bejelentetik, azoknak ezen családi pótlék visszamenőleg 1917. évi július hó 1-től kezdődőleg fog utalványoztatni.

7. §.

Jelen rendeletemnek az izraelita lelkészekkel való közléséről, valamint annak végrehajtásáról a közigazgatási bizottság köteles gondoskodni.

8. §.

Az egyházi főhatóságokat egyidejűleg megkeresem, hogy a rendeletben foglaltaknak az illető érdekelt lelkészekkel és segédlelkészekkel leendő közlése, valamint végrehajtása iránt saját hatáskörében intézkedjenek. Budapest, 1917. december hó 7-én. *Apponyi s. k.* miniszter.

Az 1912. évi XXXV. t. c. 12. §-a a következő:

A családi pótlék élvezete megszűnik a jelen törvényben megállapított előfeltételek valamelyikének megszűntével.

Nevezetesen úgy a gyermek, mint a családtag után élvezett családi pótlék megszűnik, ha az alkalmazott

1. illetmények élvezete nélkül szabadságoltatik,
2. nyugalomba helyeztetik vagy végkielégítettik,
3. a tényleges szolgálat köteléke alól felmentetik, anélkül, hogy részére ellátás megállapított volna,
4. rendes állandó javadalmazása bármely okból teljesen beszünttetetik,
5. a szolgálat kötelékéből jogerős fegyelmi ítélet alapján elbocsáttatik,
6. jogerős bírói ítélettel hivatalvesztésre vagy viselt hivatalának elvesztésére ítéltetik illetőleg olyan büntetendő cselekmény miatt ítéltetik el jogerősen szabadságvesztés büntetésre, amellyel a közhivatalnak vagy szolgálatnak elvesztése mint törvényszerint következő hatály van egybekötve,
- 7) meghalt,

A fent említett eseteken kívül a gyermek után élvezett családi pótlék akkor is megszűnik:

- a) ha a gyermek a három szakaszban meghatározott életkort eléri,
 - b) ha a gyermek a családipótlék megszüntetését maga után vonó ellátás élvezetébe jut,
 - c) ha a fiugyermek megnősül, vagy a leánygyermek férjhez megy,
 - d) ha a gyermek meghal,
- a családtag után engedélyezett családi pótlék pedig akkor is megszűnik:
- e) ha a családtag ellátásra, saját jövedelemre vagy vagyonra tesz szert,
 - f) ha a családtag megszűnik az alkalmazottal közös háztartásban élni,
 - g) ha a családtag meghal,
 - h) ha megszűnik az az ok, amely miatt a családi pótlék engedélyeztetett.

A m. kir. vall.- és közokt. miniszter folyó évi október hó 25-én 159270. sz. a. kelt s Temes vármegye közig. bizottságához intézett rendeletének mása. A közigazgatási Bizottságnak a t i róm. kath. lelkész tűzifájának fuvarozása tárgyában múlt évi október hó 9-én 2051. szám alatt hozott határozatát a közbevetett felelőzés alapján tárgyalás alá vevén, azt az alább kifejtett indokaim alapján megváltoztatom, még pedig oly értelemben, hogy a fa beszállítása a község terhére képezi ugyan, a földes- és kegyúr azonban köteles a fát az eddigi állandó gyakorlatnak megfelelően a l i erdőből kiadni mindaddig, míg abban az erdőben fa termelhető, és csak ha az erdő és fakitermelés ott lehetetlenné lenne, áll jogában a kegyúrnak egy más erdőbirtokból kiszolgáltatni az egyházi javadalmas failletményét. Ez esetben pedig a kegyúr köteles a fát a l i vasúti állomásig szállíttatni, a honnét a község azt az egyházi javadalmasnak befuvarozni tartozik. — Így kellett határoznom azért, mert habár nincs is a canonica visitában megjelölve az erdőrészt, honnét javadalmas fáját kapja, mégis az eddigi állandósult gyakorlatot a kegyúr a szállító község terhére jogos ok nélkül nem változtathatja meg. Már pedig az eddigi fakiszolgáltatásnak a kegyúr részéről a község terhére való megváltoztatásának jogos oka csak az lehet, hogy az eddigi helyről lehetetlen neki a fát adni, mivel ott vágható fa nincsen, mely esetben a kegyúr gondja és kötelessége leendő a fát más erdőből kiadni. Minthogy azonban e körülményből a községre nézve hátrány nem származhatik, a kegyúr tartozik a távolabbról kiadott fát egészen a l i vasúti állomásig elvitetni. — A Közig. Bizottság határozatának a javadalmasra vonatkozó rendelkezése nem helytálló, minthogy a javadalmas a kegyúr és község között felmerült ezen jogvita keretén kívül áll. — Kétségtelen ugyanis, hogy a jelen esetben a faszolgáltatás és faszállítás terhe canonica visitatio szerint csakis a kegyurat és a községeket terheli. A a canonica visitatióban foglalt jogosítványok vagy követelmények pedig egyoldalú elhatározásokkal sem meg nem szüntethetők, sem nem módosíthatók, a tárgyiratok pedig mit sem tartalmaznak a részben, hogy a faszállítással vagy annak költségeivel a javadalmas is megterhelhető lenne. Erről a Közig. Bizottságot folyó évi április hó 26-án 1024. szám alatt kelt felterjesztése csatolmányait idezárva, tudomás és további megfelelő eljárás végett értesitem.

a következő módon mégis pótolhatjuk a harangokat. Minden vasúti állomáson vannak kiselejtezett vasrúddarabok, melyek olcsó pénzen megvásárolhatók. Ilyen vassínt kötél segítségével alkalmazni lehet a harang helyére s a ráért kalapácsütések eléggé élvezhető s erős hangokat adnak.

38

1918

Tudomásvétel s megfelelő eljárás céljából közlöm a nm. vallás- és közokt. m. kir. miniszterium 19458/1917. eln. számú alábbi átiratát:

Táviratok
korlátozása.

„A katonai és állami táviratok forgalma túlnőtt a táviróvezetékek teljesítő képességén s a táviróközpontok — a táviratok összetorlódása következtében gyakran abban a kényszerhelyzetben vannak, hogy a táviratok egy részét póstai uton kénytelenek továbbítani.

Gyakorlati tapasztalat szerint a táviróforgalom ily nagyarányu megnövekedését a szükségesség nem indokolja, mert az állami táviratok feladására jogosított hatóságok sokszor oly ügyekben is táviratoznak, amely ügyek természetük szerint póstai uton is elintézhettek volnának, s növeli a forgalmat az is, hogy a táviratokat gyakran felesleges szóbősséggel szerkesztik meg.

A hova-tovább mindjobban emelkedő forgalom — különös tekintettel a hálózati és igen nehéz személyzeti viszonyokra is — veszélyezteti a valóban fontos és sürgős állami táviratok gyors továbbításának lehetőségét, aminek elhárítása céljából felkérem a főtitzt. Főhatóságot, méltóztassék alárendelt hatóságait utasítani, hogy a táviratozást a lehetőséghez képest, a valóban sürgős ügyekre korlátozzák és hogy távirataikat — amennyire a tartalom érthetősége megengedi — a legrövidebben szövegezzék. Budapest, 1917. évi december hó 6-án. A miniszter helyett: *Tóth* államtitkár.“

39

1918

A hadügyi igazgatás megfelelő orvoslás céljából azt a szomorú tapasztalatát közölte a belügyminiszteriummal, hogy alig felnőtt s minden valószínűség szerint tanköteles korban levő gyermekek a katonai automobilon menetközben kövekkel megdobálják vagy más módon zaklatják.

Katonai automobilok
zaklatása
gyermekek
részéről.

Minthogy a gyermekek ilyen magatartása a hadviselés érdekeit sérti, esetleg balesetek okozásával fontos megbízások teljesítését késlelteti, azonkívül a nevelés és oktatás érdekeivel s elveivel is merőben ellenkezik, felhívom ezuton a lelkeszkedő s hitoktatással foglalkozó papságot és tanítóimat, hogy a gyermekeket effelől az iskolában és azon kívül is kellően kioktassák, figyelmeztessék s ha kell fegyelmezésben és büntetésben része-

sítsék, hogy ezzel a szóbanlevő pajkosságoknak és rendellenességeknek eleje vétessek.

40

1918

A Vörös Kereszt Egylet
köszönete.

„A Magyar Szent Korona Országai Vöröskereszt Egyletének Központi Igazgatósága megkapta az idei Péter Pál napi gyűjtés eredményét és a küldött *4950 K. azaz négyezerkilencszázötven korona*t köszönettel nyugtatja.

Ebből az alkalomból is őszinte köszönetet kívánunk mondani Meltóságodnak az országos gyűjtési mozgalomban való önzetlen részvételeért és arra kérjük, hogy Egyletünket továbbra is támogassa a hadegészségügy intézményének tökéletesítésében és kibővítésében, hiszen nemzeti létünkért folyó küzdelemben a betegápolás fejlesztése a legfontosabb feladatokhoz tartozik.“

41

1918

Vargha Damján dr. békeimakönyve.

„Imádkozzunk a diadalmas békéért!“ Ez a címe annak a kedves és gyönyörű rajzokkal diszített, 80 oldalra terjedő könyvecskének, mely egyebek között magyar nyelven közli a béke-misének hiteles fordításu imaszövegét is. Így most már ezzel az imádsággal kérhetik a hivek a jó Istentől a Magyarok Nagyasszonya közbenjárásával a békét. Az imakönyv minden lapjáról mélységes áhitat árad felénk, épen ezért szívből kívánjuk, hogy a felemelő békeimádságok sok százezer és millió hívő szívében és ajkán visszhangozzanak. A rövidre fogott és teljes imakönyv ára kemény borítékban 1.50, kötve 3 korona. Kapható Pécsen a „Dunántúl“ könyvkereskedésben.

42

1918

Magyarország Tiszti Cím- és Név-tára.

Folyó évi április hóban fog megjelenni „Magyarország Tiszti Cím- és Név-tára“-nak 1918-as évfolyama, mely részletesen ismerteti a magyar szent korona országainak állami szervezetét, az egyházi hatóságokat, a cs. és kir. közös minisztériumok alá tartozó intézményeket s azonkívül felölél sok egyéb hasznos adatot is. Előfizetési ára kötve 15 K, bolti ára 20 K, 10 pld. után egy tiszteletpéldány jár. Ha netán könyvkötői anyag hiányában nem lehetne bekötetni, a kötésért megfelelő összeg vissza fog térítettetni. Megrendelhető az ár előzetes beküldésével — legkésőbb f. évi jan. hó 31-ig — a m. kir. központi statisztikai hivatalnál (Budapest, II. Oszlop-u.) Az érdekelteknek melegen ajánlom.

43

1918

Francsics Pál pinczehelyi pléb. 25 K, Reiner Ferenc somberekki pléb. 30 K, Kövesdy János magyarkeszii pléb. 6 %-os hadikölcsönkötvényben 100 K, Krecht Ferenc szentdienesi k. esperes, plébános egy drb. Dunántúl részvényben 200 K, Proksch Ferenc püspökszenterzsébeti plébános egy drb. Dunántúl részvényben 200 K, Dr. Sipos István lelkiig., theol. tan. 30 K, Tóth Lajos ozorai vikárus 100 K, Magyar Zsigmond koppányszántói esperes, plébános 25 K, N. N. 100 K, Keserics Ferenc mohács-belvárosi c. apát, plébános 1000 K, Herger József szigetvári esperes-plébános 600 K, Fent Gyula püspökszentlászlói plébános a Jézus Szive templomra 100 K, Dr. Frey János országgy. képv., himesházai esp. pléb. c. apát 50 K, Mosonyi Dénes dr. oldalkanonok, püspöki irodaigazgató a Jézus Szive templomának szentségtartójára 10000 K, Özv. Pfeifer Józsefné szül. Raszter Erzsébet a Jézus Szive templomának építési költségeire 2000 K, Herger József szigetvári esperes-plébános egy a Pius-internátusban nevelkedő szegény sorsu, jó tanuló növendék ellátásdíjának biztosítására 20000 korona névértékű 6 %-os magyar hadikölcsönkötvényből alapítványt létesített.

Adományok és alapítványok a Pius-internátus céljaira.

Deus retribuat!

44

1918

Gróf Zichy Gyula dr. megyéspüspök 50 K., Dr., Gyömörey Zsigmond 20 K., Komócsy István 20 K., Szalczer Sándor 2 K., Apar 3 K., Baranyabán 104 K., Baranyakisfalud 3.40 K., Bár 40 K., Bedeg 10 K., Beremend 100 K., Berkesd 74 K., Bükkösd 11.20 K., Dályok 20 K., Donji-Miholjac 25 K., Dombóvár 10.20 K., Dunakömlőd 5.10 K., Dunaszekcső 15 K., Egerág 3 K., Értény 5 K., Felsőireg 10 K., Felsőmindszent 12 K., Felsőnyék 5.22 K., Görcsöny 10 K., Gyulaj 14.97 K., Herczegszöllős 5.42 K., Himesháza 20.08 K., Ibafa 6.50 K., Kakasd 5 K., Kárász 5 K., Keszü 15 K., Kisdorog 94 K., Kistengelicz 4 K., Kisvaszar 3.40 K., Koppányszántó 15 K., Köblény 6 K., Kővágószöllős 10 K., Kurd 17.21 K., Laskafalu 10 K., Lánycsók 20 K., Lengyel 4 K., Lovászhetény 4 K., Magyarhertelend 13 K., Magyarkeszi 8 K., Mözs 30 K., Mucsi 10 K., Nagykónyi 12 K., Nagynyárád 91 K., Németbóly 50 K., Németkér 22 K., Németmárok 4.30 K., Ozora 6 K., Paks 26 K., Pellérd 5 K., Pécs-Belváros 21 K., Pécs-Budaikülváros 37 K., Pécsvárad 12.52 K., Pélmonostor 50 K., Püspökbogád 10 K., Püspöklak 6 K., Püspökpuszta 10.70 K., Püspökszenterzsébet 10 K., Püspökszentlászló 30 K., Ráczttöts 18.52 K., Šljivoševci 22 K., Sumony 10 K.,

A litvánok javára eszközölt gyűjtés eredménye.

Szajk 5 K., Szakadát 30 K., Szakály 4.98 K., Szalatnak 5 K., Szekszárd-belváros 23 K., Szekszárd-ujváros 9.50 K., Szentdienes 6.55 K., Tengőd 2.50 K., Vajszló 4.40 K., Valpovo 10 K., Viljevo 30 K., Villány 10 K., Vókány 3.60 K., Závod 15 K., N. N. 7.73 K. Összesen: 1500 K.

45

1917

A „Religio“
és Kiss János
dr. egyéb
kiadványai-
nak ajánlása.

1. A Kiss János dr. egyetemi tanár szerkesztésében megjelenő Religio, mint az egyetlen magyar hittudományi és bölcseleti folyóirat, 1918-al 77-ik évfolyamába lép. Tárgyalja a hittudomány minden szakát s a bölcseletnek mindama részeit, melyek a világnézet megalapozására és kiépítésére szolgálnak. Megjelenik évente 10-szer, mintegy 5 íves füzetekben. Az érdemes, régi folyóiratot melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság pártolásába. Ára egész évre 20 korona.

2. Ugyanazon szerzőtől most jelent meg „Imádkozzunk“ című imádságos és énekes könyv minden rendű kath. hívők számára 384 old. terjedelemben. A szerző oly imakönyvet szerkesztett, mely úgy az értelmiségnek, mint az egyszerűbb közönségnek is megfelel. Ára díszes kötésben 8 korona, erősebb kötésben 10 korona.

Nála kapható Katschthaler János dr., salzburgi bíboros érsek „Katholikus Ágazatos Hittan“ című jeles munkája is, melyet ő fordított magyarra és látott el magyar műszótárral. A nagy mű mellett, hogy tudományos, szabatos és kimerítő, egyuttal rendkívül világos és kellemes előadásu. A hat kötetből álló kiváló munka ára fűzve 38 kor., félbőrbe kötve 50 korona.

Végül az ő kiadásában jelent meg „Aquinoi Szent Tamás életrajza“ is, melyet Joyau Károly irt és Paluscsák Pál domonkosrendi atya fordított magyarra. A díszes mű erős vászonkötésben bérmentes küldéssel 4 korona.

A folsorolt művek bármelyike megrendelhető vagy közvetlenül a kiadónál, Kiss János dr. praelatus, egyet. tanárnál (Budapest, Mátyás-u. 18.), vagy a „Dunántul“ könyvkereskedés útján Pécssett.

Datum Quinque-Ecclesiis, 2. Januarii a. 1918.

† Julius m. p.
episcopus.

1918.

II.

251

1918

A hatalmas, független magyar katolikus sajtó megalapozásának és kiépítésének eszméje ezelőtt 10 évvel, a pécsi kath. nagygyűlésen lépett a megvalósulás nehéz, és épen ezért sok munkát és áldozatot igénylő útjára. Az egész magyar kath. társadalom lelkesen csatlakozott a mozgalomhoz s ugyanakkor megteremtette a kath. Sajtóegyesületet. A pécsi egyházmegye pedig — hála főképen a papság lelkes és megértő munkájának — a sajtómozgalom megindításának első percétől kezdve a közös nagy ügy legkitartóbb munkásai közé szegődött és nem kimélve semmiféle fáradságot és áldozatot évről-évre a legtevékenyebb munkát fejtette ki az annyira óhajtott cél megvalósítására. Örömmel állapíthatjuk meg a 10. év végén, hogy az egyházmegye munkában és áldozatkészségben vezető helyét megtartotta.

Központi
kath. sajtó-
mozgalom.

De míg ez jóleső és felemelő tudattal tölt el mindnyájunkat, lehetetlen szemet hunynunk ama tény előtt, hogy a kitűzött céltól a magyar kath. társadalom még mindig távol áll s a kívánt hatalmas kath. sajtót megteremtünk még mindig nem sikerült. S ha ezt évről-évre eddig is éreztük, a háboru folyamán és főleg a legutóbbi évben fokozottan füleinkbe dörögtek igen sok oldalról. Azok a támadások, melyek a katholicizmust az istentelen sajtó részéről napról-napra érték s azok a tartalmas fejtegetések, melyek a saját táborunkban a kath. sajtó ügyét felszínen tartották, mindmeggannyi vészkiáltások voltak, melyek a még teljesítetlen feladat megoldására sürgettek bennünket.

Megérlelődött az a meggyőződés, hogy az eddig szokásos évi hozzájárulásokkal és a szerényebb segélyekkel célunkat nem érhetjük el. Ha tehát nem akarjuk azt, hogy a világháboru nyomán várható és máris jelentkező társadalmi válságok bennünket készületlenül találjanak és mindenünkből kiforgassanak, sietve meg kell tennünk mindent, hogy a magyar kath. sajtót a várható rendkívüli összezsapásokra kellőképen megerősítsük. Ez pedig más módon nem lehetséges, mint azzal, hogy kiki tehetségéhez mér-

ten a lehető legnagyobb áldozatot is örömmel meghozza e nagy életkérdés sikeres megoldására.

A kedvező alkalom épen most kínálkozik. A mellékelt felhívás egy legalább 3—5 millió korona alaptőkével megindulni szándékozó részvénytársaság tervezetéről szól. Olyan egyetemes érdekű, független és modern kath. sajtó létesítését tűzi ki feladatául, mely a közönség legszélesebb rétegeire s a nép tízezreire támaszkodva a kath. sajtókérdés végérvényes megoldását célozza egy központi hatalmas sajtóorganum alapításával, a meglevő keresztény lapok lehető bevonásával és a vidéki keresztény lapok megerősítésével és támogatásával. A meglevő kath. lapok érdekeit nemcsak nem akarja tehát sérteni vagy gyengíteni, hanem ellenkezőleg kimondott célja a keresztény közszellemnek a nemzet legszélesebb rétegeiben való megerősítése által a közös célt szolgálni és elősegíteni.

Nem rontani, hanem építeni, nem széttagolni, hanem egyesíteni kívánja a magyar kath. társadalomban levő összes erőket, hogy kellően kiépített sajtójával mint egy acies bene ordinata védelmezhesse meg bármily támadással szemben mindazt ami a magyar katholicizmusnak úgy nemzeti, mint egyházi szempontból szent és sérthetetlen.

Örömmel fogadtam tehát a lelkes mozgalmat, s ugyanezt a legmelegebben ajánlom úgy tisztelendő papságom, mint kedvelt tanítóim és összes hiveim leghatékonyabb támogatásába. Nem könyöradományok gyűjtéséről van ugyanis most szó, hanem egy erőteljes részvénytársaság megalakításáról, mely a kívánt és valóban elengedhetetlen siker esetén a legmagasabb erkölcsi célok szolgálatán kívül előnyös befektetést is jelent.

Magam, bármennyire igénybe legyek is véve minden oldalról, 100000 azaz Egyszázezer koronát ajánlottam fel rendes évi adományaimon kívül a sajátomból, a pécsi ft. káptalan pedig felhívásom nemes visszhangja gyanánt kb. 150000 korona jegyzését határozta el.

Midőn ezt a megindult akció sikerébe vetett bizakodással tudatom, felhivok mindenkit, álljon e nagy munka lelkes apostolai közé, tanulmányozza a csatolt felhívást, jegyezzen és jegyeztessen minél több részvényt, kérjen a központból aláírási ivateket és befizetési lapokat, helységenként szervezzék mindenütt a mozgalmat s az elért eredményről plebániánként tegyenek hozzám márc. 15-éig jelentést.

Fel tehát a lelkes munkára! Az óra ütött, cselekedjünk!

Pécs, 1918. január 15.

† Gyula s. k.
püspök.

A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ALAPÍTÁSI TERVEZETE.

A Központi Sajtóvállalat Részvénytársaság célja: hirlapok, folyóiratok s egyéb sajtótermékek kiadása és terjesztése.

A tervezett részvénytársaság tartama 60 év, alaptőkéje három millió korona.

Az alaptőke 120.000 darab, egyenkint 25 korona névértékű, névreszóló részvényből alakul.

A részvényjegyzés záróideje 1918. április 15-ike.

A részvényjegyzés alkalmával, ha az egyazon személytől jegyzett részvények száma kilencnél kisebb, a jegyzett részvények teljes névértéke azonnal befizetendő; 9—40 részvény együttes jegyzésénél a részvények névértékének 50%-a a rész-

vényjegyzés alkalmával, 50%-a pedig 1918. április 15-éig fizetendő be; 40-nél több részvény együttes jegyzésénél a részvények névértékének 30%-a a részvényjegyzés alkalmával, további 20%-a 1918. április 15-ig, további 25%-a 1918. július 15-éig, végső 25%-a pedig 1918. október 15-éig fizetendő be. Az alapítási költségekre részvényenkint 1 K fizetendő be.

Az alapítók a kereskedelmi törvény (1875. évi XXXVII. t.-c.) 183. §-a alapján fenntartják maguknak a jogot, hogy az első igazgatóságot három év tartamára kinevezhessék.

Buda pesten, 1918. január 15-én.

Az alapítók:

Ambró Béla s. k.
v. b. t. t., ny. nagykövet Pozsony.

Andor József s. k.
az „Élet” szerkesztője, Budapest.

dr. Angyal Pál s. k.
egyetemi tanár, Budapest.

dr. Bangha Béla S. J. s. k.
a „Magyar Kultúra” szerkesztője, Budapest.

dr. Baranyay Jusztin s. k.
ciszt. r. főisk. igazgató, Budapest.

hg. dr. Batthyány-Strattmann László s. k.
főrendiházi tag, Kőpcsény.

dr. Bernolák Nándor s. k.
egyetemi tanár, Debrecen.

dr. Bleyer Jakab s. k.
egyetemi tanár, Budapest.

dr. Bochkor Mihály s. k.
egyetemi tanár, Kolozsvár.

dr. Bozóky Géza s. k.
egyetemi tanár, Pozsony.

Buttykay Antal s. k.
rendfőnök, a Kath. Sajtóegyesület főtitkára, Budapest.

dr. gróf Károlyi József s. k.
főispán, Székesfehérvár.

dr. Kmety Károly s. k.
egyetemi tanár, Budapest.

Kriston Endre s. k.
kanonok, ers. irodaigazgató, Eger.

dr. Krüger Aladár s. k.
ügyvéd, Nagyvárad.

dr. Lepold Antal s. k.
hercegprim. irodaigazgató, prelátus-kanonok, Esztergom.

dr. Mosonyi Dénes s. k.
kanonok, püspöki irodaigazg., Pécs.

dr. Nékám Lajos s. k.
kormánybíz., egyet. tanár, Budapest.

dr. Rainprecht Antal s. k.
főispán, Veszprém.

dr. Steuer György s. k.
főispán, Nagybecskerek.

gróf Széchenyi Emil s. k.
főrendiházi tag, Budapest.

gróf Széchenyi György s. k.
főispán, Sátoraljaújhegy.

dr. Takács Menyhért s. k.
jászvári prépost, Jászóvár.

dr. báró Vécsey Aurél s. k.
theol. tanár, Gyulafehérvár.

dr. Waigand József s. k.
ügyvéd, főv. bizotts. tag, Budapest.

Részvényjegyzések.

Alulírott kijelentem, hogy a Központi Sajtóvállalat Részvénytársaság alapításában az alábbi részvényjegyzéssel veszek részt:

Sor-szám	N é v	Foglalkozás	Lakás (község, utca, házsám)	A jegyzett részvények száma	A jegyzett részvények névértéke az alapítási díjjal együtt
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					

1918.

III.

255

1918

Pozsgay József c. apát, kanonok, a kath. autonomia pécs-egyházmegyei papi képviselőjének s Erreth János, a pécsi választó-kerület világi képviselőjének elhalálozása folytán a Főmagasságu Biboros Hercegprimás a Választási Módozat és Utasítás 30. §-a értelmében új papi képviselő választását s a pécsi kerület mandátumának betöltését elrendelte.

Autonomiai
képviselő-
választás.

Felhivom ennek alapján egyházmegyém magyarországi papságát, hogy az előbb hivatkozott Választási Módozat és Utasítás 9. §-a értelmében az autonómiát szervező orsz. kongresszus képviselői közé papi képviselőt s a 10. §. értelmében a szavazatok összeszámítására öttagu bizottságot válasszon.

A választás az esperesi kerületekhez tartozó papok részéről kerületi gyűlésen, az esperesi kerületekbe be nem osztott püspöki székvárosom vagy más helyek világi papsága, a külön nem képviselt Jézustársasága, Szent Ferencrend s Irgalmasrend áldozópapjai részéről pedig a székesegyházi főesperes által külön e célra összehívott papi gyűlekezeten titkos szavazás útján történik.

Először a papi képviselő választandó meg akkép, hogy beadatván az egy-egy nevet tartalmazó szavazó-lapok, ezek összeszámtatnak s erről jegyzőkönyv vétetik fel, melyben az egyesekre leadott szavazatok számának külön-külön megjelölése mellett a többséget nyert egyén nevén kívül a kisebbségben maradtak nevei is mind kitüntetendők.

A papi képviselő megválasztása után következik az öttagu szavazat-összeszámtató bizottság választása szintén titkos szavazás mellett oly formán, hogy minden jelenlevő választó szavazó-lapra írja azon öt papnak nevét, akiből az említett bizottságot megalakítani kívánja. A szavazó-lapok összeolvasása után az eredmény azonnal kihirdetendő. Megválasztottaknak tekintendők az öt legtöbb szavazatot kapott egyének. A választásról fenti módon külön jegyzőkönyv veendő fel.

E két jegyzőkönyv külön borítékba téve lepecsételendő s ráíratván az öttagu bizottság kijelölését magában foglaló borítékra: „Az öttagu bizottság megválasztásáról szóló jegyzőkönyv“, mindkét levél egy harmadik boríték alatt az egyházmegyei hatóságnak beküldendő.

Azon áldozópapok részéről, kik az egyházmegye kebelén kívül tartózkodnak, a választás olykép eszközölhető, hogy annak nevét, kire szavazatukat adják, lepecsételt boríték alatt, melyre feljegyzendő, hogy a levél autonómiai választásra vonatkozik, Hozzám küldik be; az átvett levél annak idején felbontatlanul a szavazatokat összeszámító bizottság elé kerül.

A papi képviselő választásában a káptalani tagok s a külön képviselt Cisztercitarend tagjai nem vesznek részt, de papi képviselőkül megválaszthatók.

A választási jegyzőkönyvek s az egyházmegyén kívül tartózkodók szavazatai beküldésének határnapjául február 15-ikét tűzöm ki.

Az üresedésben levő pécsi választókerület képviselőjét a pécsi, pécsváradi és gödrei esperesi kerületekhez tartozó plébániák hivei választják. A választásra jogosultak névsorának összeírására határnapul jan. 31-ikét tűzte ki Ő eminenciája a Hercegprimás; e napon kell a választók összeírását az említett három esperesi kerület minden plebániájában elkezdni s a bevégezisig megszakítás nélkül folytatni. Nyolc nappal a határnap előtt, vagyis jan. 23-ikán előzetes értekezletre egybehivandó a kath. nép, mely alkalommal megalakítandó minden plebániában a választásokat összeíró s a választást vezető öttagu bizottság. A választók összeírásának befejeztével ezen bizottság kitüzi a legkésőbb március 5-ikén megejtendő választás napját. A választási jegyzőkönyvet a választókerület központi bizottságához kell az egyes plebániákból beküldeni. Pécsett, mint központon több plebánia lévén, Pécs-központi plebániai bizottságnak a Pécs-budaikülváros tekintendő s ennek, valamint a legközelebbi 6 plebániai bizottságnak, u. m. pécs-belvárosi, pécs-székesegyházi, pécs-szigeti-külvárosi, pécs-bányatelepi, ráczvárosi és mecsekszabolcsi plebániai bizottságoknak elnökeiből alakítandó a központi bizottság.

A választás szabályszerű megejtése céljából a Választási Módozat és Utasítás vonatkozó §§-ait az érdekelt plebániák részére egyidejűleg mellékelem. A választók összeírásához szükséges nyomtatványok a püspöki irodában kaphatók.

256

1918

A m. kir. honvédelmi minisztertől 282.000/17—1917. sz. Több előfor-
dult esetből meggyőződtem, hogy az illetékes közigazgatási hatóságok <sup>zettek házassági tilalmá-
nak megszüntetése tárgyában.</sup>
helytelenül értelmezik 1913. évi 9000/17. sz. körrendeletemet, amelyet a
házassági tilalom megszüntetése tárgyában kiadtam, miért is szükségesnek
tartom eme körrendeletem helyesfelfogása érdekében cimmal közölni a kö-
vetkezőket :

1. Miután fent említett körrendeletemmel az állítási kötelezettség
alatt álló férfiak házassági tilalma meg lett szüntetve, ezidőszert engedély
nélkül köthetnek házasságot

a) olyan 18—20 éves ifjak, akik még nincsenek az állításkötelezett
korban és azok, akik ugyan állításkötelezettek, de az első vagy második
korosztályban nem váltak be, mindaddig, amíg a legközelebbi állításnál
be nem válnak.

b) azon állításkötelezettek, akik bármely korosztályban nem tettek
eleget állítási kötelezettségüknek, tekintet nélkül arra, hogy még a behívott
korosztályba tartoznak-e vagy már kiléptek a harmadik korosztályból, akár
jogosan, akár jogtalanul vannak távol, mindaddig, amíg be nem soroztatnak.

c) Azok, akik a fő- vagy pótállításkor kórházba küldetnek vagy akik
véleménykülönbség esetén felülvizsgálatra utasíttatnak, de nem soroztattak
be, mindaddig, amíg a kórházi vagy felülvizsgálati szemle értelmében be
nem soroztatnak.

2. Engedély nélkül köthetnek házasságot az összes népfelkelésre kö-
telezettek akkor is, ha a népfelkezési ellenőrző szemlén a népfelkelő fegy-
veres szolgálatra alkalmasoknak osztályoztattak vagy mint ilyenek már tény-
leges szolgálatot teljesítenek akár a hadseregnél, honvédségnél, akár a
népfelkelésnél.

3. A besorozott hadkötelesek házasságkötése tekintetében továbbra
is érvényben maradnak az eddig fennálló rendelkezések, úgymint :

a) besorozott, de felülvizsgálatra rendelt hadkötelesek a jövőben is
csak az illetékes katonai parancsnokság engedélyével köthetnek házasságot
egész addig, amíg mint állításkötelezettek felülvizsgálat útján el nem
bocsáttatnak.

b) bevált, de be nem osztott ujoncnak a véderőtörvény végrehaj-
tásáról szóló utasítás 125. §. I. rész értelmében házasságra engedélyt a
csász. és kir. kiegészítő kerületi, illetve a honvédkiegészítő parancsnokságok,
a tényleges szolgálatban levő hadköteleseknek pedig a katonai házassági
szabályzat értelmében a csapattest illetékes parancsnokságai adnak.

c) a huzamosan szabadságolt személyek, akik a közös hadseregnél
(hadi tengerészetnél) és honvédségnél tényleges szolgálatra vannak köte-

lezve, kivéve tényleges szolgálati kötelezettségük utolsó három hónapját, a véderőtörvény 52. §. első bekezdésének e) pontja értelmében csak a katonai hatóság engedélyével köthetnek házasságot.

d) a tartalékosok engedély nélkül is köthetnek házasságot, kivéve az 1888. évi XVIII. törvénycikkben megemlített esetleges kivételképeni tényleges szolgálatuk idején.

e) azon tartalékosok és póttartalékosok, akik a közös hadsereg vagy haditengerészet hadi állományának teljes vagy részleges kiegészítése miatt behivatnak vagy visszatartatnak, szintén engedély nélkül köthetnek házasságot.

f) azon tartalékosok és póttartalékosok, akik a mozgósítás folytán jutottak aktív szolgálatba, szintén engedély nélkül köthetnek házasságot.

g) be nem osztott, valamint a beosztott póttartalékosoknak a véderőtörvény végrehajtásáról szóló utasítás I. rész 125. §. 2. pontja és a véderőtörvény 52. §. utolsó bekezdése értelmében házasságkötéshez nem kell a katonai hatóság engedélye, kivéve első katonai kiképzésük idejét, és akkor, ha 1888. évi XVIII. tc.-ben említett kivételes tényleges szolgálatot teljesítenek, amely esetben szintén csak a csapattest parancsnokának engedélyével köthetnek házasságot.

b) mindazok, akik a háború tartama alatt tesznek eleget tényleges szolgálati kötelezettségüknek vagy mint póttartalékosok első katonai kiképzés alatt állnak, attól az időtől kezdve, amikor a véderőtörvényben előírt tényleges szolgálati kötelezettségük elmúlt, illetve első katonai kiképzésük befejezést nyert, szintén köthetnek házasságot a katonai hatóság engedélye nélkül ; végül

c) azok, akik mint ezidőszerint alkalmatlanok huzamosan szabadságoltatnak sebesülteket megillető pótdíjjal, a véderőtörvény 52. §. c. pontja értelmében csak a katonai hatóság engedélyével köthetnek házasságot, míg a rokkantak, akik rokkant nyugdíjjal és sebesülteket megillető pótlékkal véglegesen el vannak bocsátva a katonai kötelékből, engedély nélkül köthetnek házasságot.

Minthogy végre azon állítás-kötelezettek, akik az első vagy második korosztályban nem soroztattak be vagy még állítási kötelezettségüknek nem tettek eleget és nőszülni óhajtanak, a véderőtörvény végrehajtásáról szóló utasítás I. rész 45. §. 11. minta szerint a szolgálati kötelezettségtől való mentességről bizonyítvány ki nem adható, elhendem, hogy a járási tisztviselők a be nem vált hadkötelesek kérelmére, akik még állításkötelesek, házasságkötés céljára bélyeges bizonyítványokat állítsanak ki annak igazolására, hogy nincsenek besorozva.

Jelen körrendeletemet elegendő példányszámban kiadom valamennyi magyar megyei és városi törvényhatóságnak, nemkülönben horvát-szlavon megyei hatóságnak és városi előjáróságnak, hogy azt mennél gyorsabb kihirdetés céljából minél nagyobb körben azonnal közöljék a járási tisztviselőkkel és ezek útján a községi előjáróságokkal, kötelezve az utóbbiakat arra is, hogy azt a közönségnek a helyi szokások szerint tudomására juttassák. A miniszter rendeletére: Payr Vilmos, min. tanácsos.

257

1918

Alább közlöm azon lelkeszek neveit, kik az 1918. I. félévben korpótlékjogosultak s felhivom ugyanazokat, hogy a nevük mellett kitett öszszegről szóló, a II. fokozat szerint szabályszerű okmánybélyeggel ellátott nyugtatójukat kellően felbélyegzett s kitöltött postautalvány kíséretében a korpótlék folyósíthatása céljából püspöki irodámnak mihamarabb beküldjék.

Lelkeszek
korpótléka.

Mózes András 201.66, Klein József 2.81, Krisztánics István 117.90, Bödy Károly 37.75, Mindszenti Vilmos 200, Dobos Henrik 179.71, Nyári Simon 200, Schunk Ferenc 69.02, Horváth Lajos (Gödre) 32.73, Vörös Kristóf 46.42, Dréher Arnold 500, Koch Gyula 97.68, (1917. II. 18.26, 1918. I. 79.42), Gartner Elek 200, Pataki Antal 247.17, Magyar Miklós 71.90, Lerch István 134.50, Hofman Károly 39.40, Rösler Ferenc 168.07, Riedlinger Dezső 314.08, Ambach Mihály 10.33, Szánthó Ignác 64.22, Klein Tivadar 106.11, Fent Gyula 367.27, Schmeller Alajos 153.50, Arányi Géza 400, Kuhl József 151.35 K.

258

1918

Mult évi október hó 4-ikén kelt 3369/1917. sz. és november 12-ikén kelt 3631/1917. sz. körlevéli rendeleteimben intézkedtem arra nézve, hogy a gabonaneműek átvételére kirendelt tanítóknak eme munkálatokban való részvétele körül milyen eljárás követendő. Ujabban a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 186637/1917.—VII/c sz. rendeletében ismételtén intézkedik ugyanezen tárgyban s megkeresésére elrendelem, hogy fenthivatkozott mult évi rendeleteim továbbra is érvényben maradjanak s a helyi iskolai hatóságok és előjárók, valamint a rekvirálásban résztvevő tanítók azoknak értelmében járjanak el.

A gabonaneműek átvételére kirendelt tanítók ügyében intézkedés.

Tekintettel azonban a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fenthivatkozott rendeletére hangsúlyozom, hogy ahol a rekvirálás 15 napnál hosszabb időt vesz igénybe, ott a tanítók csak a legvégső szükség esetén s az egyházmegyei főtanfelügyelő előzetes beleegyezésével vehetnek részt

eme munkálatokban s ezenkívül gondoskodni kell, hogy az igénybe vett tanítók megfelelően díjaztassanak s amennyiben állomáshelyükön kívül működnenek, e díjazáson felül meleg ruhával és élelemmel elláttassanak, valamint tisztos lakásukról is gondoskodás történjék.

Ahol más hasznavehető egyén található, ki a tanító helyett a rekvirálást elvégezheti, az az egyházmegyei főtanfelügyelőnek név szerint azonnal bejelentendő, hogy a tanítónak eme munkálatok alól való felmentése megtörténhessék s a rekvirálást végezni képes egyén az illetékes közigazgatási hatóságnak bejelenthető legyen.

259

1918

Első Magyar
Cseléd-
napár.

Szerény köntösben, de annál magvasabb tartalommal adta közre a Kath. Háziasszonyok Orsz. Szövetsége (Bdpt., VIII. Mária-utca 7.) az Első Magyar Cselédnapárt az 1918. évre.

Célját külseje is elárulja, a borítékon diszlő fehérsárga, a nővédelem nemes munkájának nemzeti színe. Azért ismerteti röviden és könnyed módon a Kath. Háziasszonyok Orsz. Szövetségét, a Sz. Zita Köröket, a cselédkérdés számos idevágó kérdését. Nincs szépirodalmi része, de valósággal vonzó kis kátéja a keresztény szolgálóleánynak, kit ellát minden testi-lelki jótanáccsal, a közvetlen szeretet hangján oktatta őt teendőire, hivatásbeli kötelemre, úgy hogy a háziasszony is tanulhat belőle.

Írányával s a mai viszonyok mellett olcsónak mondható árával (példányonként 80 f, 10% a Sz. Zita Körök javára) megérdemli, hogy a háziasszony ajándékozza meg vele női alkalmazottját.

Bár jutna el e kisded napár minden keresztény cselédleány kezébe, hogy szellemével előmozdíthassa az úr és cseléd közeledését, kölcsönös megértését s hozzájárulhasson egy felette fontos szociális feladat megoldásához, a háziasszony és cselédje között fennálló viszonyoknak keresztény elvek szerint való rendezéséhez.

Megszerzését, terjesztését tiszt. papságomnak és kedves hiveimnek melegen ajánlom.

260

1918

Tüdőbeteg
tanárok, ta-
nitók részére
eszközölt
iskolai
gyűjtés
eredménye.

Alsómocsolád 7 K, Apar 7 K, Baranyabán 70 K, Bedeg 25 K, Belvárd 3 K, Beremend 20 K, Berkesd 37 K 60 f, Bezedek 11 K, Birján 8 K, Bár 10 K, Bonyhádvarasd 17 K 48 f, Bükkösd 17 K, Dárda 10 K 30 f, Dinnyéberki 35 K 70 f, Diósberény 10 K, Dunaföldvár 95 K 10 f, Egyházbér 2 K, Ellend 2 K 05 f, Értény 4 K 50 f, Feked 20 K 56 f,

Garé 5 K, Gyulaj 10 K, Himesháza 7 K, Hird 10 K, Hosszúhetény 30 K, Illocska 2 K 80 f, Ivándárda 20 K, Kakasd 5 K 93 f, Kánya 13 K 08 f, Károlymajor 2 K 10, Kiskőszeg 5 K, Kisvejte 15 K, Kocsola 4 K, Köblény 4 K, Kővágószőlős 22 K 96 f, Kővágótöttös 17 K 44 f, Lapáncsa 3 K 60 f, Lánycsók 20 K 50 f, Lengyel 6 K, Lippó 54 K 14 f, Lovászhetény 4 K, Magyarhertelend 2 K, Magyarkeszi 9 K, Majs 15 K, Máriakéménd 14 K 20 f, Máslőny 1 K, Mecsekjánosi 5 K, Mészla 9 K 73 f, Nagykonfa 3 K 60 f, Nagymányok 46 K, Nagynyárad 14 K, Nagyvejte 4 K, Németboly 40 K, Németkér 13 K 70 f, Németmárok 17 K 30 f, Ozora 42 K 50 f, Paks 72 K 18 f, Palotabozsok 27 K 82 f, Pálfa 2 K, Pécsvárad 12 K 10 f, Pélmonostor 10 K, Pinczehely 67 K 45 f, Püspöklak 15 K, Püspöknádasd 10 K, Ráczmecske 8 K 7 f, Sióagárd 26 K, Somberek 25 K, Szakadát 30 K, Szakcs 20 K 25 f, Szakály 8 K 06 f, Szalatnak 13 K 70 f, Szebény 15 K, Szekszárd-ujváros 35 K 34 f, Szentlőrincz 23 K 88 f, Tengőd 2 K 50 f, Tékes 2 K, Tüske 3 K, Vasas 32 K, Véménd 40 K, Virágos 10 K, Vókány 5 K 40 f, Závod 15 K. Összesen 1464 K 62 f.

Fenti külön-külön és összesen elszámolt összeget a fentnevezettek az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba készpénzben beküldötték s az eh. főtanfelügyelői hivatal azt rendeltetési helyére már el is juttatta.

Van még három gyűjtés Fadd 53 K 12 f, Szekszárd-belváros 62 K 74 f és Kisdorog 10 K, melyekről az eh. főtanfelügyelői hivatalnak csupán jelentés tétetett, de e jelölt összegek közvetlenül küldettek rendeltetési helyükre.

261

1918

Hálás elismeréssel közlöm azon adományokat, melyek az *Americanum* Adományok céljaira akár mint évi hozzájárulások, akár mint egyszersmindenkora az *Americanum* részére. juttatott adományok vagy alapítványok Hozzám vagy az intézet igazgatójához befolytak. Az óriási kereslet egyrésről, másrésről a növendékek átlagos kiváló tanulmányi eredménye és biztató jellemfejlődése arra engednek következtetni, hogy valóságos szükségletet elégítettünk ki és hasznos munkát végzünk. A háborús drágaság azonban fiatal intézményünket is válság elé állította. Dacára az alább közölt igen jelentős adományoknak az eddgi beállított általános 400 és 620 koronás évi eltartásdíj a jövőben aligha lesz fenntartható annál kevésbbé, mert az eddgi tett nagylelkű alapítványok nem azt célozzák, hogy az intézet mint ilyen átlag igen olcsón tegye lehetővé kiváló tehetségű, szegény ifjak taníttatását, hanem ezt az előnyt egyes ifjak részére biztosítják a közel és távolabb jövőben.

Az 1917. év folyamán — legutolsó kiemutatásunk óta — beérkezett adományok a következők:

I. *Évi hozzájárulások a konviktus bentlakó növendékeinek javára* beérkezés időrendjében: Kovács Antal 25 K, *Dunántúl* szelvények után 10 K 48 f, Fájth Jenő 50 K, Kopári Gyula alap (1000 K) 1-ső rész: hozadéka 15 K 60 f, Glück István 20 K, Koch Ede 1000 K adománya után szelvények 30 K, Frost Péter 10 K, Horváth Béla 50 K, Takács Mihály 7 K, Wajdits Gyula 10,000 K alap hozadéka 300 K, Ambach Mihály 100 K + 50 K, *Dunántúl* szelvényekért 6 + 47,20 K, Donji-miholjaci esp. ker. 85 K, N. N. segédlelkész 20 K, Magyar Miklós 100 K, Kemény Endre 50 K, Györkö Ferenc 225 K (másodszor), Kovács Antal 25 K (másodszor), Szeitz József 50 K, Koch Gyula 60 K, Dr. Gere Gábor 50 K, Komócsy István 120 K, Marton Sándor 100 K, Fájth Lajos 500 K, Kristóf József 200 K, Tóth Lajos 50 K, Rudolf Mátyás 20 K, Zanyi Ferenc 3 + 10 K, Taksonyi János 3 + 3 K, Pécsváradi esperes kerület 300 K, Gebauer Tivadar 100 K, Schäfer József 100 K, Czindery Endre 20 + 20 K, Dr. Heckenberger Konrád 50 K, Zsivkó Mihály 50 K, Szekszárdi esperes kerület 120 K, Erdélyi Károly 115 K, Palkó József 30 K, Gartner Elek 20 K, Charvát László 100 K, Bonyhádi esp. kerület 100 K, Plank Kamil 100 K.

II. *Egyszermindenkorra adott adományok*: Vargha Kálmán 50 K, Pataki Antal 50 K, Fejes Károly 50 K, Gosztonyi Jenő 50 K, Klein József 5 K, P. Pr. A. 20 + 50 K, Magyar Zsigmond 50 K, Schmidt Károly 1102 K, (két növendék nevelésére) Gaál János 500 K (hadi kötvényekben), Esperes 1000 K (hadikötvényekben), Fülöp István 100 K, Pécsi kerület papsága Mayer György koszoru megváltása címén 107 K, Böbel János 10 K, N. N. 10 K, Zanyi György 5 K, Magyar Miklós 100 K (másodszor is), Dr. Hanuy Ferenc 100 K, Zádor Alajos 100 K, Buzsáky Imre 100 K, Németh Ferenc 60 K, Riedlinger Dezső 100 K, Pilch Andor 56 + 20 + 25 K, Klobučár József 200 K, N. N. 10 K, Dr. Mosonyi Dénes 25 + 150 K, Keserics Ferenc 300 K, Gratzl Gyula 10 K, Dr. Döry László 10 K, Klein Tivadar 20 K, Bödy Károly 30 K 40 f, Hummel Ede és neje 100 K, Schmidt Vilmosné 50 K, Dr. Prá-katur Tamás 100 K, Marton Pál 50 K, Molnár József 5 K, Magam 1300 K-t utaltam be a folyó költségek fedezésére.

III. *Az intézet vagyonának gyarapításához a Dunántúl Rt. egész és hányadrészevényeinek átengedésével járultak a következők*: Fodor József 100 K, Schell Antal 50 K, Dr. Gebauer Miklós 200 K, Erdélyi Károly 200 K, Gadó Sándor 200 K, Warga Manó 200 K, Lerch István 200 K, Pelz Árpád 50 K, Palkó József 50 K, Bartinai Ferenc 50 K, Halvax

József 200 K, Szabó Dezső 100 K, Krecht Ferenc 200 K, Dióssy József 200 K, Mózes András 50 K, Kemény András 200 K, Németh Pál 50 K, Fetter Gyula 50 K, Sziebert Nándor 50 K, Schultz Károly 50 K, Reisz Antal 50 K, Szommer Gyula 200 K, Dr. Kővágó Péter 200 K, Dr. Frey Tivadarné 50 K, Rausz Alajos 200 K, Scholtz Gyula 200 K, Klobučár József 200 K.

IV. *Alapítványokat tettek:*

1. Egy magát megnevezni nem óhajtó *pécsegyházmegyei plebános* 25,000 K-t. Kiköti, hogy halála után egyik hozzátartozója kapja a hozadékot. Ennek halála után az Emericanum lép az alapítvány teljes birtokába.

2. Wajdits Gyula praelatus kanonok, püspöki helynök 10,000 K névértékű hadikölcsönkötvényt tett le két jeles előmenetelű növendék évi segélyezésére.

3. Egy magát megnevezni nem óhajtó pécsi székesegyházi kanonok 6700 K-t tett le alapítványul egy növendék évi segítésére. Életében a kamatokat magának tartja fenn.

4. Herger József szigetvári esperes-plebános 10,000 K n. é. 5 $\frac{1}{2}$ / $\frac{0}{0}$ -os hadi kölcsönkötvényekből alapítványt létesített. Életében a hozadékot magának tartja fenn. Halála után rokonságából származott növendékek előnyben részesítendők, ha egyébként a feltételeknek megfelelnek.

5. Troll P. Ferenc főpapi jelvényeinek értékesítéséből Wajdits Gyula örkanonok egy 7000 K n. é. 6 $\frac{0}{0}$ -os hadikölcsönkötvényből álló alapítványt létesített, melynek kamatait, a káptalan jelentése és a püspök adományozása alapján, egy hadiárva (árva) fogja élvezni.

V. Az *intézet bejáró növendékeinek fenntartásához évi járulékokat fizetnek be*: Máriakémendi Esp. Ker. 120 K, Julián Egyesület 120 K, Dr. Igaz Béla 150 K, Dr. Késmárky István 150 K, Szeifricz István 480 K, Wajdits Gyula 200 K, Sándor Károly 300 K, Dombovári Esp. Ker. 60 K, Völgységi Esp. Ker. 160 K, Bonyhádi Esp. Ker. 56 K, Mágocsi Esp. Ker. 80 K, Hal Viktor 2 K, Gödreai Esp. Ker. 120 K, Siklósi Esp. Ker. 18 K.

Lezárva 1917. december 24-én.

262

1918

Az egyházi épületek rézanyagának hadicélra való igénybevétele tárgyában múlt évi XVI. számú körlevelemben 3373. szám alatt közölt rendelkezés hatályon kívül helyeztetvén, ennek helyébe a nm. vallás és közokt. m. kir. minisztérium 198852/1917. III. a. szám alatt kiadott rendelkezése lép.

¹ Az évi hozzájárulások és az egyszer és mindenkorra adott adományokban helyfel-közzel fölcserélés is fordulhat elő, mert jelzéseik nem voltak mindig határozottak.

Az egyházi
épületek
rézanyagának
hadicélra
való
igénybe-
vétele.

Hivatkozással a honvédelmi m. kir. miniszter 22.190/eln. 20/b—1916. sz. a. kiadott rendelete 1. §-ának utolsó bekezdésére, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr az egyházi és a fennhatósága alatt álló állami épületek rézanyagának igénybevétele tárgyában a cs. és kir. hadügy-miniszter úrral a következőkben állapodott meg:

Azon egyházi és egyéb fentnevezett állami épületek, melyeken réz-anyag található, három csoportra osztatnak:

a) olyan épületek, melyek mint műemlékek ismeretesek és a Műemlékek Országos Bizottsága által, mint ilyenek nyilvántartatnak,

b) olyan épületek, melyekről eleve megállapítható, hogy művészeti vagy történeti értékkel nem bírnak,

c) olyan épületek, amelyeknek réztetői és alkatrészei a tulajdonos vagy kezelőjének ebbeli kérelme alapján a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter döntése szerint meghagyatnak.

Az a) és c) pontok alatt felsorolt épületek réztetői és alkatrészei, amennyiben a c) alattiak erre vonatkozó hivatalos eljárás alapján a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr részéről művészeti vagy történelmi becsüeknek nyilvánítottak, igénybe nem vehetők vagy a szóbanforgó épületeknek csak oly alkatrészei vehetők igénybe, amelyeknek kicserélése az építmény művészi megjelenését nem érintik. Így a függő-csatornák, ereszcSATORNÁK, villámhárítók s a lapos, elrejtett, nem látható házfedél héjfalások.

A réztetőzet, valamint a kupolák diszverettel bíró felületei és alkatrészei, toronysisakok, stb. minden körülmények között meghagyandók, a sima felületek pedig akkor hagyandók meg, ha természetes patinával bírnak.

A c) pont alatti épületekre vonatkozóan beérkezett kérvények fölötti döntést a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a Műemlékek Orsz. Bizottsága véleményének meghallgatása után hozza meg s ezen döntésről a hadügyminisztert értesíti. A vonatkozó kérvényekhez — tájékoztatás végett — fényképek, esetleg látképes levelezőlapok stb. melléklendők. Ha a kérvényező által felhozott indokok a döntésre nem elegendők, a Műemlékek Orsz. Bizottsága egyik tagjának és a hadügyminiszterium egyik megbízottjának részvételével helyszíni szemle tartandó, melynek alapján a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dönt.

Ezen általános irányelvek mellett a részletes megállapodások a következők:

Csak azon egyházi és állami épületek rézanyaga vehető igénybe, amelynek állandó jellegű (a tetőhajlatnak és a hordképességnek megfelelően

bádoggal, palával, cseréppel leendő) pótlásáról a katonai hatóság a bon-tással *egyidejűleg* gondoskodik.

Az erre vonatkozó munkálatok végrehajtása alkalmával a beszolgálatott rézanyag térítési összege, átvételi ára a fent említett állami épületeknél kgr.-ként 3·20 K, egyházi épületeknél kgr.-ként 4 koronában állapított meg. Ezen átvételi árból a kicserélési (ujrafedési illetve pótlási) munkák költségeinek levonása után fennmaradó összeget az illetékes katonai parancsnokság az épület tulajdonosának, illetve kezelőjének szolgáltatja ki.

Azon előreláthatólag ritka esetben, amikor a helyreállítási költségek a térítési összeget meghaladják, a kicserélési munkák többköltségeit a hadügyi kincstár fedezi.

A kicserélési munkálatok alkalmával a bonyolultabb rézdiszítések (párkányok, végződéses, karzatok), ha azoknak történeti vagy művészi becsük van, vagy a melyek szerkezetileg vannak lehorgonyozva (pld. ha a vörösrézszegély ólomkuppal van a párkányhoz erősítve) változatlanul meghagyandók.

A történelmi, illetve művészi értéket illetően, mint fentebb említettett, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter dönt. A kicserélési munkálatok általában akként hajtandók végre, hogy az igénybevett épületek külső megjelenése semmi tekintetben változást ne szenvedjen.

A villámhárítók vörösrézhuzaľjainak kicserélésénél a felfogó rudak s a földlemezek meghagyandók s csak a villámhárítóknak légvezetésre szolgáló rézkábeleit helyettesítendők cínkezeťt vasdróťból készűlt s a megfelelő aequivaleńs keresztmetszeťtel bíró pótvezetékkel. A kapcsolási pontok ugy létesítendők, hogy azoknak elektromos ellentáľlása ne legyen nagyobb, mint az említett pótvezetéké. A pótvezetékek az épületen tartósan erősítendők meg. A villámhárítóknak zavartalanul működő pótvezetékekkel való eláťtásán kívül a hadügyi igazgatás semmi további meťtérítést nem nyűjt.

5. A kicserélési munkálatok kifogástalan kiviteléről és azok szakszerű ellenőrzéséről a katonai hatóság a saját hatáskörében gondoskodik.

6. A katonai hatóságok által eszközölt kicserélési munkálatok befejezése után azoknak ideigleńs átvétele (felűlvizsgálata) a m. kir. államépítészeti hivatal és a hadügyi igazgatás egy-egy kikűldöttje által fog meťtörténni.

7. A kicserélési munkálatoknak végleńs átvétele (utófelűlvizsgálata) az ideigleńs átvétel (felűlvizsgálát) napjától számitott egy év múlva fog ugyanazon a módon eszközöľtetni mint a 6. pontban jelezteťett.

8. A kicserélési munkálatoknak ideigleńs, ugymint végleńs átvétele ügyében való döńtést fenntartja magának a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, vitás esetekben a hadügyminiszteriummal egyeteťtően.

9. A szóbanlevő munkálatok végleges átvételéig a katonai hatóság szavatol a kicserélési munkálatok foganatosságából eredő mindennemű kárért. Kivételt képeznek olyan károk, amelyek már az említett munkálatok megkezdése előtt fennállottak. Ilyen károk helyreállítása az épületfenntartás körébe tartozik, miért is az épülettulajdonost terheli.

263

1918

A békepápa
jelvények
ajánlása.

Az Orsz. Kath. Szövetség hadi özvegy-, árva- és rokkant mozgalmának támogatására jelvényeket bocsát ki, ama nagyjelentőségű esemény emlékére, hogy XV. Benedek pápa Ő Szentsége a béke érdekében hathatós szavával közbelépett. Midőn most a fellépés következményei egyre határozottabb alakot kezdenek öltetni, valóban időszerű, hogy a magyar katolikusok körében e tény megörökíttessék. E cél megoldását a Szövetség a kath. hadi-özvegyek, árvák és rokkantak segélyezésének ügyével köti össze. A művészi kivitelű „békepápa jelvény“, melyet forgalomba hoz, 2 koronába kerül, melyből 1—1 korona a mozgalom javára esik. A nagy időkre emlékeztető jelvények terjesztését melegen ajánlom tiszt. papságom és hiveim figyelmébe. Beszerezhetők az Orsz. Kath. Szövetségnél (Budapest, IV. Ferenciek-tere 7.) vagy a pécsi „Dunántúl“ könyvkereskedés révén.

264

1918

Dr. Fischer-
Colbrie Ágoston
füzete a
missiókról.

Fischer-Colbrie Ágoston dr. kassai püspök úr „Pro Fidei Propagatione“ címen a mellékelt füzetben külön is kiadta a missiók felkarolására vonatkozó körlevelét, melyet komoly megszívlelés végett minden plébánia részére megküldök. E füzet tartalma több, kiváltképen a Vizkereszt ünnepén vagy akörül tartandó szent beszéd készítésére bő anyagot szolgáltat s ezenfelül hasznos útbaigazítást ad arra nézve is, hogyan lehet intézményesen a kivek figyelmét a missiók felkarolására irányítani. Mivel a missiók iránt való érdeklődést méltán a hitélet egyik fokmérőjének szokták tekinteni, kíváncsi, hogy e szent ügy hűséges támogatása állandó tárgyát képezze a lelkipásztor buzgóságának. Miért is őszinte öröömre szolgálna, ha alkalmam volna tapasztalni, hogy ezen püspöki szózat nyomában új, áldozatkész érdeklődés fakad a missiók iránt hiveim lelkében.

Kelt Pécsen, 1918. jan. 15.

† Gyula s. k.
püspök.

1918.

IV.

500

1918

Tisztelendő Testvéreim És Kedves Híveim !

Még tombol a vihar, de már szakadoznak a borús ég vészterhes felhői. Még zúgnak az ágyuk egyik-másik fronton, de már van olyan is, ahol nincs légénység, mely azt kiszolgálja. Még akad uszító itthon és a messze harctereken, akik nem teltek be vérrel, áldozattal, mások könnyeivel, de azért szövik már a béke zászlaját, mely — reméljük — nemsokára kigöngyölve ragyogni fog az egész világon. Hajnalodik a béke nagy napja, melynek aranypírja máris új életre, tisztultabb öröme s édes reményekre hangolja a kifáradt lelkeket. Ideje hát, hogy vizsga szemekkel mi is körülnézzünk, s eltűnődve a múlt és a jelen véres képe fölött okulást merítsünk a jövőre nézve.

Böjti
szózat a ker.
család meg-
szenteléséről.

Amerre csak látunk, pusztulás, rombolás ötlük szemeinkbe. Nemcsak a harctéren, hol a lövészárkok, ciszternák, kavernák, sáncok és barlangok turták fel a földet, nemcsak a vad csaták véres színhelyein, ahol puska, ágyu, gépfegyver és bombák taroltak le mindent a régi életből, nemcsak az előre és hátra özönlő hadseregek útján, melyek mint a tűzhányók lávája felperzseltek, legázoltak és romba döntöttek sok áldott vidéket, sőt egész országot, — hanem itt is közöttünk, mellettünk a bomlás, pusztulás kísértenek folyton. Elhagyott lakások, dűledező házak, gazdátlan birtokok, hatalmas temetők elesett hőseink sűrű sirjaival, a hadirokkantak, vakok, bénák, sánták, a hadiözvegyek és a szegény árvák — mind pusztulást jelentenek nekünk.

De ez nem is elég !

Van még egy pusztulás, mindennél vészthozóbb, melyet nem a gyilkos fegyver, avagy az ellenség fékevesztett dühe, irigysége okozott és okoz,

hanem amit a szenvedély, az Isten törvényét feledő vagy kijátszó szenvedély idéz fel mindjobban, és ez a családnak, a keresztény családi életnek lassú sorvadása.

És ez a szörnyű baj a háboru minden rombolását messze felülmulja. Mert a felturt földet maga a természet könnyen elsimítja, a pusztulás helyét, a véres rögöket bevonja pázsíttal, s a néma sírokon virágokat fakaszt. A szétlőtt házakat, a piszkos romokat, a sok égett várost szorgos munkás kezek újra felépítik, tető alá hozzák, díszbe öltöztetik. A sok rokkant harcost gyógyítja, kezeli, gondozza az állam. De a szétdúlt családokat, melyekből a szenvedélyek kiölték az összekötő kapcsot, az Isten félelmén alapuló gyengéd szeretetet, tisztos megbecsülést és a legnemesebb, legtisztább vonzalmat, vajjon ki menti meg?

Maguk a családok, melyekhez a fegyverek dőrején, a viharok recsegésén és a szenvedélyek minden támadásán keresztül is szakadatlan hangzik az intelem: „*Szenteljétek meg a családokat*“¹ egyformán mindnyájan — szülők és gyermekek.

* * *

I. A háboru legborzasztóbb átka, hogy szétdúlja, avagy meglazítja magát a családot. Támadása első sorban annak oszlopait, a szülőket éri. A keresztény család alapját ugyanis a szülők alkotják. Azok, kiket Isten gondolata a házasság nagy szentsége által² szeretetben egyesített, hogy az emberiség továbbfejlődését biztosítsa velük, s megáldva frigyüket szent oltára előtt gyermekekkel gazdagítsa³ azt az első kapcsot, melyből minden család a maga tagjait, az egyház hiveit és a haza polgárait nyeri.

S ime a háboru mint a nyári vihar a ringó vetésre, úgy tört rá a keresztény családra. Kiragadta számtalanból magát a családfőt, széjjel szakította a szülők szíveit, messze idegenbe vetette az apák millióit és az évek arányában, melyeken át a háboru dühöng, a halál is dúsan arat köztük egyre nagyobb temetőket ásva a kidőlt apáknak, sok-sok család minden reményének. Az özvegyek és az árvák száma egyre növekedik; nincs elég gyászfétyöl fejükre, karjukra, nincs elég koporsó az elhunyt hősöknek; sokan pusztta földben, sokan temetetlen alusszák álmukat, ki tudja hol, s ki tudja mióta . . .

S mialatt a véres harctereken a háboru pusztít, itthon a bú, a gond és a nehéz munka örli az anyákat. Szívüket a bánat marcangolja, gyermekeik jövője emészti, kezeiket az a munka töri-zuzza folyton, melyet hadba-vonult férjeik helyett is el kell végezniök. És nincsen férfikéz, mely a hitves jogán a bánatszántotta homlokbarázdákat el-elsimíthatná, nincs megértő lélek, mellyel szívük terhét, fájó keserveit nyugodtan közölnék, és nincsen

¹ XIII. Leó: A keresztény családról. ² Ef. 5. 32. ³ Gen. 1. 22.

remény sem, legalább is biztos remény nincsen, hogy a jelen gyötrelmes gondjai mihamar megszűnnek és a távollevő életpár hazatér.

De nemcsak ők, akiket e szörnyű idők keserves kényszere így széjjel szakított, érzik eme vigasztalan napok kínos keserveit. Ama családok is, melyekben a szülők bármi oknál fogva együttmaradhattak, soha nem tapasztalt bajokban sínylődnek.

Alig van ugyanis oly keresztény család, melyből ez a rettenetes vihar egy vagy több gyermeket ki nem tépett volna. És e gyermekekkel együttjár a szülők gondolata, féltő aggodalma, szive dobbanása. És a nagy távolság és a veszedelmek gyötrelmes tudata és a sok szenvedés, melybe e háboru véres zivatara, mint a nagy hegyekből lerohanó zápor tépi, töri, sodorja, ragadja a családok üde hajtásait, a sok százezernyi gyermekifju embert, a szülők szívét is kinpadra vonsozja.

És hogyha a család ritka példaképen együttélhet itthon, ha idősebb szülők és apróbb gyermekek vannak csupán együtt, ezeket is kegyetlenül rázza a háboru szele. A szörnyű drágaság, a fokozott munka, a sok baj, betegség és az élet mindennapos, kínos nehézsége fojtogat, fenyeget, rémit minden szülőt.

Ámde mindez bármily nehéz, nyomasztó kereszt is, mulandóbb jellegű. Sokkalta nagyobb baj, hogy e sötét idők rettenetes csapásai alatt szakadoznak azok az erkölcsi és gyengéd kapcsok is, melyek minden keresztény családot s bennük is először a szülőket kell, hogy összefűzzék. Sokban már a halál kiméletlen ökle szétzuzta a kapcsolatot. Egyik kézzel le-sujt az apára, a másikkal pedig bánatos özvegyet és siró árvákat taszít a világba, hogy az élet fojtó gondjaival és a kísértések ezernyi fájával egyedül küzdjenek. Pedig milyen nehéz megértő férj nélkül az özvegyesség bús kenyerét enni, élelmet keresni, családot gondozni, gyermeket nevelni! Az apa halála mindig szivettépő, ma azonban nemcsak azért gyászos, mert egy drága élet bukik vele sirba, hanem inkább azért, mert az apai szív végső dobbanása sok családi tragédiát szokott bevezetni.

De nemcsak a halál idéz fel válságot, hanem már az apák sűrű távozása, hosszú távolléte sokat lazít ama köteléken, mely a szülők szívét egymáshoz kapcsolja. Messze idegenben igen sok férj meg-megfeledkezik. A véres feladat, mely ott reá hárul, a sok kín, gyötrelme, mely ott körül-veszi, a testi fájdalom, mely ott bizony mindenkinek kijut és a sok végzetes, istentelen példa sok erényt kigyomlál, sok bűnt nagyra növel az apák, hit-vesek edzett szívében is, melyek lassan közönyössé válnak az otthon iránt is. Felejtene, félrelépnek és bűnös tettekkel megtagadják azt a nemes, tiszta köteléket, mely őket a távollevő otthonhoz kapcsolja.

Ahoz az otthonhoz, melyben a gond és a munka kezdi ki a családok erejét. A gond, mely megőrli sok ember idegét, s a folytonos, túlfeszített munka, mely az embert különösebb lelki erő nélkül nyugtalanná, keserűvé, elégedetlenné, sőt mondhatnám lázadóvá teszi. Lázadóvá a rend és a törvény, az Isten parancsa és a család szentélyének szabályai ellen.

S minél nagyobb egyfelől a jólét kevesek körében, kiket a háboru vér és könnytengere a magasba emelt, s minél kinzóbb másfelől a nyomor és a nélkülözés, mely százvezrek szívét, eszét és gyomrát lázítja, annál hevesebbek a pörölyütések, melyek a családot, de benne is elsősorban a szülőket érik. S miként a sziklafal, ha folyton dőngetik, egyre lazul, tágul s végül összeomlik, épen úgy a keresztény családok minden kapcsolata előbb-utóbb széjjelszakadozik a sok kísértésben, ha nem óvjuk, erősítjük őket.

Kedves szülők, keresztény hitvesek! ez az idő szörnyű válságokat érlel közöttetek. Vigyázzatok tehát! A háboru furiája, mely a halál számtalan fájával fenyeget mindenkit, a keserű válás s a hosszas távollét, mit már évek óta reátok kényszerít, a fárasztó munka, melyet végeznünk kell, a sötét gond, mely mint a téli köd, körülfog bennünket, a sok nélkülözés, sőt a jólét maga, mely tán egyeseknek köztetek is osztályrészül jutott, mind erős ellenség, melyek első sorban titeket támadnak, hogy megbontva a szülők egységét rombadöntsék mindazt, ami rajtuk épül: a családi élet megszentelt varázsát, a jövő reményét, a haza jólétét s a keresztény társadalom minden erősségét.

Tartsatok ki tehát hitben s bizalomban a jó Isten iránt, aki a háboru minden baja, gyötrelme között is annál nagyobb gonddal örködik felettünk, minél bensőbb a mi hitünk. Benne, s minél korlátlanabb bizodalunk gondviselő kormányzása iránt.

Tartsatok ki keresztény hűségben, igaz szeretetben egymás közt is mindig, s ezeket az erényeket se idő s távolság, se munka, gond avagy nélkülözés, se bánat s fájdalom, se a jólét ki ne tépje szívetekből soha, mert ezek hiánya a szegényt koldússá, a gazdagot pedig nyomorulttá teszi.

S végül tartsatok ki szeretetben, gondosságban gyermekeitekkel, családaitoknak reményével szemben, akiket e háboruban a legtöbb baj, a legnagyobb veszedelem környez. És minél nehezebb ma ez a feladat, annál szívesebben tegyetek meg mindent, mert az ő életük a tietek folytatása és az ő örömük a ti boldogságtok, ha dolgoztok és áldoztok érte.

II. Ó de ha siralmas a családok pusztulása már a szülőkben is, honnét vegyünk elegendő könnyet a gyermekek pusztulása felett, mely ma még gyakoribb s úgy nő mint a tenger áradása?! Ha a vihar gyökerestől

kitépi a tölgyet, megrendül az ember, de az alig nyíló, fejlődő virágok korai halála, melyeket a szélvész leszaggat, összetör, szennyes árba sodor, fokozottan szívünkbe nyílallik, torkunkat égeti és szokatlan szájalomra gerjeszt. Ma embervirágok millióit űzi, hajtja, csapkodja az orkán. Nemcsak a frontokon, ahol a nemzetek színe-java vérzik, ahol az ifjuság lelkenedezve harcol, hogy a drága honnak megszentelt rögeit vére árán védje és a koros szülők s a kicsi testvérek édes otthonának békét biztosítsa, hanem itt is mindenfelé, ahová csak elhatott az átok, a háboru átka. Míg az apa harcol és az édes anyák munkában görnyednek, az ifjuság pusztul.

Künn a harctereken a természet erőivel fogott össze az ember tudása, vérengző ösztöne, hogy a saját ifjuságát önvérébe fojtsa. Milliókat sírba döntött máris és újabb milliók állnak szemben ma is a halállal. De ez csak a testek pusztulása.

Míg ugyanis a halál a harcban sűrű rendeket vág az ifjuság között, az élőket pedig tovább fenyegeti, addig a fájdalmak és a szenvedések törik, zuzzák, tilolják azokat, akik megmaradtak és a kísértések vad özöne hányja-veti őket, hogy mindent feledve, amit Isten, egyház, hit, törvény, tisztesség parancsolnak nekik, csak az ösztön szavát és a szenvedélyek rohamát kövessék. Akiket a harcok tüze mindeddig megkimélt, akiknek testében a gyilkos fegyverek nem tettek még tán kárt, akik itthon vannak, szintén tűzben égnek, mely sokszor veszesebb a gyilkos golyónál, mely a testet éri. És mivel egyre nő azoknak a száma, akik mellől szülőt, testvért, rokont, jóbarátot, nevelőt, tanítót vagy örökre elszakított, vagy legalább elvont a háború, — midőn ép a legkiáltóbb szükség volna rájuk, — félelmetes bomlás, erkölcsi pusztulás, feslettség és züllés üti fel a fejét s tobzódik mindjobban.

Mert hogyha a család szoros köteléke elkezd szakadozni, ha a szülők túlkorán letörnek, vagy el kell válniuk, és ha a gyermekek idő előtt kiszakadnak a család köréből: végzetes veszélyek zúdulnak a szegény gyermekekre, mégha nem is sejtik. Ide is jól illik a szentírás szava: „Megverem a pásztort, s elszélednek a nyájnak juhai.”¹ Szétmennek, szétesnek és egyre züllenek, mert nincs rend, fegyelem és nincsen tekintély. Ha az apák erős keze nem a fiuk szívét alakítja, hanem fegyvert forgat és ha az anyákat a munka, gond és a nélkülözés elvonja a leánygyermekektől, nem csoda, ha züllés támad köztük, mert nincs aki korlátokat szabjon, a gyeplőt kezelje és a veszélyeket távol tartsa tőlük. Természetes tehát, hogy a kísértések hanyatt-homlok ragadják őket is a pusztulás felé.

Nézzetek csak körül s valljátok be nyíltan, bármennyire fáj is, hogy ma az ifjuság szinte hihetetlen méretekben pusztul. Kockán forog minden.

¹ Máté 26, 32. Márk 14, 27.

Egész nemzedékek sorsát és jövőjét nyaldossa az örvény. A tiz parancs kettős kőtáblája töredezni látszik. A második tábla szól a gyermekeknek. Ezt érik, ingatják a piszkos hullámok.

Szívünk legmélyéből szakad fel hát hozzátok is a komoly intelem: „*Szenteljétek meg a családokat*“ ti is mind — gyermekek. Sohse feledjétek, hogy az Isten tiz parancsa közül a negyedik külön tinektek szól. „Tiszteljed atyádat és anyádat, hogy hosszú életü lehess itt a földön.“¹ Miként a tiz parancs első kőtábláján az első főparancs azt rendeli, hogy a mindenható és teremő Istent Urunknak ismerjük, mint aki semmiből létre hozott minket, éppen így a második kőtábla alapvető és legfőbb parancsa azt köti lelkünkre, hogy akiktől földi életünknek napjai származnak: atyánkat és anyánkat tiszteljük, szeressük. És ezt ne csak addig, amíg szíveiknek melegét érezzük s kezük munkájának gyümölcséből élünk, hanem addig, amíg a lélek él, vagyis mindörökké. Mert az első oldhatatlan viszony, melybe itt a földön születésünk percében jutottunk, szüleinkhez kapcsol. Az első hatalom, melyet tapasztalunk, az atya hatalma, az első szeretet, mely a tehetetlen, vergődő kisdedet szinte csodálatos meleggel övezi s mely őt viszont ellenálhatatlan, ösztönös erővel vonza egy kebelre: az édes anyának mindent felülmuló csodás szeretete. A legelső jogok, melyeket a gyermeklélek megért, a szülők jogai, az első kötelmek, melyeket teljesít, a gyermeki hála és a ragaszkodás édes kötelmei.

Ne tépjétek széjjel, de csak meg se lazítsátok tehát e gyengéd kapcsolatokat, mert különben minden szociális, társadalmi, állami viszony is elveszti erejét. Aki nem nevelte szívét és kedélyét a családi benső szereetre, annak nem lehetnek gyengéd, jóakaró, nemes érzelmei a hozzá hasonló embertársak iránt. Aki nem hajolt meg az édes atyának tekintélye előtt, az nem fogja fejét meghajtani a polgári hatalom előtt sem. Aki nem rőtta le a gyengéd, gyermeki kötelelességeket, az nem fog ismerni társadalmi, hazafias és emberbaráti kötelelességet sem,

Óvjátok és ápoljátok tehát azt a drága viszonyt, mely titeket — kedves gyermekeim — éppen úgy mint mindnyájunkat az Isten negyedik parancsa alapján szüleinkhez kapcsol. Szenteljétek meg a családokat, őrizétek annak megszentelt kapcsolatát és a szeretetet, melyből ezek erejüket szívják, ne törje meg semmi sem benneteket, se kor, se távolság, se munka vagy bánat, sőt még a halál se, mert ha minden elvész és minden megszűnik, az igaz szeretet örökre megmarad.

* * *

Kedves hivek ! A háboru gyilkos kaoszába egyre erősebben bele-
ragyog egy biztató sugár: a béke reménye. Tőle az emberek új erőre

¹ Móz. II. 20, 12. V. 5, 16. Máté 15, 4.

kapnak, enyedt izmaikba pezsdlő életkedv, fonyadó szívükbe egy szebb jövő kezd újra lopózni. A nagy hanyatlások, esések, bukások sötétsége után a háborus égbolt szakadozni látszik.

Ó de vajjon a másik kaoszba, melyet a háboru a keresztény családokra zudít, ama vigasztalan erkölcsi romlásba, melynek piszkos, sötét hullámai egyre több és több lelket nyelnek el, mikor s honnét ragyog be a szabadító sugár.

Kedves szülők és kedves gyermekek soh'se tünődjete! Felettetek ragyog — akár a fényes nap — a szent Család képe, melynek áldott tagjairól példa, erő, kegyelem sugáriz, ha rájuk figyeltek, s életetek minden viszonyában őket követitek.

Názáretben ált egy kis házikó. A „szent ház“-nak hívjuk. Benne egy külsőleg szinte semmitmondó, feltűnően csendes, szerény család lakott. Pedig a világnak három fő személye tartózkodott benne földi életében: szent József, a Szent Szűz és a gyermek Jézus.

Ó vajha példájuk sohase tűnnék el szemeitek elől! Szülők és hitvesek s minden idők gyermekei bennük keressetek, mert bennük találtok örök példaképet.

És főleg ma, midőn a szülőket a világháboru ezerféle baja, kísértése kinozza naponta, midőn a fegyverek gyilkos tüze környezi az apák millióit, mikor a szenvedés, bánat, nélkülözés szakad rájuk s az édes anyákra, jusson eszetekbe, hogy a szent Család is elhagyta hazáját és futni kényszerült a gyilkos Heródes katonái elől. Ámde azért sem a téli idő, sem az elhagyottság, sem az idegenek dermesztő közönye, sem a pusztaságok ezer veszedelme nem törte meg őket és nem ásta alá a szent köteléket, mely e három szívet egybeforrasztotta.

Sőt midőn a család feje a fárasztó földi élet után lehunyta szemeit s a Szűz Anyát fia is elhagyta, hogy három éven át tanítson, gyógyítson és Istent hirdette a munka, a bánat és a szenvedések széles útját járja s végül a keresztfán kisenvedjen értünk: az édes anyának csodálatos szívét még ez sem törte meg. A fájdalom törét nyugodtan viselte és az Úrban bízva várta azt az órát, mely őt hitvesével s isteni fiával újból egyesíté.

Szülők és hitvesek őket kövessétek!

Ti pedig gyermekek, kiket az Ur Jézus annyira szeretett, hogy magához vonzott és szívére ölelt, midőn azt mondoita: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni,... ilyeneké az Isten országa“,¹ sohse tévesszétek szemeitek elől a szent Család képét. Figyeljete a gyermek Jézusra, kinek édes szava biztatva hívogat: „Tanuljatok tőlem“² „példátadtam nektek“.³ Harmincévet töltött a szülői házban s „en-

¹ Máté 19, 14. Márk 10, 14. ² Máté 11, 29. ³ Ján. 13, 15.

gedelmes vala“.¹ Példája, élete, Istenfiúsága megszentelte az egész családot és a földi élet sok baja, keresztje, siralma és szenvedése után a kegyelem szárnyán felemelte őket az örök hazába.

Szenteljétek meg ti is mindnyájan családjaitokat hittel, bizalommal, istenes étellel, szeplőtlen példával és akkor a család vértezett hajó lesz, mely az élet és a kísértések szennyes habjain át érintetlen tisztaságban röpit benneteket az örök hazának révpartjai felé. Amen.

* * *

Felhívom egyházmegyém tiszt. lelkészeit, hogy jelen böjti szózatomat nagyböjt első vagy második vasárnapján a hiveknek a szószékről egész terjedelemben felolvassák.

Kelt Pécsen, 1918. február 3.

† Gyula s. k.
püspök.

PEL

¹ Luk. 2, 51.

1918.

V.

781

1918

Chorus epporum Hungariae e conventu suo mense Novembris anno elapso Budapestini celebrato, devotissimas ad Beatissimum Patrem dedit litteras, in quibus praeter filialis amoris et adhaesionis manifestationem gratias agit Augustissimo Pontifici pro omnibus iis, quae anno ad finem lapso in ecclesiae sanctae utilitatem prudentissime egerat. Sanctissimus Dominus clementissime suscipere dignatus est devotissimas nostras litteras, prout patet e paterno responso hisce omni cum reverentia publicato.

Litterae
Beatissimi
Patris ad
eppos Hung.

Dilecto Filio Nostro Joanni S. R. E. Presbyt. Card. Csernoch, Archiepiscopo Strigoniensi et Venerabilibus Fratribus ceteris Archiepiscopis et Episcopis Hungariae Benedictus PP. XV. Dilecte Fili Noster et Venerabiles Fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Tanta Nos mole curarum et sollicitudinum oppressos, quantum non possemus sine praesentissima Dei ope sustinere, aliquo nuper solatio affecerunt eae litterae, quas in auspiciando Budapestinensi conventu communiter ad Nos misistis. Ex iis enim plane eminebat animus vester, studii pietatisque plenus erga hanc Apostolicam Sedem, gratissimusque in Nos ob ea quae anno vertente in Ecclesiae sanctae utilitatem ipsiusque societatis humanae salutem egissemus. Atque ad Juris Canonici Codicem quod attinet, immortale opus prudentiae instantiaeque debitum inclyti decessoris Nostri, quem quidem promulgare felicitate quadam Nobis contigit, eum Episcopis praecipue volumus commendatum et traditum, ut vere valeat ad ecclesiasticae disciplinae nervos roborandos: in quo vestram certe diligentiam non desideraturi sumus. Item de praedicatione divini verbi vobis maximae curae futurum confidimus, ut ea in vestris dioecesibus adducantur ad effectum quae praescripsimus. Vestram vero praesertim am-

plectimur luculentam significationem gratae voluntatis, quod rectoribus populorum inter se dimicantium auctores nuper fuimus reconciliandae pacis; eo magis quia documentum illud paternae caritatis quod apostolici officii conscientia, quod communium aerumnarum miseratio, quod iustitiae et aequitatis non minus quam publicae tranquillitatis amor Nobis suaserat, a quibusdam praeiudicatarum opinionum hominibus, indignas in suspensiones vocari vidimus. Ita, improbissimarum sectarum opera, concitatur quotidie magis adversus Clerum multitudinum caeca temeritas, ut iam possimus eam Apostoli usurpare vocem: *maledicimur et benedicimus, persecutionem patimur et sustinemus, blasphemamur et obsecramus*. Verumtamen Nostras muneris partes tueri constanter, divino freti auxilio, perseverabimus. Interim ne cessemus humili prece ac supplici obsecrare Deum ut „quam mundus dare non potest pacem“ ipse tandem misericors largiatur.

Auspicem coelestium bonorum ac testem paternae benevolentiae Nostrae, vobis, dilecte Fili Noster et Venerabiles Fratres, vestroque clero ac populo apostolicam benedictionem amantissime impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die III. m. Decembris MCMXVII, Pontificatus Nostri anno quarto. BENEDICTUS PP. XV. m. p.

782

1918

Obitus
Josephi
Loncsár.

Die anniversario nativitatis suae, 10-o Februarii a. c., sacerdotio iubilari proximus, longiore fractus infirmitate, sacramentis pie susceptis, mortalem hanc vitam reliquit *Josephus Loncsár dr.*, parochus Dunakömlöd-ensis. Anno. 1845. natus, a. vero 1868. sacerdotio initiatus est. Diversis peractis studiis professorem egit facultatis iuridicae Quinque-Ecclesiensis ab a. 1876. usque ad a. 1887. Profunda scientia, magnaque enituit eloquentia. A. 1887. administrator factus est in Mucsi, anno vero subsequenti in Szalatnak, unde a. 1898. parochus nominatus est pro Dunakömlöd. Duobus ibidem decenniis in cura animarum emensis ad meliorem vitam evolavit.

Meminerint omnes Dioecesis Nostrae sacerdotes animam denati confratris trium sacrorum suffragiis, precibusque fervidis ad tribunal Dei comitari, ut cui in hoc saeculo sacerdotale donavit meritum, in coelesti regno beatorum iubeat iungi consortio. Requiescat in pace!

783

1918

Concursus
pro parochiis
Dunakömlöd,
Sumony et
curatia Harcz.

Pro parochiis *Dunakömlöd*, patronatui Fundi Religionis, item *Sumony*, patronatui Ven. Capituli Nostri Quinque-Ecclesiensis obnoxiiis, nec non pro curatia *Harcz*, liberae collationis episcopalis, praesentibus usque 15-um Martii a. c. concursum publico. Sacerdotes dioecesani, quodam

praefatorum beneficiorum potiri cupientes, riteque approbati, velint suos recursus — in primo casu Exmo Domino Ministro cultus et publicae institutionis inscribendos et tymbro legali provisos, in secundo ad Ven. Capitulum, in tertio vero ad Me dirigendos — sine exceptione Ordinariatui submittere.

784

1918

Subsidia duo Dionysii Mosonyi dris canonici a latere Nostri pro sacerdotibus pensionatis magis egentibus oblata *Julio Gianone* et *Julio Tóth* parochis rudedonatis graviter infirmis adiudicavi. Summae 500—500 coronarum erga recognitionem ad Cancellariam Meam mittendam levare possunt.

Subsidiorum
distributio.

Census foundationis Josephi Szeredy, praelati-canonici olim Quinque-Ecclesiensis, pro sacerdotibus dioecesanis aegrotis vel egentibus - 250—250 cor. - ex anno 1917. *Michaeli Piliván* dri, professori religionis apud gymnasium status Szekszárd-ense, et *Bartholomaeo Tolnai* curato Püspökpusztensi nuper nominato assignantur.

Subsidia vero foundationis Francisci Troll, praepositi condam maioris Capituli Quinque-Ecclesiensis, ad succolandos sacerdotes aegrotos atque egenos - 200—200 cor. - sequentes sacerdotes dioecesis Nostrae percipient: *Adalbertus Bubreggh*, *Adalbertus Bundalla*, *Josephus Józics*, *Rudolphus Kiss*, *Josephus Kovács*, *Franciscus Paulay*, *Christophorus Péhm*, *Julius Tóth*, *Geysa Arányi*, *Josephus Hortobágyi*, *Theodorus Klein*, *Edmundus Kirschanek*, *Stephanus Krisztánics*, *Simon Nyári*, *Joannes Palócz*, *Desiderius Riedlinger*, *Franciscus Rösler*, *Franciscus Schlachter*, *Carolus Sebestyén*, *Ignatius Szánthó*, *Aloysius Hetényi*.

Apochae de 250 idest 200 coronis rite tymbrandae ad officium Fund. Dioec. Generale sunt mittendae, unde summae praefatae enumeratis submittentur.

785

1918

Julius Wajdits praelatus-canonici, vicarius generalis Noster erga preces proprias a munere praesidis societatis sacerdotum dioecesanorum pro ss. missionibus magna cum recognitione relevatus, *Franciscus Romaisz* canonicus Cathedr. vero eodem munere ad quinquennium auctus est.

Personalia.

Adalbertus Csurda parochus Sumony-ensis nominatus et investitus est parochus in Szabadszentkirály. *Paulus Sebő* subsidiarius in Dunakömlőd nominatus est administrator interim. parochiae eiusdem. *Paulus Vizsy* administrator interim. Szabadszentkirály-ensis eodem munere functurus ad

Sumony translatus est. *Adalbertus Csokonay* cooperator in Döbrököz factus est vicarius in spirit. parochi Szentdienes-ensis.

Cooperatores translati sunt:

Ludovicus Ify e Nagynyárad ad Villány, *Josephus Eberhard* e Püspöklak ad Magyarkeszi.

Franciscus Zanyi e Gödre ad Döbrököz.

Ernestus Bencze cooperator in Villány ad servitium milit. vocatus est.

Petrus Steecz presbyter ord. Carm. Discalc. in dioecesim ad interim susceptus et tamquam cooperator in Gödre missus est.

786

1918

Királynénk
Ő Felségének
elismerő
irata.

Legkegyelmesebb Királynénk Ő Felsége a hadi gondozás érdekeinek előmozdítása körül kifejtett buzgó fáradozásért és áldozatkészségért a Biborok Hercegprimáshoz s az ő közvetítésével az ország főpapságához és lelkeszeihez a következő meleg hangu elismerő iratot intéztette:

„Főmagasságú Biboros Hercegprimás Úr! Az elmúlt évre visszatekintve a Császárné és Királyné Őfelsége különös meglelégedéssel észleli azon visszhangot, melyre a hadi gondozás támogatása érdekében a püspöki karhoz június havában intézett felhívása, különösen Eminenciád ékes példaadásánál fogva, az ország főpapsága részéről talált. Hálás meglelégedése Őfelségét arra készteti, hogy az új év küszöbén ezen, a hadirokkantaknak, hadiözvegyeknek és hadiárvának érdekében kifejtett érdemdús tevékenységről különösen megemlékezzék, minélfogva a Felséges Asszony engem legkegyelmesebben megbizni méltóztatott, hogy Főmagasságodat legfelsőbb köszönetének és elismerésének az ország főpapságával való tolmácsolására felkérjem. Őfelsége első sorban Eminenciádnak mond legmelegebb köszönetet a hadi gondozás érdekében nemcsak nagyjelentőségű alapítványai által tanusított bőkezű áldozatkészségeért, hanem azon kiváló példaadásért is, amellyel Eminenciád, egyéb rendkívüli elfoglaltsága dacára, a hadi gondozás nagyarányú és sokoldalú kérdése minden részlete körül fáradhatatlanul buzgólkodva, az ország összes lelkeszeinek elüljárta. Hálásan köszöni továbbá Őfelségc a főpapság minden tagjának a hadi gondozás érdekében úgy nagymérvű anyagi hozzájárulása által, mint pedig a társadalom minden rétegei érdeklődésének felkeltése iránt kifejtett, eléggé magasra nem becsülhető, hazafias tevékenységét. Amidőn van szerencsém Főmagasságoddal a Felséges Asszony azon óhaját tolmácsolni, miszerint méltóztatnék Őfelsége ezen köszönetét az ország főpapi karával megfelelőnek vélt formában szívesen közölni, kérem főmagasságú Biboros Hercegprimás úr

fogadja mély tiszteletem őszinte kifejezését. Wien, 1918. január 21-én.
Esterházy Sándor, s. k.“

787

1918

Az illetékegyenértéket a m. kir. adóhivatalok az ujonnan beterjesztett illetékegyen-
bevallások alapján 10 évre szóló hatállyal a közel jövőben vetik ki. érték helyes
kivetésének

Az új kivetések elbírálhatása céljából szükségesnek látom az aláb- elbírálásához
biakat közölni. utasítás.

Az illetékegyenértéket eddig szabályozó törvénycikkeket az 1916. évi XXVII. t.-c. néhány pontban módosította. Nevezetesen megváltoztatta az illetékegyenérték kiszabásánál alapul szolgáló föld- és házbirtok illetékének kiszámítását. És pedig a *földadó* alá eső ingatlanoknál az illeték alapjául szolgáló értéket általában a kataszteri tiszta jövedelem harmincszorosában, szőlőknél ötvenkétszeresében állapította meg az eddigi huszszoros helyett; azonban oly föld- vagy szőlőbirtoknál, amely valamely vízszabályozó vagy ármentesítő társulat kötelékébe tartozó község árterében fekszik, a tiszta jövedelemből a szabályszerű módon megállapított vízszabályozási járulék levonásba hozandó, hacsak ez a költség a kataszteri tiszta jövedelem megállapításánál már figyelembe nem vétetett (5. §.); *házosztályadó* alá eső ingatlanoknál a házosztályadó kétszázszorosát veszi alapul (multban hatvan-szorosa volt előírva); *házbéradó* alá eső ingatlanok értékének megállapításánál általános házbéradó alá eső helyeken a házbéradó alapjául szolgáló nyers jövedelemnek tizenötszörös összegét, másutt tizenkétszeresét írja elő.

Tudományos intézetek és köztanintézetek ingatlanainál a multban biztosított kedvezményeket az új t.-c. részben fenntartotta, részben kibővítette. Ezen intézetek földadó alá eső ingatlanainak értékét továbbra is kataszteri tiszta jövedelmüknek tizenkilencszerese adja meg; házbéradó alá eső ingatlanoknál pedig a házbéradó alapjául szolgáló nyers jövedelemnek a) az általános házbéradó alá eső helyeken tizenegyszerese, b) másutt nyolcszorosa veendő.

Az illetékegyenértéket az így eredményezett értéknek $\frac{5}{10}$ -ed, illetve $\frac{4}{10}$ -ed százaléka adja meg aszerint, amint Őfelsége, illetve a kormány ki-nevezésétől függő javadalmakról, vagy pedig más javadalmakról, alapítvá-nyokról van szó. Közintézetek ingatlanaik után csak felét fizetik az öttized, illetve négytized százalékos eredménynek.

Végül felhivom érdekelt papjaim figyelmét, hogy az ipartőkék, a templomi szükségletek költségeinek fedezésére szolgáló ingó alapítványok, keresztek, szobrok stb. felállítására és fenntartására szolgáló ingó hagyomá-

nyok és alapítványok, a leszerelt harangok térítési ára illetékegyenértékmentes.

Különben, minthogy az illetékegyenértékről szóló törvények sajátlagosan érintik az egyházi pénztárakat és a javadalmasokat, nagyon kíváncsún tartom, hogy a bélyeg- és illetékekre vonatkozó törvények és szabályok némely rendelkezéseinek módosításáról szóló 1916. XXVII. t.-cikket a lelkész urak szerezzék meg és tanulmányozzák át. (Megrendelhető a „Dunántúl” könyvkereskedésben Pécsen, ára 1.60 K.)

788

1918

A stóladij-táblázat értelmezése.

1) A stóladij-táblázatban a „külön ének” alatt a latin szertartáson kívül a nép nyelven s a temetés bármely időpontjában énekelt ének értendő.

2) A „külön idő” kifejezés a szentmisékre vonatkozólag nemcsak a helyi rendes istentiszteleti időtől eltérő órát, hanem a misét kérő által kitűzött napot is jelenti.

3) Fungens az, aki a szertartást végzi, tehát lelkész hiányában a kántor által végzett temetésnél a kántor.

4) Ünnepestes körmenettel történő keresztszenteléseknél a stóladij-táblázat általános részének 19. pontja alatt megállapított díjakon felül, több fáradság címén, a kiegészítő rendelkezések 7. pontja is alkalmazható.

5) Ha a temetésnél a hivek kívánságára vidéki kántor működik közre, őt a kiegészítő rendelkezések 6. pontja alattiakon kívül a 7. pont szerint több fáradság címén felszámítható díj is megilleti.

789

1918

Koronai tételek 1918-ra.

Az egyházmegyei zsinat értelmében a tisztelendő lelkészkedő pap-ság által kifejtendő az 1918. évben :

a tavaszi koronai ülésre a lelkipásztorkodástanból: *Mit tehet a bölcs lelkipásztor a mai nehéz viszonyok között a világháború okozta sebek enyhítésére ?*

az őszi koronai ülésre az egyházjogból: *Az új házasságjog tiltó és bontó akadályai.*

790

1918

Bíróság kikötése házsonbéri szerződésekben.

Tájékoztató és mihez tartás céljából közlöm a plébánosokkal, iskolásokkal és tanítókkal, hogy az új polgári perrendtartás 45. §-a értelmében csak egy meghatározott bíróság ítélezését köthetik ki előre a felek, nem pedig bármely szabadon választható bíróságét, miért is valahányszor a plébánosok,

iskolaszékek vagy tanítók bármily ügyben, főképp pedig földek bérbeadása ügyében szerződést kötnek, csak olyan szerződéseket hagyhatok jóvá, amelyek a fentemlitett törvényszakasznak megfelelő kikötést tartalmaznak.

791

1918

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 195100/1917. VII/d. sz. alatt rendeletet adott ki az újabb háborus segély ügyében. Tekintettel arra, hogy ezen rendeletet a Néptanítók Lapja f. évi január 3-iki kelettel megjelent 1—2. számában egész terjedelmében közölte, a szóban forgó rendelet közlésétől eltekintek s csupán ez uton hívom fel a hatóságom alá tartozó összes plébános-iskolaszéki elnököket és tanítókat, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fentebb hivatkozott rendelete alapján járjanak el.

Községi és
hitfelekezeti
népiskolai
tanítók,
tanítónők,
óvónők és
menedékház-
vezetők
háborus
segélye.

792

1918

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 3750/1918. VII/c. sz. rendeletével megengedte, hogy azon állami iskolahelyiségek, melyek átmenetileg nélkülözhetők s a tanítás céljaira feltétlenül nem szükségesek, a hatóságilag átvett terménykészletek ideiglenes megőrzésének céljaira a községi előljárásság, illetőleg a közélélmzési miniszter rendelkezésére álljanak.

Iskolahelyi-
ségek átén-
gedése átvett
termények
elhelyezésé-
re.

A kiválóan fontos érdekekre való tekintetből e rendelet lényegét magamévá téve, utasítom az iskolaszékeket, illetőleg iskolagondnokságokat, amelyek hatóságom alá tartoznak, hogy a gondozásuk, illetőleg hatóságuk alá tartozó s nélkülözhető iskolahelyiségeket, amennyiben arra a közélélmzési miniszternek, vagy ennek utasítására a községi előljárásságoknak szükségük lenne, engedjék át s ép ezért az ilyen helyiségeket előre jelölik ki, hogy felszólítás esetén a kívánalomnak megfelelhessenek.

Kikötöm azonban, hogy az átengedett iskolahelyiségekben vagy ezek felszereléseiben az átvétel napjától az átadás napjáig a termény megőrzésből eredő mindennemű kárt az átvevők egész összegben megtéríteni s a szóban forgó helyiséget és felszerelést az átvétel idejében talált jókarba hozni kötelesek.

793

1918

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr megújította 147024/1916. VII/a. sz. rendeletét és 197994/1917. VII/c. sz. alatt intézkedik, hogy az óvónők is szabadságot élvezzenek. Ebből kifolyólag 4416/1916.

Óvónők
szabadság-
ideje.

sz. körlevéli rendeletemet az 1918. évre én is kiterjesztem azzal, hogy az abban említett január-február hónapok helyett, február-március hónapokat lehet a rendeletben előírt módozatok mellett az óvónők szabadságolására fordítani.

794

1918

Troll-féle
tanítói se-
gélyben
részeseültek.

Közlöm azon egyházmegyei tanítók névsorát, akik a Troll-féle segélynek 1917. évi kamataiban részeseülnek:

I. Sztipánovicsné Krausz Mária mecsekszabolcsi tanítónő. II. Rochi János görcsönyi ktanító. III. Breczkó Antal magyarszentiváni ktanító. IV. Kail Antal ivándárdai ktanító, Zimmermann Erzsébet siklósi tanítónő. V. Horváth Lajos keskendi ktanító. VI. Puzsárovics István izsépi ig. és ktanító. VII. Köves János cseledobokai ktanító, Sipos Vilma mohács-belvárosi tanítónő. VIII. Sass György szederkényi ig. és ktanító. IX. Rothmayer Mária pécsudvardi tanítónő. X. Hübner József püspöknádasdi ig. és ktanító. XI. Mied Ágoston köblényi ktanító. XII. Mezey Béla sásdi és Szekeres József kisbesztercei ktanító. XIII. Hankóczy Aranka boldogasszonyfai és Mayerne Györbíró Irén sztárai tanítónő. XIV. Müller Gusztáv harkanovczi tanító. XV. Solter Katalin podgajci tanítónő. XVI. Walter Antal cikói ig. tanító. XVII. Baráth György csibráki ktanító és Kocsiss Margit kurdi tanítónő. XVIII. Erdélyi Vilma tengődi tanítónő és Németh Antal bedegi ktanító. XIX. Kindl Vilmos tamási-i ig. tan. XX. Farkas Matild paksi tanítónő. XXI. Ruzsicska József mözsi ktanító és Bajor Rezső tolnai tanító. XXII. May Erzsébet és Steindl Mária högyészi tanítónők.

Az érdekelt tanítókat, illetve tanítónőket az iskolaigazgató-plébános urak értesítsék, hogy szabályszerűen felbélyegzendő 100 koronáról kiállított nyugtáikat az egyházmegyei alapítványi hivatalhoz küldjék címük pontos jelzésével, hogy a segély utalványozható legyen.

Datum Quinque-Ecclesiis, 20. Februarii 1918.

† Julius m. p.
episcopus.

Sajtórészvénnyek jegyzése a templompénztárakból.

A Központi Sajtóvállalat R. T. által megindított mozgalom ország-szerte örvendetesen halad. Az eddig jegyzett részvények száma és értéke az alapítási tervezetben megjelölt kereteket immár túlhaladta. A keresztény magyar vidékek lelkesedése és áldozatkészsége már az első hónapban biztosította a minimális alaptőkét.

Ezzel azonban célunkat még korántsem értük el. Az istentelen sajtó mérhetetlen erőfeszítéseivel szemben felveendő küzdelem óriási feladatot ró a fegyverkezni készülő keresztény sajtóra. Erősnek, hatalmasnak, változatosnak, ellentállhatatlannak kell lennie, hogy a versenyt a rossz sajtóval minden téren felvehesse. Ehez természetszerűen rengeteg pénz kell. Ennek előteremtésében mindenkinek közre kell működnie.

A hihetetlenül tornyosuló veszedelmek között, melyek a keresztény világnézetet a rossz sajtó részéről mindenütt, még a legkisebb falvakban is fenyegetik, s elmaradottságunk tudatában a hatalmas keresztény sajtó megoldását magára a hitéletre nézve is valóságos életkérdésnek kell tekintenünk.

Megteremtésére meg kell hoznunk minden áldozatot, s ebből az áldozatból templomainknak is ki kell venniök arányos részüket, mert I. b. X. Pius pápa szerint hiába építünk templomokat, ha megfelelő, erős sajtó nem védi azoknak kapuit. Ennek híján templomaink hamar kiürülnek és kulcsaik igen könnyen „más” kezekbe jutnak.

Fentiek kapcsán elrendelem, hogy egyházmegyém összes templomai anyagi erejük arányában szintén jegyezzenek sajtó részvényeket. A lelkipásztorok bölcs belátására bízom, hogy ezt az arányt megállapítsák. Minimuma legyen azonban az az összeg, ami a kiadások levonása után évi felesleg gyanánt jelentkezik.

Ezen jegyzések a kerületi esperesek útján f. é. március 15-ikéig hozám szintén bejelentendők.

Isten áldása kísérje az Ő szent ügyét szolgáló törekvéseinket!

Pécs, 1918. február 24.

† Gyula s. k.
püspök.

A szoc. Missiótársulat megyei szervezetének megalakítása.

Tisztelendő Plébános Úr!

A szociális Missiótársulat, mely a kath. nővédelmi mozgalmak irányítása terén országszerte eddig is elévülhetetlen érdemeket szerzett, a közel jövőben az idecsatolt felhívások és tájékoztatások alapján egész Baranyamegyére kiterjedőleg megszervezi a keresztény nővédelmet és szociális munkát. Hogy ez a törekvés sikerre vezessen, az egész megye intelligens kath. nőtársadalmának minél hatásosabb csatlakozása szükséges.

Ennek előkészítése természetesen a lelkészek hivatása. Felhívom tehát Tisztelendőségedet, hogy a csatolmányok gondos tanulmányozása után erre a mozgalomra az illetékesek figyelmét felhívni, a csatlakozásra minél több intelligens ker. nőt személyes utánjárással is megnyerni s velük a szociális Missió-Társulat baranyamegyei szervezetének április 8-án tartandó alakuló ülésére személyesen megjelenni sziveskedjék.

Pécs, 1918. március 20.

† Gyula s. k.
püspök.

Valamennyi Tisztelendő Plébánia Hivatalnak.

Az
orgonasipok
rekvirálása.

Tudomásvétel s megfelelő eljárás céljából alábbiakat közlöm.

A honvédelmi m. kir. miniszterium a hadi igénylés alól egyetlen egyház-község orgonájának sipjait sem mentette fel. A rekvirálás tárgyát képező összes orgonák ónsipjainak — egyelőre csak a homlokzatiaknak — kiszerelését miniszteri megbízás alapján az egész egyházmegye területén Angster József és Fia orgonaépítő cég végzi. A sipok becsomagolása, vasutra szállítása s a kiszerelő közegnek egy segéderő rendelkezésre bocsájtása az orgona-tulajdonos templom kötelessége.

Az ónanyag térítési összege kg-kint 15 K; a csomagolás, szállítás és segéderő térítési összege: 30 kg tiszta súlyig kg-kint 4 K; 30—50 kg tiszta súlyig kg-kint 3 K; 50 kg tiszta súlyon felül kg-kint 2 K.

Az ónanyag bérmentetlenül, mint katonai szállitmány a Magyar Szent Korona Országainak Fémközpontja Részvénytársaság címére (Budapest-Kőbánya Alsópályaudvar, saját vágány) küldendő; mindkét térítési összeget ugyanezen Fémközpont az ónanyag átvétele után a plébánia hivatalnak kifizeti.

A kézhezvett mindkét térítési összeg a csomagolás, szállítás és segéderő költségeinek levonása után elszámolás kötelezettsége mellett mint az illető templom orgona-alapja az Egyházmegyei Hatósághoz haladéktalanul beterjesztendő.

A sipok súlyának lemérése a plebános vagy megbízottja által ellenőrizendő s igazolandó; a lemérésről súly-jegyzék s a kiszerelt sipok méreteiről mérték-jegyzék követelendő; mindkét jegyzék megőrizendő s az utóbbi új sipok rendelése alkalmával az orgonakészítőnek kiadandó.

Pécs, 1918. március 1.

Gyula, s. k.
püspök.

Tiszt. Plébániahivatal!

Az 1848. XX. t. c. végrehajtásáról szóló törvényjavaslat tárgyalásával kapcsolatban érdekében áll az egyházi főhatóságnak pontosan tudni, hány plébánia s minő összegekkel van érdekelve a *politikai községeknél* párbér, s általában papi járandóságok megváltása címén?

Felhivom ennélfogva a plébániahivatalt, hogy legkésőbb ápr. 1-ig válaszoljon a következő kérdésekre:

a) Van-e valamely váltságszerződése a politikai községgel, s ha van milyen címen? Mekkora a váltságösszeg? A Canonica Visitatio vagy azzal egyenlő értékű, minő másnemű szerződés vagy okmány szolgál a teljesítés alapjául?

b) Ha a politikai község szolgáltatása *kegyuri* kötelezettségen alapul, az külön rovat alatt terjesztendő elő az összeg megnevezésével, amelyet e címen a politikai község szolgált.

c) Nyilatkozzék az iránt, hogy a községi kiszolgáltatás csupán a község katolikus lakosaira van-e kivetve, avagy ilyen különbségtétel nélkül egyszerűen a községi költségvetésben foglal helyet?

d) Amennyiben a kath. egyházi járandóságok a községi költségvetésben foglalnak helyet, s valláskülönbség nélkül a község minden adófizető polgára által fedeztetnek, nyilatkozzék a hivatal az iránt, vajjon a nem katolikus vallású községi lakosok vesznek-e ezen szolgáltatás ellenében községi segélyt igénybe? Mekkora ezen segély? Arányos-e a katolikusoknak juttatott szolgáltatással? Amennyiben nem vesznek igénybe arányos községi segélyt, mi ennek az oka?

e) Nyilatkozzék az iránt, van-e a községben oly katolikus iskola, melyet a község tart fenn, s amely voltakép a hiányzó községi iskolát pótolja? Ha ilyen van, látogatják-e ezen iskolát másvallásúak? Milyen számban? A számnál külön figyelem fordítandó a más vallású birtokosok cselédjeire, valamint a jogi személyek: gyárak, részvénytársaságok alkalmazottainak gyermekeire, a kiknek száma külön szintén közlendő.

f) Nyilatkozzék az iránt, segélyez-e a község nem kath. vallású hitfelekezetet? A katolikusok viszont részesülnek-e arányos községi segélyben?

Amely plébánián a feltett kérdések alkalmazást nem nyernek, ott elegendő, ha a plébániahivatal nemlegesen válaszol.

Ahol azonban a kérdések alkalmazást nyernek, ott elvárom a plébániahivatal pontos, kimerítő nyilatkozatát.

Pécs, 1918. március 16.

Gyula s. k.
püspök.

Tisztelendő Plebánia Hivatal!

A nyugdíjrendezéssel kapcsolatban legutóbb kiadott felhívásom óta a biboros hercegprimás Ő eminenciájának intézkedése folytán sürgősen szükségessé vált annak pontos ismerete, hogy az egyházmegye egyes állomáshelyei: plébániák, káplánok, hitoktatói, hittanári állomások tényleg és a valóságban minő jövedelemmel rendelkeznek.

A való helyzetnek ismerete olyan szempontból is kívánatos, hogy az egyházmegyei hatóság káplánok áthelyezésénél, plébániák betöltésénél teljesen tájékozva legyen az egyes állomások anyagi viszonyairól és ezen körülményt is alaposan figyelembe vehesse.

Mindezen okok kívánatossá teszik az állomások alapos, lelkiismeretes felbecsülését.

Ez ugy érhető el leghelyesebben, ha a ker. papság tanácskozássra gyűlve, megvitatja az egyes állomásokat az érdekeltnek meghallgatásával.

Felhívom ennél fogva a Ker. Esperes Urakat, hogy ezen megbeszélés eszközlése céljából hívjanak össze mihamarább kerületi ülést, azon tárgyalják meg az ügyet s az eredményt terjesszék hozzám.

Számolnom kell azonban azon gyakorlati nehézséggel, amelyet a háborús viszonyok okoznak és amelyek eshetőleg szinte lehetetlenné teszik a ker. papság összejövételét. Amennyiben tényleg ilyen akadályok fennállának, oldják meg az Esperes Urak a kérdést akkép, hogy szólítson fel mindenegyes állomásbeli papot saját, tényleges jövedelmének őszinte, lelkiismeretes bevallására. Ezen bevallást azután bírálják felül, maguk mellé vevén legalább két kerületbeli paptársat, s megállapításukat *terjesszék be, a papság saját vallomásával együtt, Hozzám.* Itt Pécsett, bizottságilag fogom a beérkező munkálatokat revideáltatni és hogy ha eléggé alaposaknak mutatkoznak, véglegesíteni.

A jövedelmi bevallásnál szem előtt tartandó és kimutatandó az illető állomás rendszerinti jövedelme *a)* a háboru előtti, azután *b)* a háborus állapotok alatti vagyis mostani mértéke szerint.

Jövedelem alatt értendő azon összeg, amely az állomás után tényleg bevételeztetett készpénzben, készpénzértékben számítva a természetbeni járandóságokat és a gazdaság tiszta jövedelmét is. Levonásba csupán a köteles hivatalos terhek hozhatók, amilyenek az adók, káplánnak teljesített készpénz kifizetések stb. A háztartás költsége nem hozható kiadásba. A casualis bevételek, amilyenek stóla, mise-stipendiumok s hasonló, felveendők az 1913. illetve az 1917. év adatai szerint, kerek összegben.

Ha valamely állomáson működő pap, plébános, tanár, káplán vagy hitoktató háborús rendkívüli segélyt élvez, ezt az összeget is ki kell mutatni.

Kedves papságom belátásától, lelkiismeretes eljárásától függ, hogy ezen munka ne készüljön a papirkosár számára, hanem eszköz legyen ahhoz, hogy a gyakorlati életben helyt álljon s különösen a nyugdíjjárulék arányos és igazságos újrendezésénél alapul szolgálhasson.

Nem kell külön hangsúlyoznom, hogy az eljárás teljesen *bizalmas* természetű, saját belső céljainkra szolgál, kezelje a papság is ily értelemben s akkor minden visszaélés azon adatokkal alapjában ki lesz zárva.

Más egyházmegyékben, ugyanily célokból, ugyanily eljárás van folyamatban és pedig teljes sikerrel. Reményilem, hogy a siker nálunk sem fog elmaradni.

Az Esperes Urak különös kötelessége arra ügyelni, hogy semmiféle jövedelem el ne hallgattassék.

A munkálat beterjesztésének végső határideje ez évi április 10-ike, amikorra annak lehetőleg kezeim között kell lennie.

Egyébként buzgó imáiba ajánlottan vagyok
Pécs, 1918. március 20.

† Gyula s. k.
püspök.

Élelőbánosí jővedelem-bevallás.

1913. év.

Javadalmi ingatlanok.

Az ingatlan megnevezése	Kiterjedés kataszt. holdakban	Kit terhel a munkáltatás	Kezelés			Termény- mennyiség mm.-ban (bornál hl.-ben)	Egységár		Végösszeg		Észrevételek
			Házi	Feles	Bérlő		K	f	K	f	
Szántóföld											
Rét											
Szőllőföld											
Belső kertnek 1½ holdnál nagyobb része											
Külső kert											
Gyümölcsös											
Összesen:											

Összesen:

II. Párberjárandóság.

A szolgáltatás alanya	Párok, telkek, telkek, házak v. más egység összege	A szolgáltatás neve a kongrua- összeírás A. 5. lap tételei szerint			Egységár		Végösszeg		Észrevétel
		Egységenként v. i. pár, telkek, lélek, ház stb. szerinti járandóság	Összes járandóság		K	f	K	f	
			régi mértékben	új mértékben					
Telkes									
Kisházak									
Zsellér									
Ház									
Egyéb									
Megváltás páronként . . .									
Megváltás átalány- összege									
Összesen:									

A járandóság megnevezése	A járandóság		Egységár		Végösszeg		Észrevételek
	neme, minősége	menyisége	K	f	K	f	
Öldmunkaváltság, ha a hiveket terheli a munka s nem teljesítik termé- szetben							
Üzifa; jogérvényes megváltás eseté- ben: ellenérték							
Üzifa erdei vágatása és behordása, ha a hiveket terheli s nem végzik természetben							
Deputatumok:							
Javadalmi bérház s egyéb bérjövedelem							
Hasznóhajtó jogok:							
Közös legeltetési jog							
Makkoltatás							
Malom-fuvarok							
Hivatalos fuvarok							
Községi állandó segély							
Községi ideiglenes segély							
Káplántartás címén huzott jövedelem .							
Kongruakiegészítés							
Korpótlék							
Ruhabeszerzési segély							
Háborus drágasági pótlék							
Családi pótlék							
Sedecima-váltság							
Manualis misék díja							
Misealapítványok kamata							
Tróda (kivonatok stb.) díja							
Stólajövedelem							
Összesen:							
Összesítés: I. =		K		f			
II. =		"		"			
III. =		"		"			
Összesen:							

Tiszta jövedelem:

1191/1918.

A pécsi püspöktől.

Tisztelendő Plebánia Hivatal!

A közélmezési m. kir. miniszter és kormánybiztos urak rendelkezése folytán az egyes törvényhatóságok területén az elrejtett terménykészletek felkutatásának és az eddigi rekvirálások során megállapított feleslegek összegyűjtésének katonai erő által történő foganatosítása fog a legközelebbi napokban megkezdetni, mely munkálathoz a lakosság legintelligensebb elemeinek, a lelkeseknek és tanítóknak, mint kinevezendő hatósági megbizottaknak már kipróbált közreműködő erejére elkerülhetetlen szükség van.

Minthogy ezen eljárás sikeréhez a hadsereg és az ellátatlan polgári lakosság mindennél fontosabb, éveken át tartó nehéz küzdelmeinek győzelmes befejezését biztosító élelmezési érdekei fűződnek, kérem a t. papságot s összes tanítóimat, hogy közreműködésüket mint a katonai bizottságokhoz kinevezendő hatósági megbizottak — a hivatásukból folyó, egyházi szempontból halaszthatatlan elfoglaltságuk által megengedett mérvben s időben a nagy ügyhez méltó hazafias készséggel felajánlják.

Pécs, 1918. márc. 26.

† Gyula s. k.
püspök.

VII.

1670

1918

Quum ex Canone n. 1267. §. 1, iam vigente, Codicis iuris canonici, inter dies festos de praecepto adnumeretur etiam Festum S. Ioseph Sponsi B. Mariae Virginis, Conf., quod maxime decet nobiliori ritu decorare quumque etiam Festum in Dedicatione S. Michaelis Archangeli, cum quo militiae caelestis principe omnes angelorum chori honorantur, eadem ritus nobilitate dignum visum fuerit, Sanctissimus Dominus noster Benedictus Papa XV. supplicibus quoque votis cleri plebisque fidelis ab infrascripto Cardinali Sacrae Rituum Congregationi Pro-Praefecto relatis libentissime obsecundans, utrumque Festum primarium, respectiva die 19. martii et 29. septembris in universa Ecclesia recolendum, a ritu duplici secundae classis ad altiorem ritum duplicem primae classis absque octava evehere dignatus est; atque sub tali ritu duplici primae classis cum subsequentibus, variationibus infrascriptis in futuras Breviarii Romani typici reproductiones inducendas esse iussit ac decrevit; servatis Rubricis:

De elevatione
ritus fe-
storum S.
Ioseph
Sponsi B.
Mariae Virg.
et S.
Michaelis
Arch.

In Kalendario.

19 martii — S. Ioseph, Sponsi B. M. V., Conf. Duplex I classis.

29 septembris — Dedicatio S. Michaelis Archangeli, Duplex I classis.

In Catalogo Festorum:

Duplicia I Classis Primaria.

Post Assumptionem B. M. V. ponatur: Dedicatio S. Michaelis Archangeli.

Post Nativitatem S. Ioannis Baptistae ponatur: Festum S. Ioseph, Sponsi B. Mariae Virg., Conf.

In Catalogo Festorum:

Duplicia II classis.

Expungantur festa Dedicationis S. Michaelis Archangeli et S. Ioseph. *In corpore Breviarii.*

Die 18 martii, in fine, rubrica Vesperarum sic ponatur: Vesperae de sequenti, Commemoratio tantum Feriae. Post titulum Festi ponatur: Duplex I classis.

Die 19 martii — In I Vesperis expungatur rubrica: Et fit Commemoratio praecedentis.

Die 29 septembris — Post titulum Festi ponatur: Duplex I classis. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 12 decembris 1917. † A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Ruf., S. R. C. *Pro-Praefectus* L. † S. Alexander Verde, *Secretarius*.

1671

1918

De collecta
„Pro re
gravi“
imperata.

Evulgato Decreto Sacrorum Rituum Congregationis, diei 23 decembris 1914, de collecta imperata ab Ordinario *pro re gravi*, nuper in Dioecesi Laudensi quaedam dubia exorta, ab hodierno ipsius Dioecesis caeremoniarum magistro, de mandato sui Rmi Episcopi, eidem Sacrae Congregationi, pro opportuna solutione, proposita sunt; nempe:

I. An in festis duplicibus I et II classis, Collecta *pro re gravi* dicenda sit sub unica conclusione cum Missae Oratione?

II. An in Missa concessa de Sacratissimo Corde Jesu, prima sexta feria cuiusvis mensis, in qua Missa dicitur unica Oratio, recitanda sit Collecta imperata *pro re gravi*? Et quatenus affirmative, an etiam sub unica conclusione?

III. An quoties in Missa diei facienda sit aliqua commemoratio, Collecta *pro re gravi* adiungi debeat Orationi Missae sub unica conclusione; an potius dicenda sit post ultimam commemorationem?

Et Sacra eadem Congregatio, exquisito specialis Commissionis suffragio, propositis dubiis ita rescribendum censuit:

Ad I. *Negative*.

Ad II. *Affirmative* ad primam partem, *negative* ad secundam.

Ad III. Quoad primam partem *negative* et provisum in praecedentibus, quoad secundam *affirmative*.

Atque ita rescripsit ac declaravit, die 16 februarii 1918.

A. Card. Vico, Ep. Portuen. et S. Rufinae, S. R. C. *Pro-Praefectus*. L. † S. Alexander Verde, *Secretarius*.

1672

1918

Corrigenda
in off. editione
Codicis

In officiali *Codicis Juris Canonici* editione nonnullae irrepsere mendae, quas Ssmus in audientia infrascripto Cardinali hodie concessa corrigendas prout sequitur praecipit:

Can. 54, § 1 *legatur*: vitio subreptionis aut obreptionis nullum

Can. 120, § 2 *legatur*: supremi religionum iuris pontificii Superiores
Officiales maiores Romanae Curiae

Can. 306 *legatur*: Paschatis, Ascensionis, Pentecostes

Can. 325 *legatur*: cum throno ac baldachino et iure

Can. 344, § 2 *legatur*: Religiosos autem exemptos Episcopus

Can. 421, § 1, n. 4 *legatur*: inserviunt ad normam can. 412, § 2.

Can. 544, § 3 *legatur*: religionis postulatu aut novitiatu

Can. 600, n. 1 *legatur*: visitantibus vel aliis Visitatoribus

Can. 628, n. 1 *legatur*: Ordini vel Sanctae Sedi, ad normam

Can. 681 *legatur*: servantur, congrua congruis referendo, praescripta

Can. 822, § 1 *legatur*: ad normam iuris, salvo praescripto can. 1196.

Can. 956 *legatur*: religioso professo de quo in can. 964, n. 5.

Can. 1227 *legatur*: electio sit nulla

Can. 1249 *legatur*: celebretur, sub dio aut in quacunque

Can. 1252, § 4 *legatur*: cessat, excepto tempore Quadragesimae,
nec pervigilia

Can. 1301, § 1 *legatur*: in forma iuris civilis valido

Can. 1557, § 2, n. 1 *legatur*: contentiosis, salvo praescripto can.
1572, § 2.

Can. 1599, § 2 *legatur*: causas de quibus in can. 1557, § 2 ali-
asve quas

Can. 1840, § 3 *legatur*: Iudex in decreto quo, non servata iudicii
forma, vel relicit

Can. 1913, *legatur*: non datur distincta appellatio

Can. 2182 *legatur*: can. 467, § 1, 468, § 1, 1178, 1330—1332, 1334.

Can. 2237, § 1, n. 2 *legatur*: Censuris Sedi Apostolicae reservatis

Can. 2237, § 1, n. 3 *legatur*: poenis inhabilitatis ad beneficia

Can. 2265, § 2 *legatur*: nisi positus fuerit ab excommunicato vi-
tando vel ab alio excommunicato post

Ex aedibus Vaticanis din 17 mensis octobris anni 1917. — Petrus
Card. Gasparri, a Secretis Status.

1673

1918

Numero operariorum in vinea Domini quotidie decrescenti manipulum
novum adjicere exoptando clericos nostros annum quartum SS. Theologiae
proxime absoluturos diebus 15. 16. 17. Maii a. c. sacris ordinibus per
impositionem manuum Nostrarum initiare decrevimus. Cum autem in dies
augescit temporum iniquitas, fortiores semper optantur humeri, qui oneri

Preces pro
ordinandis.

pares ferendo existant. Ut igitur omnes ad sacros ordines promovendi robusti spiritu evadant ministri mysteriorum Dei, pastoresque animarum puri, casti, fervidi maneant, hisce praecipimus, ut omnes parochi atque curati cum populis suis praevis edoctis diebus Dominicis et festis proximis, necnon diebus sacrorum ordinum post ss. missae sacrificium fervidas pro ordinandis ad Deum preces fundant, sacerdotes vero suprafatis tribus ordinum diebus etiam collectam „Pro omni gradu Ecclesiae“ sumant.

1674

1918

Subsidia pro
sacerdotibus
rudedonatis.

Stephanus Szeifricz el. episcopus Pharos-ensis, praepositus Maior Capituli Quinque-Ecclesiensis, nobili ductus magnanimitate erga sacerdotes pensionatos, ad eosdem succolandos 10000 coronarum Nobis eo cum fine nuper obtulit, ut singulis rudedonatis 400—400 cor. tamquam subsidia distribuantur. Intentioni ipsius satisfaciens, summam vero remanentem fundo emeritorum assignantes, pro facto gratioso nomine omnium grates rependimus.

1675

1918

Obitus Ignatii
Glatt.

Paterni cordis intimo dolore lugentes *Ignatium Glatt*, canonicum Ecclesiae Cathedralis, rectorem Seminarii Nostri Quinque-Ecclesiensis, die 1. Aprilis a. c., feria secunda Paschatis, ad aeterna transiisse tabernacula annuntiamus. Post tria quasi decennia, quae in fundanda atque summa cum diligentia et dexteritate dirigenda schola cantorum Ecclesiae Cathedralis transegit, rectorem Seminarii Nostri designavimus, ut cordis sui divitias ibidem dispendens virtutum suarum specie omnibus praeluceat. Elevato revera animo, infirma tamen corporis valetudine munus suum incepit, viribusque paulatim deficientibus in diuturna aegritudine exemplum patientiae et pietatis in laboribus et doloribus perferendis omnibus praebuit. Anno 1855. natus, a. 1879. sacerdotio initiatus est. Ab a. 1885. praebendatus Ecclesiae Cathedr., ab a. 1886. actuarius et ceremoniarius episcopalis, dein notarius consistorialis effectus est, a. vero 1888. munus praefecti instituti musicae sacrae et dirigentis chori Cath. Ecclesiae suscepit. Anno 1891. capellanus pontificius, a. 1912. canonicus ad honores, anno vero 1917. canonicus actualis, simulque rector Seminarii nominatus est.

Inscrutabile divinae Providentiae consilium, quo ipsum praemature Nobis sublatum ingemiscimus, adorando omnes provocamus, ut animam denati confratris praeter tria sacra praescripta ferventibus precibus Sanctissimo Cordi Jesu commendemus. Requiescat in pace!

1676

1918

Patriarchali quasi expleta aetate die 8. Aprilis a. c. *Joannes Réz-*^{Mors Joannis Rézbányay.}
bányay canonicus ad hon., emeritus director orphanotrophii Cathedr. sacramentis tempestive munitus, placide in Domino obdormivit. Venerendus senex maiorem vitae suae partem Quinque-Ecclesiis in variis muneribus, exacte semper impletis, transegit, aequitate animi, indefesso labore et amabili agendi ratione animos omnium sibi, honoremque statui sacerdotali conciliando. A. 1831. natus et a. 1854. sacerdos ordinatus, ab a. 1857. spirituales cleri iunioris egit. A. 1864. parochus in Vókány electus est, unde a. 1872. praefectus orphanotrophii Cathedr. Quinque-Eccles. nominatur. Interea per triginta quasi annos in lyceo iuris episcopali ethicam et historiam cult. univ. simul docuit. A. 1881. cubicularius int. ad hon. Suae Sanct., a. vero 1906. canonicus Eccl. Cathed. ad honores nominatus est. Sacerdos iterato iubilans a. 1916. rudedonatus est. Animam ipsius sacris statutis, precibusque piacularibus ven. clero enixe commendo. Lux perpetua luceat ei!

1677

1918

Beneficium parochiale Nagynyárád per translationem proprii pastoris vacans, atque patronatui Serenissimi Domini Caes. et R. Archiducis Friderici^{Concursus pro parochia Nagynyárád.} obnoxium, praesentibus usque 20-um Maii a. c. concursui exponimus. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, beneficio dicto potiri anhelantes, velint suos recursus Serenissimo D. Patrono inscriptos usque terminum praefixum Officio dioecesano praesentare.

1678

1918

Josephus Rézbányay dr. canonicus ad hon., professor theol. in^{Personalia.} munus Rectoris Seminarii Nostri ad interim substitutus est.

Michael Ambach vicearchidiaconus et parochus Nagynyárád-ensis obtento beneficio parochiali Dunakömlőd, pro eodem nominatus et investitus est.

Franciscus Reiner parochus Somberek-ensis vicearchidiaconus districtus Mohács-ensis, *Ludovicus Kiss* parochus Dunaszekcső-ensis vero notarius eiusdem districtus nominati sunt.

Alexander Gedeon catecheta penes scholas status, directorque internatus Juliani V-Eccl., nominatus est parochus in Sumony.

Paulus Sebő admin. interimalis in eadem qualitate translatus est e Dunakömlőd ad Nagynyárád.

Stephanus Szolga coop. Ozora-ensis nominatus est administrator curatiae Harcz.

Cooperatores dispositi sunt: *Joannes Baranyai* e Tamási ad Ozora, *Adalbertus Battyányi* e Podgajci ad Petrijevcí, *Joannes Berlákovich* e Petrijevcí ad Paks.

Josephus Bok, *Franciscus Lippai*, *Franciscus Németh* curati castrensés ab hoc munere relevati tamquam cooperatores: primus in Mohács (civ. int.), secundus Quinque-Ecclesias (par. cathedr.), tertius vero in Tamási missi sunt.

Gabriel Schultz coop. in Mecsekszabolcs et *Joannes Sperai* prae. Ecclesiae Cathedr. curati milit. facti sunt.

1679

1918

Bérmálás.

Tervbevett tavaszi bérmautamat a háborus nehézségek még mindig akadályozzák. Egyelőre tehát akként határoztam, hogy pécsi székesegyházamban folyó évi május 19-én, vagyis Pünkösöd vasárnapján reggel 8 órakor pécsi híveimnek a bérmálás szentségét kiosztom. Egyben megengedem, hogy a szomszédos plebániák hívei közül azok, akik a kedvezőbb viszonyokat nehezebben várhatnák meg, a bérmálás szentségének felvételére lelkészeik útján ugyanitt jelentkezzenek. Az előkészítést az illetékes plebánosok tartoznak elvégezni, a bérmálandókat a szükséges lapokkal ellátni, s a jelentkezők számát püspöki Irodámnak legalább három-négy nappal előbb bejelenteni. Ha megfelelő bérmaszülők kiválasztása bármi okból leküzdhetetlen akadályba ütköznék, azoktól a jelen viszonyok között eltekintek. Felhívom az érdekelt plebános urakat és a hitoktatókat, hogy jelen intézkedésről a gondjaikra bizottakat haladéktalanul tájékoztassák.

1680

1918

A központi
kath. sajtó-
mozgalom.

Alig mult el egy negyedév azóta, hogy a Központi Sajtóvállalat R. T. országos mozgalmát megindította és lelkes felhívásait szétküldötte. Folyó évi II. számú körlevelemben ajánlottam magam is e nagyszabásúnak óhajtott mozgalmat tiszt. papságom és hiveim figyelmébe és áldozatkész támogatásába. A lelkes felbuzdulás — Istennek hála — nem volt meddő munka. A részvényjegyzések első határideje április 15-ikével lezáródott, s az alapítók gyűlése már ápr. 17-én örömmel állapította meg, hogy a mozgalom eddigi eredménye meghaladja a 8 millió koronát. Több mint két-

szerese gyült tehát egybe annak az összegnek, melyet meginduláskor a legszegényebb számításul alapul kellett venni. A nem várt eredmény szükségessé teszi az alaptőke felemelését, miért is az alapítók a legközelebb megtartandó közgyűlésen az alaptőkének 10 millió koronára leendő felemelését szándékoznak javaslatba hozni és pedig aképen, hogy a részvényjegyzések határideje okt. 15-ikéig meghosszabbíttatik. Midőn az eddig elért eredményt igaz megnyugvással közlöm, egyuttal mélyen érzett köszönetet mondok mindazoknak, akik felhívásom alapján nemes megértéssel és tiszteletre méltó áldozatkészséggel siettek a központi kath. sajtómozgalom támogatására. Benső öröm és hálaérzet tölti el lelkemet, midőn azt látom, hogy a pécsi egyházmegye lelkes papságába és megértő hiveibe helyezett bizalmamat az eddig elért eredmények teljes mértékben igazolják. A kath. papság oly impozáns közreműködést fejtett ki a mozgalom sikere érdekében, aminőre a magyar keresztény mozgalmak újabb történetében alig akad példa. Magában a pécsi egyházmegyében az eddig ismert jegyzések összege máris meghaladja a 700.000 koronát. A közös, önzetlen és odaadó munkának köszönhetjük, hogy a hatalmas keresztény sajtó problémájának megoldását emberi számításul ma már indokoltan remélhetjük.

A vállalat nagy tartozását bizonyára azzal iparkodik leróni, hogy a magyar keresztény sajtó kérdését mintaszerűen fogja megoldani, hogy az ország várakozásának mindenben teljesen megfeleljen. Ezt annál inkább remélhetjük, mert a kezdetben felmerült véleményeltéréseket immár a kölcsönös teljes megértés váltotta fel.

Midőn ezek után az alapítók legmélyebb háláját tolmácsolom úgy a ft. papságnak, mint a mozgalomban résztvevő hiveknek, egyben mindnyájukat bizalommal kérem, hogy eddigi nemes közreműködésüket a jegyzések második szakában is éreztessék. A helyi sajtószervezeteket a propagálás további céljából tartsák fenn, építsék ki, s időnkint hívják össze; a keresztény sajtó kérdését ne engedjék háttérbe szorulni és a jegyzések folyamán nemes agitáló munkájukat végezzék a kitűzött magasztos célhoz mért lán-
gólo lelkesedéssel.

1681

1918

A háborúnak véres, halálos, pusztító keze semmit sem hagyott érintetlenül. Nincs ember, család, város és ország, amely ennek a kéznek érintésétől meg ne borzadt, avagy miatta gyászba ne borult volna. A legkétségbeejtőbb azonban az, hogy a gyermekek millióinak is meg kellett ismerkedniük ezzel a pusztító szörnyeteggel. Mikor az edzett katona, a teherbíró felnőtt is maidnem összeroskad a háboru szenvedéseinek annyiféle és

Gyermek-
védelem,
gyermek-
nyaraltatás.

akkora sulya alatt, hogyan álljanak meg vele szemben az ártatlan, kicsi gyermekek? A jómódu szülők gyermekét is sujtja a háboru, mikor apjától, legfőbb támaszától megfosztja őt, de százszorosán sujtja a szegényosztály gyermekét, akit nemcsak apjától, hanem igen sokszor anyjától is megfoszt, mert az apa távollétében az anyának kell reggeltől-napestig kenyér után futni. A sok szegény gyermek közt is talán a legsajnálattáméltóbbak a szegény erdélyi gyermekek, akiknek drága szülőföldjét az ellenség sokfelé teljesen feldulta, elpusztította.

Nemes, nagy dolgot művel tehát mindaz, aki a gyermeknyaraltatás gyönyörű mozgalmát tehetségéhez képest lelkesen és örömteljes áldozatkészséggel felkarolja.

Az erdélyi gyermekek elhelyezését a Szociális Missiótársulat szervezi, melynek immár megyénk területén is buzgó fiókjai és munkásai vannak. Felhívom tehát egyházmegyém tiszt. lelkészeit, hogy az erdélyi gyermekek mielőbbi elhelyezésének gondolatát híveikkel megismertetni és megszerettetni igyekezzenek. Ez főleg a közeli hónapokra volna igen kívánatos, mert Erdélyben az új aratásig felette súlyosak a körülmények. Ahol jelentkeznek erre készséges hívek, a lelkész urak lépjenek közvetlenül érintkezésbe Széll Józsefné Öméltóságával, erdélyi kormánybiztosnéval (Kolozsvár), aki a gyermekek kijelöléséről és szállításáról gondoskodik.

Hasonló irányban működik a budapesti Keresztény szociális Gyermekevédő Szervezet is, mely a városi szegény és minden veszélynek legjobban kitett munkás gyermekeket óhajtja megmenteni. Sokoldalú programjában helyet foglal a gyermeknyaraltatás és a szünidei gyermektelepek létesítése is.

Aki e nagyrahivatott szervezet áldásos munkáját elősegíteni hajlandó, lépjen az előkészítő bizottsággal érintkezésbe. A lelkész urak karolják fel ezt a törekvést is, kérjenek a bizottságtól ismertető iratokat, osszák ki híveik között és közvetítsék a bizottsághoz azok neveit, akik a szegény városi munkásgyermekek érdekében bárminő áldozatot hajlandók hozni. A bizottság ügyvezető elnöke Kriegs Au Emil (Budapest, IV. Ferenciek-tere 7. III. lépcső II. em.) Vegyük ki részünket e nemes munkából, melyről az Ur mondja: „aki befogad egyet e kisdedek közül az én nevemben, engem fogad be.”

1682

1918

Anya és cse-
csemő-
védelem.

A magyar nemzet erejének pusztulása a háboru alatt ijesztő mérveket ölt. Férfivilágunk java a harctereken küzd és vérzik. A gyilkos fegyverek és a harctéri élet gyötrelmeivel járó bajok, betegségek százezreket

döntöttek már sirba, s a pusztulás réme még mindig fenyeget. De ezzel párhuzamosan egy szintén félelmetes, belső baj emészti nemzetünket: az aránytalanul nagy csecsemőhalandóság. A magyar anyák újszülötteinek tetemes százaléka elpusztul, mielőtt felserdülne. Az ijesztő veszedelem céltudatos munkára serkenti az államot és a társadalmat egyaránt, hogy a végső pusztulást elhárítsa. Az anya és csecsemővédelem terén katolikus egyesületeink eddig is tevékenykedtek, most azonban az állam és a kormány egyöntetű, erőteljes és az egész országra kiterjedő akciót kezdeményeztek, mely közhatósági támogatással igyekszik a baj továbbterjedésének elejét venni. Baranya vármegyében, hol a csecsemőhalandóság különösen nagy volt, április havában megalakult a Törvényhatósági Anya és Csecsemővédő Egyesület, mely az országos Stefánia Szövetség kötelékébe tartozik és a további fejlemények szerint a szükséghez képest a községekben esetleg fiókegyesületeket létesít. Ezeknek felkarolását a legmelegebben ajánlom tiszt. papságom, kedvelt tanítóim és hiveim figyelmébe. Ott, ahol hasonló célu kath. egyesületek már vannak, szervezetük és önkormányzatuk épségben tartása mellett társuljanak az új egyesülettel, ahol pedig nincsenek, ott igyekezzenek a megalakítandó egyesületekben minél több teret elfoglalni, hogy a mindnyájunk segítő kezét igénylő mozgalmat hazafias, emberbaráti és kitartó támogatásukkal minél több és szebb eredményhez segíthessék. Nemzetünk megmentéséről, jövő fejlődésének biztosításáról van szó. A nagy cél elérése közös, áldozatkész, lelkes munkára kötelez.

1683

1918

A magyar szent korona országai Vöröskereszt-Egyletének alábbi kérelmét, melyet az orosz fogságból hazatérő derék katonáink segélyezése céljából intézett hozzám, tiszt. papságom és hiveim jóakaró figyelmébe ajánlom. Első adományomat az egylet elnökségéhez máris eljuttattam, s felkérem a nemeslelkű adakozókat, hogy adományaikat ugyanoda közvetlenül beküldeni sziveskedjenek. Postatakarékpénztári befizető lapot az egylet szívesen küld az érdeklődőknek.

Orosz fogságból hazatérő katonáink támogatása.

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur!

A világháboru borzalmainak 4-ik évében végre felragyogott keleten a béke napja, mely meghozta a hosszú hadifogságban sinylődő véreinknek a szabadulás rég sóvárgott boldog pillanatát.

Ezzel megindult a visszatérése azoknak a hős katonáknak, akik hazájuk és otthonuk védelmében a legvégsőkig kitartva az ellenség hatalmába kerültek és hosszú nehéz hónapokon sőt éveken át távol mindattól, mi szívüknek kedves, ették a rabság keserű kenyerét.

Az általánosan ismert viszonyok még azt a súlyos megpróbáltatást is mérték fogoly honfitársainkra, hogy visszatérésük elé a nehéz közlekedési és élelmezési viszonyok folytán a legsúlyosabb testi fáradalmakat gördítette akadályul.

A hosszú fogságot végig szenvedett és a visszatérés fáradalmaitól meggyötört katonáinknak az anyaországba való érkezésük időpontjában érezniök kell a hazának meleg szeretetét és irányukban köteles hálának megnyilvánulását.

Ennek a célnak megvalósítását tűzte legsürgősebb feladatául a magyar Vörös-kereszt egyesület, melynek anyagi erejét a 4 év óta tartó háború rendkívül igénybe vette és igénybe veszi.

Ezért fordulunk támogatásért Méltóságodhoz és tisztelettel kérjük, hogy a minden jóért lelkesülő nemes szive sugallatát követve hazafias és emberbaráti mozgalmunkat nemcsak áldozatkész adományával elősegíteni, hanem egyházmegyéje területén a hívők között is a mozgalom támogatását ajánlani és erre az egyes lelkészeket is utasítani méltóztassék.

Az adományok a magyar vörös-kereszt egyesület Budapest címre küldendők jelen átiratunk számára —12384.— való hivatkozással, postatakarék-pénztári befizető lappal kivánságra készségesen szolgálunk.

Budapest, 1918. évi március hó 26-án,

Kiváló tisztelettel

A magyar szent korona országai vörös-kereszt
egyesületének igazgatósága nevében:

Gróf Csekonics Endre.

Josipovich Géza.

1684

1918

Vörös
Nándor dr.
idézése.

Felhivom Vörös Nándor dr., pécsegyh. áldozópapot, hogy f. évi
junius hó 10-éig — különbeni következmények terhe alatt — a szent-
széki elnöknél jelentkezzék.

1685

1918

A plébániai
könyvtárak
összeírása.

Egyházmegémnek majdnem valamennyi plébániáján fundus instructust
képező könyvtárt létesített az elődöknek a korviszonyokat bölcsen mérlegelő
gondossága azon célból, hogy a tudományos központoktól távol eső helyeken
lelkipásztorkodó és az egyéni könyvbeszerzéstől elzárt papoknak kezénél
legyenek az őket az igehirdetésben és a lelkipásztori igazgatás sokféle kér-
déseiben támogató tudományos és épületes irodalom nélkülözhetetlen ter-
mékei. Minthogy pedig e plébániai könyvtárak alapításának nálunk a

közlekedési és könyvbeszerzési viszonyok nehézkessége miatt főleg a XVIII. század volt a legvirágzóbb korszaka, természetesen, hogy könyvanyaguk főleg e század és a megelőző századok irodalmi alkotásaiból áll. A későbbi idők a könyvbeszerzési viszonyok megváltozása következtében csak itt-ott gyarapították a plébániai könyvtárakat s a legújabb korban teljesen megszűnt azok fejlesztése. Ennek az lett a következménye, hogy a bennük található anyag jobbra elvesztette az alapításkor kitűzött gyakorlati célra, vagyis a napi élet lelkipásztori szükségleteinek kielégítésére való használhatóságát. Ez volt oka annak is, hogy a régi könyvtárt sokhelyütt csak a plébániaházak helytrabló terhéül tekintették s azért a legelemibb gondozásban sem részesítették. A por, nedvesség és férgek aztán megtették a magukét, a könyvek pusztultak és mikor már tönkrementek, mint használhatatlan lom, a megsemmisülés karjaiba vagy élelmes gyűjtők birtokába vándoroltak. Az ősök öröksége egészben vagy részben elkallódott. Pedig az említett gyakorlati használhatóság megszüntetésével nem értéktelenedtek el teljesen a plébániai könyvgyűjtemények. Eltekintve attól, hogy minden kor irodalma alkotott olyan műveket, amelyek túlélik saját korukat és így a mi megbecsülésünkre is érdemesek, már az a tény eléggé megokolja a régi könyvek értékére vonatkozó állítást, hogy a tudomány az ő különleges szempontjai szerint a régi könyvekben, mint a letűnt idők kulturmegnyilvánulásainak emlékeiben sokszor ott talál felbecsülhetetlen egyházi és világi történeti, nyelvészeti, művészeti és más, ezekhez hasonló kincseket, hol a gyakorlatiasság semmi értékesíthetőt nem talál. Fokozza még e szempont fontosságát hazánkban a Muzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának Hozzám intézett megkeresésében hangoztatott azon megállapítása, hogy „hazánk a nyugateurópai országokhoz képest feltűnően szegény a nemzeti és általános tudományos szempontból kiválóan becses régi könyvtári anyagban, jelesül kéziratokban, ősnymtatványokban és magyar vagy magyarországi vonatkozású 1711-ig sajtó alól kikerült nyomtatványokban s hogy még ez a viszonylag szerény anyag is mily rendkívüli módon van elaprózva szerte az országban s mily nehezen férhető hozzá a tudományos kutatás számára“.

E szempontok mérlegelése érlelte meg Bennem azon elhatározást, hogy a plébániai könyvtárak ügyét rendezzem. Mielőtt azonban az itt számbavehető jogos igényeknek megfelelő intézkedéseket tehetnék, elsősorban a könyvtárak anyagát szükséges teljes részletességgel megismernem. E célból *elrendelem*, hogy az összes plébánosok, kiknek plébániáján könyvtár van, e gyűjtemény minden darabját, a legcsekélyebb füzetet és kéziratot is, a hol lehet, a káplánok segítségével, folyószám alatti jegyzékbe foglalják

és az elkészített jegyzéket aláírva és hivatalos pecséttel ellátva a kerületi espereshez beküldjék. Az esperes a kézhez vett jegyzéket a helyszínen összehasonlítja a gyűjteménnyel, az esetleges hiányokat pótoltatja, a hibás feljegyzéseket kijavíttatja és a már most hibátlan jegyzéket a helyszíni ellenőrzést igazoló záradékkal ellátva, jelentése kíséretében Hozzám felterjeszti. A jelentés arról adassék, hogy milyen helyiségben, hogyan van elhelyezve a könyvtár. Nevezetesen: vajjon tűz, nedvesség, eltulajdonítás és más káros behatások ellen biztosan, vajjon lakószobában, vagy más, és milyen helyiségben, vajjon zárható szekrényekben, vagy nyílt polcokon, vagy csak raktározva vannak-e elhelyezve? A rossz elhelyezés következtében nem rongálódtak-e meg már is a könyvek, nem kallódtak-e el? Mi a bajok oka és hogyan lehetne rajtuk segíteni?

A jegyzék és jelentés felterjesztésének határidejéül folyó évi július 1-jét tűzöm ki.

A könyvjegyzék kiállításának módjára nézve a következők szolgálnak utbaigazításul:

Minden tételnél első a folyószám. Aztán a szerző neve vagy álneve következik teljes részletességgel. Ha a nevek nem ismerhetők fel, megjegyzendő, hogy a szerző neve ismeretlen, de ilyenkor a könyv címe egészében felveendő. A szerző nevét követi a könyv címe. Minthogy a jegyzékeknek csak általános tájékozódás a célja, az előbbi kivételtől eltekintve, nem szükséges a régi könyvek gyakran tulságos hosszú címét teljesen leírni, de a könyv tartalmát feltüntető lényeges cím rész mindenesetre változatlanul feljegyzendő. Ha a könyv illusztrált, megjegyzendő, hogy hány kép van benne. Azután a könyv kiadásának helye, a kiadó vagy nyomdász neve és a kiadás éve jelölendő meg. És végül a kötés minősége. Például:

I. Koller Josephus: Prolegomena in historiam Episcopatus Quinque-ecclesiarum. 16 képtáblával. Posonii, Typis Joannis Mich. Landerer. 1804. Bőrkötés.

A kéziratos műveknél elsősorban ez a minőség jelzendő. Azután a szerző neve, a cím, a hely, a kor és az esetleges kötés a fentiek szerint.

A netán előforduló okleveleknél és különálló képeknél és térképeknél az összes lényeges jegyek feljegyzendők. Ha ez a szakértelem hiányánál fogva nehézségekbe ütköznék, akkor legcélszerűbb lesz a tárgyat magát beterjeszteni.

1686

1918

rendeletet intézett, hogy Zita királyné Ő Felségének születésnapján május 9-ikén minden iskolában ünnepély tartassék s egyuttal elrendeli, hogy a Kolozsvárott székelő Erdélyi Pártfogó Egyesület által az erkölcsi romlás veszélyének kitett hadiárva leányok megmentésére létesített Zita-Otthon javára gyűjtés rendeztessék. Az említett min. rendelet a Néptanítók Lapjában és a Hivatalos Közlönyben egész terjedelmében megjelenik. E rendeletet a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr hasonló intézkedés megtétele céljából nekem is megküldötte, miért is a midőn jelen sorok erejével kijelentem, hogy a fenthivatkozott rendeletet egész terjedelmében magamévá teszem, egyuttal utasítom a hatóságom alá tartozó összes mindenfoku iskolák igazgatóságait, tanárait, tanítóit, hogy az említett rendelet értelmében járjanak el.

Mivel a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr az ünnepélyek lefolyásáról és a gyűjtés eredményéről f. évi május hó 31-ig jelentést kíván, utasítom a fentemlitett iskolák igazgatóságait, hogy az ünnepélyről és a gyűjtés eredményéről szóló jelentéseiket az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba május hó 20-ig küldjék be.

Külön hangsúlyozom, hogy a fentidézett miniszteri rendelet értelmében a Néptanítók Lapjában megküldött postai befizetési lapok felhasználásával a gyűjtés eredményét közvetlenül az *Erdélyi Pártfogó Egyesület Elnökségének Kolozsvárra* kell megküldeni, amit az összes érdekeltek különös figyelmébe ajánlok azzal, hogy a nem helyesen irányított pénzküldeményekért a felelősséget a feladó viseli. Különösen kiemelem, hogy sem a püspöki iroda, sem az ehm. főtanfelügyelői hivatal ilyen küldeményeket nem vehet át.

1687

1918

Az állatvédő egyesület úgy mint eddig, ez évben is megkeresést intézett hozzám, hogy az iskolában az állatvédelem ügyének felkarolását tanítósságom figyelmébe ajánljam. Ennek kapcsán felhívom kedves tanítóimat, hogy a madarak és fák napját úgy mint eddig ez évben is tartsák meg s ott ne csak a madarak védelmét ajánlják növendékeik figyelmébe, hanem az összes hasznos állatok gondozására is igyekezzenek őket tanítani. A megtartott madarak és fák napjáról szóló jelentés a kir. tanfelügyelői hivatalhoz ez évben is beküldendő, de a papirhiány miatt ilyen jelentésekről évkönyvet csak azok kapnak, akik azt kérni fogják az állatvédő egyesülettől. Az a körülmény, hogy a tanév most rövidebb, mint békés időben, ne legyen oka a madarak és fák napja elmaradásának. Nagyon figyelmébe ajánlom kedvelt tanítóimnak, hogy különösen gazdasági okból fordítsanak

ünnepély
tartása és
gyűjtés ren-
dezése.

Az állatvéde-
lem ügye s a
madarak és
fák napjának
megtartása.

figyelmét a méhészet, baromfi, házinyul, kecske és selyemhernyó tenyésztésre s egész évi működésük közben ezekkel is olyan gonddal foglalkozzanak, mint a madarak és fák védelmével.

1688

1918

Gyűjtés a
Vörös Kereszt
javára
jun. 29-én.

A Magyar Szent Korona Országainak Vörös Kereszt Egylete mint az eddigi háborus években, úgy az idén is azzal a kéréssel fordult Hozzám, hogy folyó évi június 29-én, sz. Péter és Pál apostolok ünnepén a Vörös Kereszt Egylet javára templomi gyűjtést rendeljek el. Hadbavonult katonáink közül alig van, aki valamelyes módon ne vette volna igénybe ezen jótékony intézmény áldásos tevékenységét s ép ezért nem szükséges bővebben vázolni a Vörös Kereszt Egylet működésének rendkívüli fontosságát. Hogy nemes feladatának a napról-napra növekedő drágaság közepette is minden irányban megfelelhessen s rengeteg költségeit fedezhesse, a kívánt templomi gyűjtést készséges örömmel elrendelem és felhivom egyházmegyém tiszt. lelkészeit, hogy a gyűjtést szokott buzgalommal előkészíteni, a mondott ünnepnapon megtartani s a begyűlt összeget az ünnep nyolcada alatt püspöki irodámnak mulhatatlanul beküldeni sziveskedjenek.

1689

1918

Felvétel az
Emericanum-
ba.

Az Emericanum fiunevelő-intézetbe folyamodók május 31-ikéig nyujtsák be folyamodványaikat. Az intézet igazgatója kellőleg bélyegzett és megcímzett boríték beküldése ellenében nyomtatott Tájékoztatót küld az érdeklődőknek. A folyamodványok árvaalapi ingyenes, konviktusi bentlakó és bejáró helyekre nyujthatók be.

Datum Quinque-Ecclesiis 2. Maii a. 1918.

† Julius m. p.
episcopus.

1918.

VIII.

1960

1918

Cum in Codice Iuris Canonici, a proximo die festo Pentecostes obligandi vim habituri, nulla fiat mentio *Consiliorum a vigilantia et Iuramenti antimodernistici*, de quibus respective agitur in Constitutione *Pascendi Dominici gregis* et Motu-proprio *Sacrorum Antistitum* s. m. Pii PP, X, inspecto Codicis ipsius can. 6, n. 6, propositum est dubium: *An praescriptiones ad duo supra memorata capita spec antes, post dictum diem festum Pentecostes, in vigore manere pergant an non?*

Con-ilia a
Vigilantia et
iuramentum
antimoder-
nisticum.

Re, iussu SSmi D. N. Benedicti Pp. XV, feliciter regnantis, ad Supremam hanc Sacram Congregationem Sancti Officii delata, Emi ac Rmi DD. Cardinales in rebus fidei et morum Inquisitores Generales, in plenario conventu habito feria IV, die 20 martii 1918, expresse declarandum decreverunt: „Praescriptiones praedictas, ob serpentes in praesenti modernisticos errores latas, natura quidem sua, temporarias esse ac transitorias, ideoque in Codicem Iuris Canonici referri non potuisse; aliunde tamen, cum virus *Modernismi* diffundi minime cessaverit, eas in pleno suo robore manere debere usquedum hac super re Apostolica Sedes aliter statuerit“.

Et sequenti feria V eiusdem mensis et anni idem SSmus D. N., in solita audientia R. P. D. Adessori impertita, relatam Sibi Emorum Patrum resolutionem plane adprobare ac suprema Sua auctoritate confirmare dignatus est. Contratiis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, ex Aedibus S. Officii, die 22. martii 1918.

L. † S.

Aloisius Castellano, S. R. et U. I. Notarius.

1961

1918

Amplificatur
indulgentia
iam concessa
recitantibus
orationem
pro conversi-
one Iaponiae.

Sanctae memoriae Pius Pp. X, die 8. iulii 1909, indulgentiam trecentorum dierum, defunctis quoque adplicabilem, semel in die lucranda, benigne concessit universis christifidelibus, corde saltem contrito ac devote recitantibus sequentem orationem pro conversione imperii Iaponensis:

„O Maria, fulgida stella matutina, quae iam primum terris apparens, proximum Solis iustitiae et veritatis ortum significasti: imperii Iaponensis civibus suaviter illucescere dignare, ut mox, discussis mentium tenebris, Lucis aeternae candorem, Filium tuum Dominum nostrum Iesum Christum fideliter agnoscant. Amen.“

Nuper autem SSmo D. N. D. Benedicto div. prov. Pp. XV supplices porrectae sunt preces, ut indulgentiae iam concessae addatur plenaria, semel ab iis lucranda, qui eandem orationem per integrum mensem recitaverint, ea adiecta conditione, ut confessi ad s. Synaxim accesserint et ad mentem Summi Pontificis pie oraverint.

Et Sanctitas Sua, die 16. ianuarii 1918, benigne annuere dignata est in perpetuum absque ulla Brevis expeditione.

Authenticum exemplar supra relatae concessionis exhibitum fuit, prout de iure, S. Tribunali Poenitentiariae Apostolicae, Sectione de Indulgentiis, die ianuarii 1918.

Ita est.

Romae, in S. Poenitentiaria, die 26. februarii 1918.

L. † S.

Bernardus Colombo, S. P. Regens.

1962

1918

Ordinatio

Magno cum animi Nostri gaudio Ven. Clero hisce notificamus *Ludovicum Geosits, Ferdinandum Herger, Carolum Kecskés, Franciscum Németh et Joannem Vizi* theologos dioecesis Nostrae absolutos per manuum Nostrarum impositionem diebus 15. 16. et 17. Maii a. c. in Capella Nostra residentiali Quinque-Ecclesiensi SS. Subdiaconatus, Diaconatus et Presbyteratus ordine initiatos esse. Eodem tempore *Fridericus Vértési* theologus Noster Oeniponte ad eosdem ss. ordines promotus est.

1963

1918

Taxae disp.
matrim.
deletae.

Taxae dispensationum matrimonialium Cancellariae episcopali adusque obvenientes vigore Can. 1056. Cod. Iuris Canonici abrogatae sunt. Taxae disp. matrimonialium Curiae Romanae solvendae de casu ad casum praescribuntur.

1964
1918

Csodával határos az a hősie kitartás, mellyel fiaink és testvéreink a már négy év óta dúló háboruban Istenbe és igazságos ügyünk diadalába vetett bizalommal küzdenek, véreznek s viselik e nehéz évek minden fáradalmát. S mialatt ők a frontokon életüket és vérüket áldozva harcolnak a drága hazáért s benne mindnyájunkért, az itthonlevők is szívesen meghoznak minden áldozatot, mit e véres idők tőlünk követelnek. A folyton növekvő bajok, veszedelmek és megpróbáltatások azonban napról-napra látékonyabban arra intenek bennünket, hogy közös erővel és fokozott buzgósággal kérjük az ég Urát, hogy e szörnyű bajok állandó forrását, a háborút megszüntetni s a régóta nélkülözött békét szorongatott hiveinek visszaadni kegyeskedjék.

Békeájtatosság Jézus Sz. Szive tiszteletére.

Különösen most, midőn a Jézus irgalmas Szívének szentelt június hava közeledik, indokolt és kívánatos, hogy buzgó imával esedezzünk hozzá, kinek boldogult királyunk fenkölt példájára egész hazánkat és nemzetünket felajánlottuk, hogy küzdő hőseinket oltalmazza meg minden fenyegető bajtól, vezérelje őket vissza szereteteik közé, s árassza ránk, mindnyájunkra a béke áldását.

A Jézus Sz. Szive ünnepét követő vasárnapon, vagyis június 9-ikén hazánkban mindenütt, sőt az egész monarchiában könyörgő istenitiszteletek rendeztetnek Jézus Szent Szive tiszteletére. Ugyanezért elrendelem, hogy egyházmegyém minden templomában a mondott vasárnapon a fenti szándékokra könyörgő ájtatosság tartassék oly módon, hogy a legméltóságosabb Oltáriszentség egész napon át imáadásra kitéve maradjon, s az esti hadi litánia

Pagella ad nr. Circ. 1963/1918.

Dispositio sub nro Circ. 1963/1918. de taxis abrogatis effectum non sortitur; taxae dispensationum matrimonialium consuetae ratione modicae praestationis ex titulo expensarum cancellariae in Codice Juris minime reprobatae ulterius quoque valent.

Datum Quinque-Ecclesiis, die 18. Junii a. 1918.

† Julius m. p.
eppus.

akat, sze-
Ő imá-

és kisebb
s 18-ikára
érettségi
tanulók
bevégez-

Növendékpapok felvétele.

1964

1918

Csodával határos az a hősie kitartás, mellyel fiaink és testvéreink a már négy év óta dúló háboruban Istenbe és igazságos ügyünk diadalába vetett bizalommal küzdenek, véreznek s viselik e nehéz évek minden fáradalmát. S mialatt ők a frontokon életüket és vérüket áldozva harcolnak a drága hazáért s benne mindnyájunkért, az itthonlevők is szívesen meghoznak minden áldozatot, mit e véres idők tőlünk követelnek. A folyton növekvő bajok, veszedelmek és megpróbáltatások azonban napról-napra hatékonyabban arra intenek bennünket, hogy közös erővel és fokozott buzgósággal kérjük az ég Urát, hogy e szörnyű bajok állandó forrását, a háborút megszüntetni s a régóta nélkülözött békét szorongatott hiveinek visszaadni kegyeskedjék.

Békeájtosság Jézus Sz. Szíve tiszteletére.

Különösen most, midőn a Jézus irgalmas Szívének szentelt június hava közeledik, indokolt és kívánatos, hogy buzgó imával esedezzünk hozzá, kinek boldogult királyunk fenkölt példájára egész hazánkat és nemzetünket felajánlottuk, hogy küzdő hőseinket oltalmazza meg minden fenyegető bajtól, vezérelje őket vissza szereteteik közé, s árassza ránk, mindnyájunkra a béke áldását.

A Jézus Sz. Szíve ünnepét követő vasárnapon, vagyis június 9-ikén hazánkban mindenütt, sőt az egész monarchiában könyörgő istenitiszteletek rendeztetnek Jézus Szent Szíve tiszteletére. Ugyanezért elrendelem, hogy egyházmegyém minden templomában a mondott vasárnapon a fenti szándékokra könyörgő ájtatosság tartassék oly módon, hogy a legméltóságosabb Oltáriszentség egész napon át imáadásra kitéve maradjon, s az esti hadi litánia aként végeztessék, amint azt már 1914. évi XIII. körlevelemben a 111. oldalon elrendeltem. Az ájtatosság végén, az Oltáriszentség előtt elmondandó az a fölajánló imádság is, amely 1914. évi XXV. körlevelemben a 227. oldalon olvasható. Ahol lehetséges a legméltóságosabb Oltáriszentséggel ünnepélyes körmenet is tartassék.

A Szentségben jelenlevő Ur Jézus áldja meg felséges Urunkat, szerefett hazánkat, küzdő hőseinket s itthon mindnyájunkat, akik az Ő imáandó Szívét szeretjük s tiszteljük.

1965

1918

Az iskolai év korábbi befejezése miatt a pécsi nagyobb és kisebb papnevelőintézetekben a szokásos növendékfelvételt folyó évi június 18-ikára tűzöm ki. A nagyobb papnevelőbe pályázók keresztleveleikkel és érettségi bizonyítványukkal, a kisebb papnevelőintézetbe felvétetni kívánó tanulók pedig, akik a főgimnázium IV. V. VI. és VII. osztályát sikeresen bevégez-

Növendékpapok felvétele.

ték, ugyancsak keresztlevelükkel és évvégi osztálybizonyítványukkal, s ha vidékről jönnek, az illetékes hittanártól vagy lelkésztől származó erkölcsi bizonyítvánnyal f. é. június 17-én a délelőtti órákban jelentkezzenek a pécsi papnevelőintézet igazgatójánál, aki őket a szükséges utasításokkal el fogja látni. A pályázati vizsgálat és a felvétel június 18-án d. e. 10 órakor a papnevelőintézet dísztermében fog megtartatni, megfelelő bizonyítvány és orvosi vélemény mellett azok, akik a német és horvát nyelvet is beszélnek, előnyben részesülnek.

A felvételi vizsgálat ideje alatt azok a vidéki pályázók, akik a papnevelőintézet igazgatóságához eziránt idejében folyamodnak, a papnevelőintézetben ingyenes ellátást nyerhetnek. Azon VIII. osztályu tanulók, akik az érettségi vizsgát esetleg június 18-ika után teszik le, külön is folyamodhatnak hozzám felvételért.

Mindezekről azzal értesitem a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy fentieket a szószékről a hiveknek is kihirdessék, a papi pályára hivatást érző ifjakat egyházmegyénk papnevelőintézeteibe való belépésre serkentsék s nekik egyuttal a szükséges tájékoztatásokat is megadni sziveskedjenek.

1966

1918

Királyunk
gyermeknyaraltatási
szándékának
támogatása.

Felséges királyunk nemesen érző szive megesett a sok éhező és szenvedő gyermekén, akik főleg a háboru viszontagságos éveiben soha nem sejtett bajoknak és nélkülözéseknek vannak kitéve. Az ő legmagasabb kezdeményezésére és az ő legfelsőbb védnöksége alatt nagyarányu mozgalom indult meg tehát, hogy a monarchia mindkét részéből minél több arra szoruló gyermek nyerhessen legalább hat heti nyári tartózkodásra elhelyezést megfelelő vidékeken. A magyar gyermekek lehetőleg az ausztriai tengerparton és a fenyves vidékeken, mintegy százezer osztrák gyermek pedig magyar falvakban volnának elhelyezendők. Gyermekvédelmi szempontból valóban kiszámíthatatlan előnyökkel kecsegtet, ha a gyermekeket a testetleket üdítő, erősítő és fejlesztő hely-, levegő- és környezetváltozás áldásaihoz segítjük.

A magyar királyi kormány felhívása alapján a közigazgatási hatóság feladata lesz, hogy azokat a helyeket kiszemelje és kijelölje, amelyeken az osztrák gyermekek nyaraltatása lehetségesnek és előnyösnek mutatkozik.

Egyházmegyém tiszt. lelkészeit és kedvelt tanítóit ezuttal ismét arra kérem, hogy hiveik buzdításával, oktatásával és jó példájukkal legyenek e nemes, emberbaráti és hazafias mozgalomnak odaadó támogatói s Felséges Urunk és Királyunk fenkölt szándékának lelkes terjesztői. Vállalják készséggel az illetékes főispán urak felszólítására a bizalmi tisztet és a vele járó teendőket teljesítsék szeretettel és buzgalommal.

1967

1918

A Magyar Fajegészségtani és Népesedéspolitikai Társaság, melynek irodája Budapesten — II. Heltai Ferenc-utca 5/7. sz. a. — működik, azt a nagyjelentőségű feladatot tűzte maga elé, hogy a népünknek nemzedékről nemzedékre tovább élő törzsét fenyegető veszélyeket elhárítsa, illetve az e téren már tapasztalható bajokat orvosolja. E célból egyrészt a nemzetsorvasztó bűnöket, visszaéléseket tanulmányozza, másrészt értékes tapasztalatait a gyakorlatban is alkalmazni iparkodik. Sokat segíthetnek e tekintetben az állam üdvös intézkedései. A kívánt megújulást azonban csak az erkölcsi tényezők ápolása biztosíthatja. A lekipásztorok elsőrangú kötelessége az ifjúság lelki tisztaságát megóvni, a titkos bűnök ellen harcolni, s a családi élet és a házassági együttélés köréből minden olyat eltávolítani, ami a házasság természetes és természetfeletti céljaival ellenkezik. A Társaság ennélfogva joggal számít a lelkészek közreműködésére, akik midőn ily irányban a népet fajfenntartó gondolkodásra nevelik, egyben legszentebb hivatásukat teljesítik. Felkérem tehát egyházmegyém tiszt. lelkészeit, kísérik figyelemmel a társaság üdvös működését s vegyenek részt nemes munkájában.

A Magyar Fajegészségtani és Népesedéspolitikai Társaság ajánlása.

1968

1918

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől — 36973.—1918. szám. III. B. ü. o. — Ingó műemlékeink védelméről hazánkban még törvényileg nem történt gondoskodás. Ennek hiányában úgy a magán, mint a köztulajdonban levő, főképen pedig az egyházak féltve őrzött kincsei nem ritkán az üzleti kapzsiság mohó ostromának vannak kitéve.

Egyházi műemlékek megőrzése.

Legutóbb is hirdetések jelentek meg a lapokban, melyekben kislejtezt templomi felszerelések vásárlásáról és eladásáról volt szó. A selejtezés és kicserélés örve alatt anyagi és erkölcsi értékek kerülnek üzleti forgalomba és igen sokszor az üzerek kezén a megszentelt kegyeleti tárgyakból profán lakásdisz, vagy használati tárgy lesz.

A kulturemlékek megmentése és megfelelő elhelyezése érdekében tisztelettel felkérem Cimedet, hogy a főhatósága alatt álló papságnak méltóztassék felelősség terhe mellett kötelességévé tenni, hogy bárminemű régi (50 évnél hosszabb idő óta használt) kultusztárgy vagy felszerelés (oltár rész vagy oltárdisz, templomi butor, faragvány, szobor, kép, ötvösmű, ruha, terítő, szőnyeg stb.) kislejtezés, kicserélés, eladás, vagy megsemmisítés előtt az illetékes főhatóságnak legyen bejelentendő oly célból, hogy annak elhelyezése és elővételi joga valamely közgyűjtemény (Magyar Nemzeti

Muzeum, Szépművészeti Muzeum, Iparművészeti Muzeum stb.) számára biztosítsák, ha az egyházmegye a saját gyűjteményében nem óhajtja azt elhelyezni. — Budapest, 1918. évi április hó 15-én. — A miniszter helyett: Nagy János államtitkár. — Valamennyi Egyházi Főhatósághoz.

* * *

A pécsi egyházmegyében az egyházi műemlékek megőrzéséről eddig is történt gondoskodás. A püspöki muzeumban különféle egyházmegyei tárgyak őriztetnek. Fenti min. felhívás alapján mindazonáltal újból hangsúlyozom, hogy a kiselejtezendő, avagy netán becserélésre és eladásra szánt kultusztárgyak a legsúlyosabb személyes felelősség terhe mellett a püspöki hatóságnak eleve bejelentessenek. Amennyiben a templomok igazgatói más irányú írásbeli engedélyt nem kapnak, a szóban forgó tárgyak a püspöki muzeumban lesznek elhelyezendőek.

1969

1918

A pécsi
Szent-Vince-
Egylet kérel-
me.

Az évről-évre megjelenő kimutatások, melyeket a pécsi Szent-Vince-Egylet közrebocsátani szokott, beszédesen igazolják azt a rendkívüli s folyton fokozódó áldásos tevékenységet, melyet az egyesület a szegények rendszeres támogatásában kifejtett és kifejt. A városrészenként működő konferenciák személyes utánjárás és tapasztalatok alapján használják fel a rendelkezésükre bocsátott anyagi segélyeket, melyek az egyesület jötevőinek adományain kívül főleg a városi templomokban felállított Szent-Antal-perselyekből jutnak az egylet pénztárába. A szükséglet azonban, főleg a vidékről bevándorló szegények szaporodásával, egyre emelkedik. Az egylet azt az indokolt kérelmet terjesztette tehát elém, engedném meg, hogy az egyházmegye plebániatemplomaiban felállított Sz.-Antal-perselyek feleslegeit az illetékes plebánosok a pécsi Szent-Vince-Egylet rendelkezésére bocsáthassák s ezáltal a központ áldásos tevékenységét megkönnyíthessék. Szíves készséggel teljesítem az egylet kérését s ezennel megengedem, hogy egyházmegyém lelkészei a templomaikban felállított Sz.-Antal-perselyek feleslegeiből annyit bocsáthassanak a pécsi Sz.-Vince-Egylet rendelkezésére, amennyit a helyi viszonyok belátó mérlegelésével könnyen nélkülözhetnek. Az adományok az illető templomok Sz.-Antal-perselyének hozzájárulása címén küldendőek Romaisz Ferenc kanonok, egyesületi pénztáros kezéhez.

1970

1918

Iskolai gyűjtés szegénysorsu gyermekek nyaralási költségeire.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr f. évi május 14-ikén 83477/1918. VI/a. számú rendelete a beteges szegénysorsu gyermekeknek a tengerpartra vagy az alpesi vidékekre szándékolt kiküldéséhez szükséges

anyagait eszközöket az iskolák bevonásával gyűjtés útján kívánja részben biztosítani. A miniszter úr megkeresése alapján felhívom a hatóságom alá tartozó összes elemi-, polgári, felső leányiskola, leánygimnázium, tanító- és tanítónőképzőintézetek igazgatóságait, hogy a Néptanítók Lapja f. évi május 16-án megjelent 20—21. számában közölt fenthivatkozott rendelet értelmében és annak megfelelően haladéktalanul intézkedjenek, hogy a jelzett célra az iskolai gyűjtés minél szebb eredménnyel megtartassék. A gyűjtött összeg a Néptanítók Lapjához csatolt postai befizetési lap felhasználásával küldendő rendeltetési helyére. A gyűjtés eredményéről pedig az iskolaigazgatóságok a gyűjtés megtörténte után haladéktalanul tegyenek jelentést a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium VI/a. ügyosztálynak.

Bár a most befejeződő tanév folyama alatt ismételten szükségessé vált különböző célokra való gyűjtés elrendelése, a nemes és minden áldozatra méltó célra való tekintettel mégis bizom lelkes tanáraimban és tanítóimban, hogy ez ügyet is eddig tapasztalt buzgalmukkal fogják felkarolni s a mozgalom nagy fontosságát úgy a tanulókkal, mint azok szüleivel megismertetve, odafignak hatni, hogy a gyűjtés eredménye minél fényesebb legyen.

1971

1918

A szerényebb ellátásu lelkészek és segédlelkészek közül többen folyamodtak hozzám, hogy részükre kedvezményes áru reverenda-szövetet eszközöljek ki. Ezzel kapcsolatban megnyugtatóan közlöm, hogy a szükséges lépéseket már a hírlapi közlések előtt megtettem s remélem, hogy a kérelmezett mérsékelt áru szövetet — legalább is azok részére, akik legjobban rászorulnak — sikerül kieszközölnöm. Az indokolt jelentkezéseket tájékoztató céljából addig is elfogadom.

Mérsékelt áru
reverenda-
szövet.

1972

1918

Egyházmegyéim tiszt. papsága és hívei előtt már ismeretesek azok a konferencia-beszédek, melyeket a pécsi urak Mária-kongregációjának rendezése mellett a most végéhez közeledő tanév alatt Martinovich Sándor S. J., Pius-főgimnáziumi tanár, Pécsen a legintelligensebb férfi közönség előtt havonta elmondott. A lapok kivonatos ismertetéseiből tudomást szereztek róluk az egész megyében. A konferencia-beszédek rendkívüli sikere, s az az egyre fokozódó érdeklődés, mely azokat mindvégig kísérte, váltotta ki azt a közös kívánságot, hogy e beszédek nyomtatásban is megjelenjenek. A megindított füzet sorozat első hat száma máris elhagyta a nyomdát. 1. *Modern vallásosság.* 2. *Egyház és kultúra.* 3. *Egyház és demokrácia* 4.

Martinovich
Sándor S. J.
konferenciái.

Kereszténység és szociálizmus. 5. Kereszténység és feminizmus. 6. Uri morál. Sajtó alatt vannak: 7. *Papi celibátus* és 8. *Zsidó kérdés.*

E füzet sorozat, amint a felsorolt címekből is látható, nem köti magát pusztán hitvédelmi vagy hitbuzgalmi tárgyakhoz, hanem felölel minden kérdést, mely a modern ember gondolati vagy értelmi világát, s a gyakorlati életet közeli érinti és a keresztény világszemlélettel némiképen határos. Nem a hitetleneknek szól, hanem azoknak, akik még adnak valamit keresztény nevükre. Célja nem térités, hanem felvilágosítás, erősítés, bátorítás, de különösen öntudatrakeltés. Nemes önérzetet akar csepegtetni pesszimista korunk jóakaratu, de kislelkű keresztény értelmiségébe: hadd vallja magát büszkén kereszténynek látván, hogy a kereszténység mindenütt fényt és életet áraszt, ahova befolyása eljut. Meggyőznek arról, hogy vallásosság és műveltség nemcsak a legbékésebb, hanem egyszersmind a legtermékenyebb frigyben is élhetnek egymással.

A füzetkék mindegyike 40 oldal terjedelemben jelenik meg izléses kiállításban. Egy-egy füzet ára 60 fillér. Megrendelhető a „Dunántul“ könyvkereskedésben Pécsen. Tervbe van véve a füzetek sorozatos folytatása.

A füzetek megrendelését és terjesztését a lehető legmelegebben ajánlom a tiszt. papság és az intelligens férfiközönség figyelmébe.

1973

1918

Buzsáky Imre
egy tanító
iskolák hit-
oktatási
vezérkönyve.

1796/1916. sz. alatt Buzsáky Imre, akkor vörösmarti, jelenleg pellérdi plebános Gyakorlati Hitelemzések című négy kötetes művét papjaim és tanítóim „figyelmébe és felkarolásába“ ajánlottam. Az egy tanító iskolákra nézve hangsúlyozottan kíváncsúnak jeleztem, hogy azok az iskolai pénztár terhére a szóban forgó művet beszerezzék.

Hivatkozott rendeletemet a most megjelent II. részre nézve is egészben fentartva jelzem, hogy annak az egy tanító iskolák részére előbbi módon, az iskolai pénztár terhére való beszerzését szintén megkívánom. E művet az iskolák kedvezményes áron 7 koronáért kapják.

Datum Quinque-Ecclesiis, 22. Maii 1918.

† Julius m. p.
episcopus.

A kánonjogi codexnek a házasságjogot érintő főbb ujitásai.

Az új egyházjogi törvénykönyv május hó 19.-ével érvénybe lép. A mostani rendkívüli viszonyok okozták, hogy a codex nem jutott el kellő időben az egyes lelkészek kezéhez. Hiányát minden lelkész érzi. Ezen segitendő a magyar püspöki kar f. évi ápril hó 26-án tartott tanácskozmányából kifolyólag az egyházjog egyik fontos ágára, a házasságjogra vonatkozó gyakorlati irányu új intézkedéseket röviden a következő rendelkezésben teszem közzé.

A codex 1012. canonja hangsúlyozza a keresztény házasságról szóló, az Anyaszentegyház által mindenkor vallott alapvetést, hogy t. i. Krisztus Urunk magát a házassági szerződést emelte szentségi méltóságra. Majd rövid összefoglalásban következik a tanbeli rész a házasságról általában, melyben természetesen semmi új nem foglaltatik (1012—1016 cc.)

Az *eljegyzés* (sponsalitia) alatt a codex érti úgy az egyoldalu, mint a kétoldalu házassági ígéretet. Az utóbbi a tulajdonképeni értelemben vett eljegyzés. Az új jog szerint mindkettőre ugyanazon elvek alkalmazandók. Sem a házassági ígéret, sem az eljegyzés nem bír érvénnyel sem a külső, sem a belső forumban, ha nem adatott írásban, melyet a feleknek és a plébánosnak, illetve a helyi Ordinariusnak vagy a feleken kívül legalább két tanúnak kell aláírni. Ha az egyik vagy mindkét fél — akár az írás ismeretének hiánya, akár másként való akadályozottsága miatt — nem tudja aláírni az eljegyzési okmányt, ez a körülmény az iratban felemlítendő és még egy külön tanu alkalmazandó, aki szintén aláírásával látja el az okmányt.

Az eljegyzésnek megkötése nem kötelező.

A házassági ígéretnek, valamint az eljegyzésnek jogi következményeit érintőleg az ujitás az, hogy a házasság megkötésére keresetet nem alapít s ennek folyományaként még az érvényes eljegyzés sem képez többé házassági tiltó akadályt. Nem származik továbbá ezentul az érvényes eljegyzésből sem köztisztességi bontó akadály (impedimentum publicae

honestatis). Az okozott károk megtérítése iránt azonban indítható kereset az eljegyzés alapján. (1017. c.)

Az eljegyzések anyakönyve továbbra is vezetendő.

A *jegyesvizsgálat* az eddig szokott módon tartandó meg. A házasságkötésnél való közreműködésre illetékes plebános, ill. h. plebános gondosan és körültekintően vizsgálja meg, vajjon nem forog-e fenn a jegyesek között valamely házassági akadály; jártasak-e kellőleg a hitben. A netán szükségesnek mutatkozó oktatást a hitigazságok körül, valamint az állapotbeli kötelelességekre vonatkozólag végezze a szent ügy fontosságához mért buzgósággal és okossággal. Az új jog külön canonban emeli ki (1033. c.), hogy a plebános tartozik a jegyeseket kioktatni a házasság szent voltáról, a hitvestársaknak egymáshoz és gyermekeikhez való viszonyairól, kötelelességeiről.

A *hirdetéseket* a saját, vagyis az a plebános végzi, kinek területén a hirdetendők igazi vagy quasi domiciliummal birnak. A vagusokra és csak egyházmegyei domiciliummal birókra nézve a tényleges tartózkodás helyének a plebánosa az illetékes a hirdetések eszközzésére.

Az új jog elrendeli, hogy ha valamely jegyes serdült korában (a férfiaknál betöltött 14., a nőknél betöltött 12. év után) hat hónapon át más helyen vagy helyeken is tartózkodott, az Ordinarius elé terjesztendő az ügy, aki vagy elrendeli azokon a helyeken a hirdetést vagy a szabad állapotról való megbizonyosodásnak más alkalmas módját írja elő. E ponton szívére kötöm az illetékes plebánosoknak, hogy a jegyesvizsgálat alkalmával a leggondosabban igyekezzenek meggyőződést szerezni a jegyesek szabad állapotáról. Azon esetben, amilyen a legtöbb lesz, amikor a szabad állapot iránt semmi kétség sem forog fenn, a jegyesek domiciliumán, illetőleg quasi domiciliumán kívül a többi akár egyházmegyéjének területén, akár másutt levő tartózkodási helyen vagy helyeken való hirdetést nem írom elő kötelezőnek. Ha a másutt való tartózkodással kapcsolatban ez irányban

komoly kétség merül fel, forduljon közvetlenül az illetékes plebános információért az illető tartózkodási helyplebánosához, ha az egyházmegyéjének területén van. Ha a vett válasz után is fennmarad a kétség, valamint azon esetben is, ha idegen egyházmegyében való tartózkodás kapcsán felmerült alapos kételyről van szó, kikérendő az egyházmegyei hatóság utasítása.

A hirdetések úgy végzendők mint eddig. A vegyes vallású jegyesek, ha ezen akadály alól felmentésben részesülnek, hirdethetők, de a másvallású jegyes vallásának említése nélkül. Azok a jegyesek, akik között a cultus disparitas akadály forog fenn, ez akadály alól való felmentés esetén sem hirdethetők.

A hirdetés három egymást követő vasárnapon és parancsolt ünnepen történjék. Eltörölt ünnepeken nem eszközölhető. Az új jog megengedi, hogy a hirdetések az eddig előírt alkalmon (inter Missarum solemnia) kívül más istentisztelettel kapcsolatban is történhessenek, ha azon a hívek nagy számban vesznek részt. (1024 c.)

Az 1025. canon hatalmat ad az Ordinariusnak oly rendelkezésre, hogy a hirdetések helyett a jegyesek jegyzéke a plebániatemplom ajtaján legalább nyolc napon át kifüggesztessék. De a hirdetés ezen módjának alkalmazását egyelőre nem engedélyezem. Fenntartandó a szószékről, illetőleg az oltártól való hirdetésnek eddigi gyakorlata.

Az esküvőt csak az utolsó hirdetés-től számított három nap eltelte után engedni meg az új jog, mely előírás alól azonban bármely észszerű ok felment. Ennek elbírálását a plebánosokra bizza. Ne támasszanak e címen különös nehézségeket a plebánosok s a jegyesek által felhozott észszerű okokat fogadják el.

Külön pontos eljárási utasítást ad az új jog azon esetre, ha valamely tervbe vett házassággal szemben akadály gyanúja merül fel. Alapos nyomozást rendel el, melynek folyamán — ha csak nem olyan akadályról van szó, amelynek ismeretéből becsstelenség származik a felekre — a plebános ide vonatkozólag eskü alatt két alkalmas tanút hallgat ki s a szükséghez képest magukat a feleket is. A hir-

detések azért megkezdendők és folytatandók, de ha a kétely továbbra is fennáll, az ügy a házasság megkötése előtt az Ordinarius elé terjesztendő. Azon esetben, ha kiderítették a biztos akadály, az ügy a nevek elhallgatásával az Ordinarius, illetőleg a S. Poenitentiaria elé terjesztendő, amennyiben titkos akadályról van szó. Ha a kiderített akadály nyilvános, az szabályszerűen elhárítandó. A hirdetések ezen utóbbi esetben nem kezdhetők meg, de ha már megkezdődtek volna, folytatandók. (1031. c.)

A vagusok esketéséhez, a szükség esetét kivéve, mindig kikérendő az egyházmegyei hatóság engedélye. (1032. c.)

A házasságkötést megelőző szentgyónásról és szent áldozásról érvényes az eddigi rendelkezés.

A kiskorúak szülőik tudta nélkül vagy észszerű ellenkezése mellett nem köthetnek házasságot. Ha ez a szükséges szülői beleegyezés nincs meg, a plebános köteles az esketés előtt az Ordinarius utasítását kikérni. (1034. c.)

A házassági akadályok tiltók és bontók. Tiltó akadályok: 1. az egyszerű fogadalom (votum simplex virginittatis, castitatis perfectae, non nubendi, suscipiendi ordines sacros et amplectendi statum religiosum); 2. a törvényes rokonság, mely az örökbefogadásból származik¹ és 3. a vegyes vallás. A vegyes vallás alól nyerendő felmentéshez két biztosíték kívántatik. A gyermekek vallásáról szóló megegyezés nálunk mint eddig, államjogilag is érvényes okmányban követeendő (reversalis). A másik biztosíték a nem katolikus félnek az ígérete, hogy a katolikus felet hitében zavarni és károsítani nem fogja. Ezen megkívánandó biztosítékokon kívül fennáll még a katolikus fél azon lelkiismeretbeli kötelezettsége, hogy a másik megtérítésére fog törekedni. Ha a felek a szükséges biztosítékok nyújtása után a vegyes vallás akadály alól felmentést nyernek, házasságkötésüknél nálunk olyképen működik

¹ Az u. n. cognatio legalist érintőleg a codex úgy intézkedik, hogy ezentul csak ott s csak oly mértékben akadály, ahol és amilyen mértékben azt az illető ország államjoga is akadállynak tartja. Nálunk az 1894. évi XXXI. tc. 18. §-a szerint az örökbefogadás tiltó akadály. Azért nálunk egyházjogilag is csak tiltó akadály.

közre a plebános, mint eddig szokásban volt. Egyébként az ide vonatkozó többi előírások a régiek.

A *bontó akadályokat* érintőleg új intézkedések a következők:

A *korhiány (aetas)* akadály a ezentúl a férfiaknál a betöltött 16., nőknél a betöltött 14. évig tart, mely korhatáron alul a házasság mindenképen érvénytelen. (1067. c.)

Ha az *impotentia* akadály a kétes, a házasság nem akadályozandó. A sterilitas nem képez sem tiltó, sem bontó akadályt. (1068. c.)

A *cultus disparitas* akadály a csak olyan házasságok között forog fenn, akik közül az egyik nincs megkeresztelve, a másik a kath. egyházban kereszteltetett meg vagy később tért a kath. egyházba. (1070. c.)

A *nőrablás (raptus)* akadály a fennforog akkor is, ha a férfi a nőt azon a helyen, ahol az tartózkodik vagy ahová szabad elhatározásából ment, házasságkötés céljából erőszakkal visszatartja (violenta retentio mulieris). (1074. c.)

Az *oldalági vérrokonság* (consanguinitas lin. coll.) ezentúl csak a harmadik fokig bezárólag akadály. Az egyeneságu vérrokonság minden fokon akadály. Kétes akadállyal egyenes ágon általában egyik fokon sem, oldalágon az első fokon sohasem szabad házasságot kötni. A vérrokonság csak akkor többszöröződik mint akadály, ha több a közös törzs, nem pedig ha ugyanaz a törzs többször fordul elő. (1076. c.)

A *Sógorság (affinitas)* akadály a csakis az érvényes házasságból származik (sive ratum tantum, sive ratum et consummatum.) Eszerint a törvénytelen sógorság nem akadály többé; ugyszintén nem létezik többé az u. n. affinitas superveniens sem. A törvényes sógorság az egyenes ágon minden fokon, oldalágon csak a második fokig bezárólag akadály. A sógorság többszörös, ha többszörös a vérrokonság vagy ha valaki elhalt hitvesének több vérrokonával lép egymásután házasságra. (1077. c.)

A *Köztisztességi akadály (imp. publicae honestatis)* csak érvénytelen házasságból (sive consummatum, sive non) és nyilván-

nos vagy közismert ágyasságból (concupinatus) származik. Fennáll a férfi és a nőnek egyenesági nőrokonai, valamint a nő és a férfi egyenesági férfirokonai között a második fokig bezárólag. (1078. c.)

A *Lelki rokonság* (cognatio spiritualis) akadály a csak a keresztségből származik, még pedig csak a megkeresztelt és a keresztelő valamint a megkeresztelt és a keresztszülő között. (1079. c.)

A házassági akadályok alól való *felmentések* a szokott módon kérendők.

A halálveszedelem esetén, amikor az idő rövidege miatt az Ordinarius-hoz nem lehet fordulni, a plebános, valamint az esketésre jogosított lelkész hiányában eskető más pap a lelkiismeret megnyugtató és az esetleges gyermek törvényesítése céljából felmentést adhat a házasságkötési forma alól, továbbá az összes egyházzogi eredetű úgy tiltó, mint bontó akadályok alól, kivéve a papi rendet és az elhalt házasságból származó egyeneságu sógorságot. Ugyanez a joga megvan a gyóntatónak is, de csak a belső forum számára gyóntatás alkalmával. Ha vegyes vallás vagy cultus disparitas alól adatik a felmentés, a szokott cautelák megkívántatnak és a lehetőség szerint biztosítandók.

A codexnek következő új felhatalmazása sok nehéz esetben lesz kisegítője az eskető lelkésznek. Ha ugyanis oly időben derül ki valamely akadály, amikor már minden elő van készítve az esküvőre s a házasságkötést előrelátható komoly természetű káros következmények nélkül elhalasztani nem lehet, az Ordinarius-tól való felmentés kérésére pedig idő nincs, az előző pontban felsorolt akadályok alól, ha azok titkosak, felmentést adhat a plebános vagy az esketésre jogosított lelkész hiányában eskető más pap, sőt a gyóntató is, de az utóbbi természetesen csak a belső forum számára. A titkos akadály alól sürgős esetben a plebános által megadott fölmentés, ha az a külső forumra szólt és adatott, a házasság anyakönyvében feljegyzendő s a felmentés adásáról az Ordinariusnak azonnal jelentés teendő. (1045. és 1046. c.)

A *házasságkötés*. A házasság, mint eddig a helyi plebános vagy Ordinarius

vagy ezek megbízottja és legalább két tanu előtt kötendő. Általános megbízás a házasságkötéseknél való közreműködésre csak a káplánnak adható. Más papnak csak kifejezetten meghatározott házasságra esetről-esetre lehet delegációt adni. (1094. és 1096. c.)

A plebánosnak a házasságkötésnél való megengedett közreműködésre illetékességet ad a házasulandók igazi domiciliumán és a plebánia területén való egy hónapi tartozkodásán kívül a jegyesek quasi-domiciliuma is.

A házasságkötésnek — nálunk a vegyes szertartású katolikus jegyeseknél is — rendszerint a menyasszony plebánosa előtt kell történnie.

Ha halálveszedelem esetén a plebános, illetőleg az Ordinarius vagy megbízottjuk komoly nehézség nélkül jelen nem lehet, érvényesen és megengedetten köthető a házasság pap nélkül is csupán két tanu előtt. Sőt ha a jogosított paphoz előreláthatólag egy hónapig nem juthatnak, halálos veszedelem esetén kívül is érvényes és megengedett a pap nélkül, csupán két tanu előtt kötött házasság. A házasságkötés érvényességéhez ugyan nem kívántatik, de ha lehetséges, mindkét esetben meghivandó a két tanu mellé a fent említett eredetileg jogosított lelkész hiányában valamely más pap. Az ily körülmények között eskető pap is adhat felmentést a házassági akadályok alól, mint már fentebb jelezve volt. (1098. c.)

1099. canon. §. 1. Az egyház által előírt házasságkötési forma betartására köteleztetnek:

1. Mindazok, akik a katolikus egyházban kereszteltettek és oda eretnekségből vagy szakadárságból visszatértek, — akkor is, ha a katolikus egyházat elhagyták, — valahányszor egymásközt kötnek házasságot.

2. Ugyanezek, akikről az 1. pontban van szó, ha akár megkeresztelt akár meg nem keresztelt nem katolikusokkal köt-

nek házasságot, vegyes vallás és cultus disparitas akadályá alól nyert felmentés esetén is.

3. A keleti szertartásuak, ha ezen forma betartására kötelezett latinokkal kötnek házasságot.

§. 2. Az 1. §. 1. pontjában foglalt előírás teljes érvénye mellett sehol sem köteleztetnek a házasságkötés katolikus formájának betartására a nem katolikusok (akár megkereszteltek, akár nem), ha egymás közt kötnek házasságot; továbbá azok a nem katolikus szülőktől származók, akik bár a katolikus egyházban kereszteltettek, csecsemő koruktól fogva eretnekségben, szakadárságban vagy minden vallás nélkül nevelkedtek, valahányszor nem katolikus féllal kötnek házasságot.

Természetes, hogy a vegyes vallású felek házassága nálunk azon a címen, hogy az egyház által előírt formát nem tartották be, ezentul sem érvénytelen.

A házasságkötés idejéről a szükséges rendelkezés körlevélileg már közzététetett.

A házasság a plebánia-templomban kötendő. Más templomban vagy kápolnában (sive publ. sive semipubl.) csak az Ordinarius vagy a plebános engedélyével. Magánházakban, továbbá semináriumi és szerzetesi templomokban és kápolnáknál való házasságkötésre csak az Ordinarius adhat eegedélyt fontos okok alapján.

A meghatalmazott és a tolmács útján való házasságkötéshez a lehetőség szerint, az u. n. lelkiismereti házasságkötéshez pedig mindig kikérendő az Ordinarius engedélye.

*

Ez a rövid utasítás utba igazítja a lelkipásztorokat a házasságkötésre vonatkozó új intézkedésekben. Ha a codex kezűkhöz jut, tanulmányozzák e szempontból is gondosan és részletesen. Ha bármely nehézségre akadnak, forduljanak fölvilágosításért az egyházmegyei hatósághoz.